KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI / 5/2020

KUIDAS TUUA ROHKEM NOORI KAITSELIITU?

ÜKS NUMBER, KOLM NAIST, VIIS KÜSIMUST

NOORED (ELEKTRI)VÕRGUST VÄLJA!

LEIA

KAITSE KODU!

INTERNETIST

https://issuu.com/kaitse_kodu

@kaitsekodu

www.facebook.com/kaitsekodu/

www.youtube.com/kaitseliiteesti

KEERULINE, KUID MITTE VÕIMATU

KARRI KAAS
peatoimetaja

Traditsiooniliselt on Kaitse Kodu! viies number juba mitu head aastat olnud pühendatud võidupühale. Arusaadavatel põhjustel on tänavu olukord pisut teine, mis muidugi ei tähenda, et pidu täiesti pidamata jääb.

Ei jää, seda tehakse lihtsalt natuke teisel kujul ja kombel. Nagu paljusid teisigi asju tänasel päeval. Võtame või hiidlaste igakevadise sõjalis-sportliku võistlusmatka Tihu Kevad, mis tänavu toimus virtuaalselt ja mitte ainult Hiiumaal.

Või Põhja maakaitseringkonna õppuse Hunt, mis on viimastel aastatel kokku viinud kaitseliitlased ja Eestis paiknevad liitlaste üksused, et üksteiselt õppida ja koos harjutada. Nii tehti ka tänavu, kuid natuke teisiti, arvestades praeguse aja eripära ning loomulikult ka väljaõppeeesmärke.

Eelnimetatud üritused pole ainukesed näited kaitseliitlikust leidlikkusest teha midagi, mis esmapilgul näib kui mitte võimatuna, siis üsna keerulisena. Selliseid näiteid on veel ja need annavad tunnistust, et hea tahtmise korral tuleme kõigega toime. Ja see on meie eelis.

KAITSELIIT

Kaitseliit on kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale Kaitseliidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.

Kaitseliit on 1918. aasta 11. novembril riigikaitseorganisatsioonina loodud Kaitseliidu õigusjärglane.

Kaitseliidu ülesanne on, toetudes vabale tahtele ja omaalgatusele, suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.

Kaitseliitu kuulub üle 16 000 liikme. Koos Kaitseliidu struktuuriüksuste Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on Kaitseliidu peres tegev üle 26 000 vabatahtliku.

KAITSE KODU!

Kaitseliidu ajakirja esimene number ilmus 1925. aasta 14. oktoobril 40-leheküljelisena trükiarvuga 18 000 eksemplari. Seega kuulub Kaitse Kodu! vanimate seni ilmuvate Eesti ajakirjade hulka.

Osava reklaami ning väljaande sisu väärtuslikumaks ja välimuse kaunimaks muutmisega kasvas Kaitse Kodu! menu lugejaskonnas ning 1928. aasta lõpus oli see juba Eesti üheks loetavaimaks ajakirjaks. Aastatel 1929–1932 ilmus Kaitse Kodu! senise kahe korra asemel kuus igal nädalal. Ajakirja viimane sõjaeelne number ilmus 20. juunil 1940.

Kaitse Kodu! uus algus oli 1993. aastal, mil ajakiri hakkas taas Kaitseliidu hõlma all ilmuma. Ajakirja anti välja neli numbrit, kuni see 1995. aastal peatoimetajana tööle asunud Ivar Jõesaare juhtimisel taas perioodiliselt ilmuma hakkas. Praegu ilmub Kaitse Kodu! kaheksa korda aastas tiraažiga 7000 eksemplari.

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI 5/2020

KAITSELIIDU AJAKIRI KAITSE KODU!

Asutatud 11. septembril 1925

Väljaandja: Kaitseliit, ilmub kaheksa korda aastas
Peatoimetaja: Karri Kaas
Tegevtoimetaja: Asso Puidet
Foto- ja videotoimetaja: Kristjan Prii
Keeletoimetaja: Anu Jõesaar
Kujundaja: Matis Karu
Reklaam ja levi: kaitsekodu@kaitseliit.ee
Toimetus: Tallinna mnt 49a, 80036 Pärnu, telefon 717 9106
Toimetuse e-mail: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Kaitse Kodu! internetis
http://www.kaitseliit.ee/et/kaitsekodu
www.facebook.com/kaitsekodu
www.instagram.com/kaitsekodu/
http://www.youtube.com/kaitseliiteesti

Kaitse Kodu! postkastis
Tellimuse saab vormistada Eesti Posti kataloogi alusel postkontoris või Eesti Posti kodulehel (www.omniva.ee). Eesti Posti kaudu maksab Kaitse Kodu! aastatellimus 2.85 eurot; tellimisindeks 78226.

Trükk: Uniprint AS

Toimetusel on õigus kaastöid redigeerida ja lühendada. Toimetus käsikirju ei retsenseeri ega tagasta.

Kaastööde saatmise tähtajad:
6/2020 – 12.08.2020; 7/2020 – 16.09.2020;
8/2020 – 21.10.2020

Kaitseliit

Naiskodukaitse

Noored Kotkad

Kodutütred

6 SÜNDMUS
Hunt näitas kihvu

8 INIMENE
Oma roll tuleb selgeks mõelda

12 INIMENE
Võidutule viivad maakondadesse noored kotkad ja nende juhid

20 KAITSELIIT
30 kilomeetrit ja 12 tundi hobuse seljas ehk Ratsapatrull piiril

22 KAITSELIIT
Sakala malev: Kaitseliidu vanim!

24 SÜMBOOLIKA
Tunne kamraadi embleemi – Tallinna malev 1. osa

26 MAAILMAPILK
„Sõjarahva“ loomine – Vene valitsuse uus eesmärk 2

31 MAAILMAPILK
Kalifaadi sünd: heitlus võimu pärast

36 MAAILMAPILK
Surematu polk, barakk ja bardakk

38 HARITUD SÕDUR
Ettevaatust – nuhid

40 AJALUGU
Ülevaatlikult Balti Landeswehrist, aga mitte „landesveeri“ sõjast

46 AJALUGU
Rapla maleva esimesed tormilised aastad

50 SÕJARAUD
Javelin – seda tankid kardavad!

52 SÕJARAUD
Hävituslennukite 3. põlvkond: tapvam kui eales varem

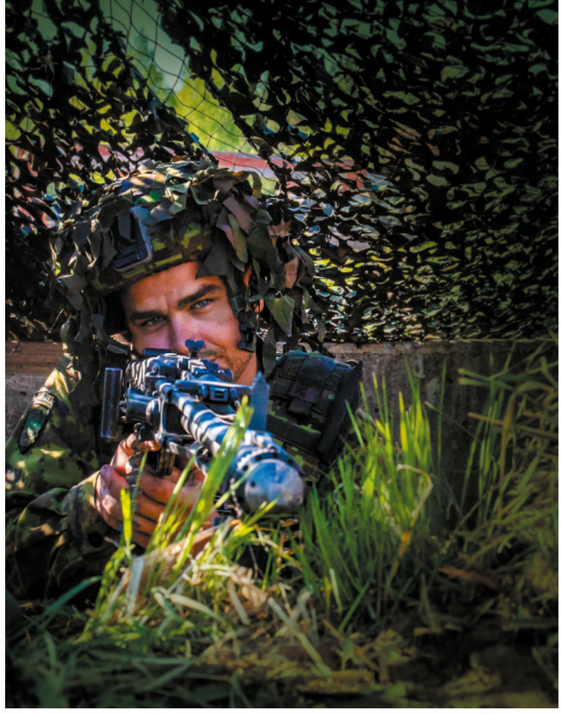

Foto: HENRY NARITS

ESIKAANEL Kaitseliitlaseks kasvatakse ja kasvatatakse ›› lk 80

Kaitseliitlane on väärtuslik oma kodu juures. Ükskõik, millised on kaitseplaanid, kaitseliitlase suurim kasu avaldub kodu ümbruses. Ta tunneb maastikku, tunneb ümbruskonda, tunneb põldu. Tal on võime kohapeal reageerida. ›› lk 8

Lõuna-Eestisse jõudnud, märkasid mehed, et neil on „saba taga“. Aktsioon lõppes seal n-ö lüüasaamisega - Vene sõdurid olid igal pool ees ja neile peeti loeng, kuidas Põhjasõjast alates on Eesti ajalooliselt ikka olnud pigem osake Venemaast. ›› lk 46

Üllatusi pakuvad helistajad ise, rääkides, kuidas nad seebiga puuvilju pesevad. Sellest tekkis ka küsimus: „Kuidas kapsast pesta?“ lk 73

56 KURIOOSUM
Peerupomm – vänge vastuhakk vaenlasele

58 SÕJASPORT
Hiidlased, Tihu Kevad ja Viljandimaa

60 SÕJASPORT
Sügistorm möllab seekord augustis

62 ÜLEELAMINE
Plekkpurgist põleti päästab päeva

64 HEAD ISU!
Hõrgutis kaitseväe toidupakist – nõgesehautis veiselihaga

66 KUIDAS ...
... riputada voodit?

68 TEST
Matkakirved võrdluses ehk
Odav ei pruugi alati olla halb

70 MEDITSIIN
Lahinguväljal testitud rätik

73 NAISKODUKAITSE
Üks number, kolm naist, viis küsimust

76 NOORED
Järvamaa kodutütred – Järvamaa uhkus!

80 NOORED
Kaitseliitlaseks kasvatakse ja kasvatatakse

82 NOORED
Noored (elektri)võrgust välja!

84 NOORED
Viis virtuaalset võimalust

86 MILITAARTURISM
Eesti sõjaajaloopärandi raskuskese Viimsis

88 FILMIARVUSTUS
Teekond lõpeb siin

90 RAAMATUARVUSTUS
Rahutagamise argipäev

AUTORID

TAIVE SAAR
vabatahtlik autor
Kaitseliidu kooli inimressursi arendamise õppesuuna juhtimistreener-instruktor Taive on olnud ka Kaitse Kodu! tegevtoimetaja. Teab täpselt, mida lugejal teada vaja.

TOOMAS ALATALU
politoloog
Toomas on õppejõud, poliitik, ajakirjanik ja tunnustatud tõvaloog. Kaitse Kodu! veergudel toob ta suures maailmas ja poliitikas toimuva lugejatele lähemale.

HANNO SAKS
arvutiasjatundja
Pärnu Mai kooli IT-juht ja robootikaõpetaja Hanno teab, et rindejoon ei jookse mitte ainult mööda kraave ja kaevikuid, vaid ka kaableid ja kõvakettaid pidi.

MARGUS KUUL
Kaitseväe erioperatsioonide väejuhatuse ülem
Irregulaarse sõjapidamise ekspert. Ei pea paljuks oma laiapinnalisi ja süvitsi minevaid teadmisi ka Kaitse Kodu! lugejatega jagada.

LENNART MADISSON
ajakirjandusmaastiku arhitekt
Peotäie rokkbände loonud ning mitmete väljaannetega Eesti ajakirjandusmaastikku vürtsitanud Lennarti looming on ühtaegu hariv ja hirmnaljakas. Kange kraam igatahes!

GUNNAR VASEMÄGI
vabatahtlik autor
Gunnari üheks suureks hobiks ja kireks on joonistamine ja teiseks hobiks filmikunst. Ajakirjas Kaitse Kodu! on ta need kaks lugejate rõõmuks ühendanud.

KRISTINA KUKK
vabatahtlik autor
Kristina on energiat ja tahtmist täis. 110 protsenti! Ei karda tema ei vett ega vilet, ei tuld ega tõrva. Ning on valmis kõigest sellest kirjutama ja pildistama.

ASSO PUIDET
Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

HUNT

NÄITAS KIHVU

Juuni esimesel nädalavahetusel viidi kaitseväe keskpolügoonil läbi Kaitseliidu Põhja maakaitseringkonna taktikaline väliõppus Hunt20/Wolf20, millest võttis osa ühtekokku üle 900 võitleja.

Õppuse üldjuhi, Põhja maakaitseringkonna ülema kolonelleitnant Janno Märki sõnul oli Hunt algselt planeeritud väljaõppetsükli lõpuharjutusena, kuid tulenevalt eelneva perioodi piirangutest ja väljaõppe osalisest ärajäämisest tuli muuta õppuse formaati ja panna pisut enam rõhku koolitamisele.

Õppusel harjutati eeskätt väikeüksuste hajutatud lahingutegevust võitluses võimaliku vastase soomusmanöövri jõududega. Lisaks Kaitseliidu Tallinna, Harju ja Rapla malevatele tegid õppusel kaasa ka NATO liitlaste lahingugrupp, kaitseväe esimene jalaväebrigaad, õhuväge ja toetuse väejuhatus.

Kolonelleitnant Märki sõnade kohaselt osutus asjatuks kartus, et õppustele eelnenud piirangud mõjutavad osavõttu negatiivselt, sest õppusel oli väljas 22 jalaväerühma üle 700 treenitavaga.

„See on positiivne märk kaitseliitlase vabast tahtest ja tahtest väljaõppel osaleda," ütles kolonelleitnant Märk.

Õppusel pöörati erilist tähelepanu ohutuseeskirjade täitmisele, samuti vastutustundlikule suhtumisele nii kaitseväe kui ka tsiviilomandisse. Kõik õppusele tulijad läbisid seoses COVID-19-ga tavalisest põhjalikuma tervisekontrolli.

Kaitseliidu ülem brigaadikindral Riho Ühtegi leidis, et arvestades olukorda, kus endiselt kehtivad mitmed piirangud – kaks pluss kaks ja teatavad piirangud kogunemistele – ning iga suurem kogunemine võib tekitada uue haigestumisvoo, oli õppus Hunt 2020 hästi üles ehitatud.

„Rühmakeskselt, seitsmes erinevas kohas – nõnda, et rühmad saavad teha oma drille, ilma et nad koguneksid suurematesse gruppidesse. See on väga positiivne lähenemisnurk," ütles Kaitseliidu ülem. Tema sõnul näitas õppus, et kaitseliitlaste motivatsioon on kõrge ja nad tahavad tulla õppustele.

ASSO PUIDET

OMA ROLL TULEB SELGEKS MÕELDA

Reservohvitser nooremleitnant Urmas Glase on Järva maleva (taasleitud) kaitseliitlane ja maakonnalehe Järva Teataja ajakirjanik. Selle koosluse tulemuseks on tõsiasi, et peaaegu iga nädal ilmub kohalikus ajalehes mõni artikkel Kaitseliidu tegevusest. Urmas Glase enda arengutee lugu lahti harutades joonistub pilt tegevliikmest, kes kaitsetahet pidevalt südames kandes on avastanud, mõtestanud ja kinnitanud oma rolli riigikaitses.

Küsimusi esitas TAIVE SAAR

URMAS GLASE ERAKOGU

Kui peaksid kirjeldama enda teed kaitseliitlasena, siis milline see oleks?

Üsna naljakas või tavatu. Minust sai Kaitseliidu liige 1990ndate alguses. Siis kadusin vahepeal ära. 1990ndate keskel kirjutasin relvaärist kaitsejõudude peastaabis, millega tookord oli seotus ka maleval, eks seegi mõjutas suhete leigenemist. Hiljem läksin Tallinna tööle ja Järva maleva asjad jäid kaugeks. Niimoodi vajusin kuidagi kahe tooli vahele ära.

2017. aastal käisin reservohvitseride kursusel, siis ilmselt kerkisingi uuesti Järva maleva inimeste radarile. Mõned veel mäletasid mind, ehkki olin üsna põhjalikult kadunud. Arvi Niglas (kolonelleitnant Niglas oli toona Järva maleva pealik) hakkas mu ümber tiirutama, üleaedne kaitseliitlane, Koeru kompanii pealiku abi Andres Arendi Kaitseliidu-juttu tilgutama ning siis võttis Vivika Barnabas (maleva personalispetsialist) mul Kärus maakaitsepäeval (2018. aastal) nööbist kinni. Ega neil väga palju veenda tarvis olnud, teinekord ongi vaja vaid müksu.

Tagasitulekuga oli veel selline segadus, et esialgu esitati mulle palve

uuesti Kaitseliitu astuda. Miks ma pean astuma, kui ma ise ei tea, et mind oleks sealt välja visatud? Mina küll kaks korda ei astu, miks peaksin? Oldi segaduses, siis aga leiti selle voodi alt, kus on kõik ligi 30 aastat vanad Järva maleva asjad*, ka selle käskkirja koopia, mis kinnitas, et olin juba Kaitseliitu astunud. Seejärel minu liikmesus ennistati. Naersin, et mul on nüüd 25 aastat laitmatut teenistust.

Mis pani sind 1992. aastal Kaitseliiduga liituma?

Kunagine pinginaaber Aarne Värk töötas maakonnalehes Järva Teataja autojuhina ja poetas peatoimetajale, et näe, see poiss kirjutab. Tegin proovitöö, viisin selle peatoimetajale ja jäin toimetuse Volgat putitanud pinginaabriga Järva Teataja akna all lobisema, kui toimetuse aken avanes ja peatoimetaja Jüri Kuusmann hüüdis mulle, et tule tööle. Läksingi 1990. aasta viimastel päevadel maakonna ajalehte tööle.

Kuna olin noor mees ja aasta varem sõjaväest tulnud, siis kukkusid kõik militaar- ja politseiteemad minu lauale. Sellega seoses olin Kaitseliidu Järva maleva algaastatel ninapidi asja juures küll. Mitte kui osaline, vaid kui ajakirjanik. Ilmselt jõlkusin seal juba ammuilma enne seda, kui Neeme Väli (kindralmajor Väli oli taasloodud Järva maleva esimene pealik) mulle liitumisankeedi ette sokutas. Kaitseliidu staap Paides oli sellel ajal mõnus jututuba. Eriti jutukas oli Uudo-Meeme Lettens (kolonelleitnant Lettens osales Kaitseliidu taasloomisel Järvamaal), keda kõik ammulisui kuulasid ja kel oli hästi palju rääkida. Aga üleüldse räägiti seal kõiksugu maailmaasju ja hästi palju.

Kaitseliit oma algaastatel sobis mulle, seal oli palju sellist mõnusat segadust, nagu näiteks ka korilust Vene vägede tagant. Paide masinatehase mehed olid suutelised kuskilt leitud relva vintrauda uue soone puurima ja selle töökorda putitama jne. Jah, mul oli võimalus 1992. aastal minna kahekuulistele ohvitserikursustele. Mina aga mõtlesin, et töö- ja pereinimesena on raske tervet suve hakkama panna. Eks ma tunnistasin iseendale ka seda, et ma ei ole veel küps käsuliini pidi alluma. Mõni inimene lihtsalt küpseb kauem, mul võttis see paar-kolmkümmend aastat aega. Härrad, kellega toona koos oleksin võinud minna, on nüüdseks juba kolonelid või kindralidki. Samas, ausalt öeldes, mulle tundub täna, et leitnandid on palju lõbusam rahvas. (*Naerab.*)

Hästi, sattusid noorena Kaitseliidu juurde, nautisid sealset olustikku, said tegevliikmeks, läksid linna, tuli paus sisse – ja ometi, veel enne, kui Järva maleva inimesed su taasavastasid, läksid 2017. aastal iseseisvalt reservohvitseri kursusele. Mis sind siis ikkagi reservohvitseriks õppima ajas?

Noh eks ma olen Eesti asja oma südames ühel või teisel viisil ajanud kogu aeg. Lugesin hiljuti kokku, et suurema osa ajast olengi olnud riigi teenistuses, kas siis otse või kaude, riigile kuuluvate äriühingute kaudu. Võta sa nüüd täpset põhjust kinni, aga ilmselt olid mängus ka Ukraina kriisi järelmõjud. Ma tundsin, et kui tõesti läheb kuskil asi hapuks, siis selles kogemuses lihtsalt loll olla on suhteliselt perspektiivitu. Mõtlesingi, et peaks ennast käsile võtma. Tegelikult kirjutasin avalduse juba 2016. aastal, aga siis võeti ainult juriste. Ei aidanud ka see, et minagi olen juurat õppinud ja minu soovitajateks olid kõrged kindralid (kindralmajor Väli ja kindralleitnant Kert), võeti ikka ainult tegevjuriste. Aasta pärast uuendasin avalduse kuupäevi ning samad kindralid noogutasid uuesti, sain soovituskirjad ja sain kursusele.

Mis kogemuse reservohvitseri kursuselt kaasa võtsid?

See oli huvitav selles mõttes, et näiteks pataljoni staabiohvitseri kursusele eelnenud sõdurioskuste baaskursus oli meil hästi kirju. Palju oli meedikuid, üliõpilastest kliinikujuhatajani. Lõbus on mõelda, et kui sõjaväljal peaks midagi juhtuma, siis seal on olemas meedikuid, kellega sai koos kaks kuud roomatud.

Ma olin baaskursusel üks vanemaid. Kusjuures vanemad mehed kestsid metsas oluliselt paremini kui 20+ vanuses tudengid. Keerulistes olukordades ilmnesid noortel teatud hirmud ja ärevus, kardeti pimedust ja pimedas jõge ületada. (*Naerab.*)

Kui kursusele minema ajendas sind tahe hakkama saada, kas siis nüüd tunned, et oled õige mees olukorras, kui peaks vaja minema?

Ajateenijana Kaukaasias kogesin ka pinevaid olukordi. Teenisin Aserbaidžaanis, nad madistasid seal samal ajal armeenlastega. Armeenlased otsisid meie garnisonist varju, olime nädal aega piiramisrõngas ja öösiti meid ka lasti … Nii et tean seda tunnet, kui kuul viliseb ja oled oi kui kiiresti maas, 2D mõõtmes, tasapinnaline, nii lapik kui olla saab. Ma ei mäleta, et meile oleks spetsiaalset väljaõpet tehtud, aga kuidagi see ohutaju ja reaktsioon olukorrale meis kõigis tekkis.

Ka 2007. aasta pronksiöö ajal käisin sõpradega ühel üritusel. Käik oli pikalt plaanitud ja ikka läksime. Mul oli auto pargitud Viru keskuse parklasse. Kui pärast üritust auto poole liikusin, olid tänavad sodi täis ja autosid juba kummuli keeratud. Ka siis paigutasin sõbrad, kes ei olnud sõjaväes käinud, positsioonidele, määrasin ära perimeetri, mida keegi jälgib, jälgisin, et meil oleksid enam-vähem seljad koos, et ei jääks katmata alasid, kuni pääsesime tulema. Kuskilt mu seest see käitumisjuhis tuli. Selles mõttes arvan, et isiksusena ma ennast reservohvitserikursusel ja sellele eelnenud sõdurioskuste kursusel ei avastanud ega olnud üllatunud, et kuhu ma sattunud olen. See oli ikka pigem värskendus, selline hea-teada-tunne, et minus on instinktid jätkuvalt alles.

Eesmärk sai võetud ja eesmärk sai täidetud. Isegi töö ohverdasin kaudselt selle nimel. Töötasin tol ajal ministeeriumis ja kuna oli eesistumise aasta, siis ei vaadanud ülemus minu soovile kursusel osaleda leplikult, kuid olin veendunud, et tahan minna, ja läksin. Esimese hooga mind lastigi lahti, kuid kokkuleppe alusel töötasin kuni Eesti Euroopa Liidu eesistumisperioodi lõpuni.

Sa mainisid, et ei olnud varem küps käsuliini pidi alluma. Mis nüüdseks muutunud on?

Olukorrad muutuvad. Meid visati kursusel erinevatesse rollidesse, tuli olla rivis, rühmaülem, rühmaülema abi, jaoülem. Keegi ei küsinud, mida me varem oleme õppinud. Vaatad, mis roll sul täna on, ja tegutsed. See oli vette viskamine, pead ennast oma rollis kehtestama. Oli ka neid, just vanemate meeste seas, kes hakkasid »

saadud käsku arvustama, vaidlema, enda oma pakkuma, uskudes, et ollakse teisest targem. Aga sellele ta ei mõtle, et tema taga on veel 10 meest, kellele ta oma targutuste tõttu käsku edasi ei anna. Mis on siis tema isepäisuse vili? Pead oma rolli enda jaoks selgeks mõtlema. Mina mõtlesin asjad paika, et kui ma olen mutter, siis ma olengi see mutter, sest minult oodatakse, et olen mutter. Keegi ei oota, et ma hakkan siis maailma muutma. Kui pannakse rühmaülema rolli, siis olen selles rollis.

Olen nõus, et see ongi ühe hea sõjaväelase tunnus – oskus võtta rolli. Meis kõigis peab olema valmisolek olla nii vastutaja kui ka kuulekas. Sellist ümberlülitusoskust on sõdurile väga vaja.

Toon teise näite. Siili õppusel oli tegevus jõudnud Emajõe joonele, pataljoni kompaniid olid kaevunud Emajõe silla juures ühele ja teisele poole maanteed ning oli loodud tõenäosus, et maanteele tekib lahingujoon. Aga maanteel kihutasid täiel kiirusel rekkad mäest alla. Kuidas me siis sõda peame? Tegevväelased olid nõutud, sest nad teadsid, et kui esitada maanteeametile taotlus, saab 30 päeva pärast vastuse. Olin õppusel CIMIC-u rollis, võtsin appi oma tsiviilmaailma kogemuse ja tutvusringkonna ning tunni aja pärast olid sel teelõigul täiesti legaalselt väljas 50 kilomeetrit tunnis liiklemiskiirust piiravad märgid, kõik oli tehtud. Sõjaväelane on harjunud tegema reeglite järgi. Reservväelasena on sul tsiviilmaailma sidemed, helistasin maanteeameti vastutajale, rääkisime olukorrast ja asi lahenes. Reservväelasena oli see tehtav.

Kas see tsiviilmaailmas orienteerumise võime ongi ka kaitseliitlase väärtus?

Võib-olla küll. Aga pigem võib see olla kaitseväe väärtus, et nad lasevad reservis inimesi nii-öelda möllama. Reservväelase võimed, oskused, teadmised on sellised, mis täiendavad oluliselt kaitseväge ja avardavad lõpuks ka kaitseväelaste maailma. Inimene, kes on 25 aastat tegevteenistuses olnud, elab omamoodi suletud ühiskonnas. Tal on omad dogmad. See, et kusagil teisel pool metsa käib teine elu, võib tulla talle üllatusena. Eks mõnigi ülem vaatas meid (reserviste) õppusel esialgu kui tüütut ballasti. Oma tegudega tõestasime oma kasulikkust ja vajalikkust. Aga eks järgmisel õppusel tuli otsast peale hakata. (*Naerab*.)

Nüüd siis vaatled reservohvitserist ajakirjanikuna Kaitseliitu, kirjutad sellest. Millisena praegu organisatsioon paistab?

Juba mainisin, et varem oli mõnus jututuba. Nüüd on staabis kaadriohvitserid, organisatsioon professionaalsem, ei ole lihtsalt mingi huviklubi, nagu see 1990ndate aastate alguses oli. Teadmisi oli siis ju kõigil ühtviisi napilt, igaüks mõtles nii, nagu oskas. Ei olnud metoodilisust ega süsteemsust, mis nüüd on. Nüüd näeb kõik kordades rohkem militaarorganisatsioonina välja. Siis olid sõprussuhted vast käsuliinidest üle.

Kas midagi on äkki kaduma läinud?

Noh, ütleme, et maailm on muutunud ka mitmekesiseks. Mida paganat muud sul 1990ndate alguses teha oli? Neid asju, mis sinu ajale pretendeerisid, oli väga vähe. Ilmselt on sellel ka oma mõjupitser. Praegu võid oma vaba ajaga teha ükskõik mida, sa ei pea saama kõike ühest kohast. Kaitseliit on alles, aga sinu ajale konkureerivad paljud.

Kaitseliitlane on väärtuslik oma kodu juures. Ükskõik, millised on kaitseplaanid, kaitseliitlase suurim kasu avaldub kodu ümbruses. Ta tunneb maastikku, tunneb ümbruskonda, tunneb põldu. Tal on võime kohapeal reageerida. Eks selles ole ka omad ohud, emotsionaalselt ja lähedaste kaudu oled kodu ümbruses tundlikum ja haavatavam.

Mis sa arvad, kas kaitseliitlane on valmis kodukohas initsiatiivi ja vastutust võtma?

Nii ja naa. Igas kriisis on nii, et valmistu selleks, palju tahad, oma tegelikku valmisolekut näed ikka alles siis, kui tõehetk on käes. Kaitsevägi ei ole 100% kõigeks valmis ja kaitseliitlased sama moodi.

Me ei tea ju ka, millised on inimeste motiivid Kaitseliidu tegevuses kaasalöömisel. Motiive võib olla väga palju, alates sellest, et mõnele lihtsalt meeldib relva silitada. Ma ei halvusta kedagi, tahan öelda, et põhjusi, mis

ajab kaitseliitlasi vormi kandma, võib olla teisigi peale kaitsetahte.

Mul endal oli siin küll see seis, mille mõtlesin endale selgeks siis, kui reservohvitseri kursusele läksin – kui ma olen selle tee ette võtnud, siis olen sellega pannud endale kinni need teed, mis vastavas olukorras viivad laeva peale ja siit ära. Seega enda kaitsetahte kohta oskan öelda, aga teisi hinnata ei tea. Ilmselt on siin igasuguse suhtumisega inimesi, sest meil on ju selliseid hõljuvaid hingi palju. Ka see, kui üksuste eesotsas on inimesed, kes on seal olnud aegade algusest peale, võib tekitada kasu asemel hoopis seisaku. Kui ma vaatan kasvõi ajalehe Järva Teataja arhiivipilte, siis sealgi on ühed ja samad näod juba aastaid, aastakümneid. See on üsna delikaatne olukord ja kuidas siin tõmmata joont vahele ja püüda midagi muuta? Mis siis teha selle hõljuva elemendiga? Need asjad on minu jaoks kõige segasemad.

Samas on lootus, et õigel hetkel on reageerijaid väga palju.

Seda küll, aga kui valmis sa selleks olukorraks tegelikult oled? Sa reageerid küll, aga sul pole teadmisi, pole oskusi ja pole ka eriti aega, et sind selles olukorras harida.

Eks oleneb ka situatsioonist. Kui üksus tegutseb autonoomselt, siis on

URMAS GLASE ERAKOGU

tõenäoline, et kui läheb asjaks, küll see üksus siis iseseisvalt tegutseb. Kui sa aga oled osa mingist masinavärgist, siis võib isemõtlemine kahjuks tulla. Tuleb olla infoväljas sees ja samas osata iseseisvalt mõelda.

Ajaloohuvilisena ütlen, et ideaalne kaitseliitlane võiks olla selline 1930ndate aastate maa sool, kes teeb kõike – mängib puhkpilli, kustutab tuld, künnab põldu, kaitseb riiki. On igaks olukorraks valmis. Ei saa mõelda, et ma täna ei taha tegutseda, sest ilm on kehva või seriaal vaatamata.

Olen näinud Kaitseliidu üksusi, kes suudavad ise organiseeruda ja korraldada oma tegevust nii, et on tugev osa tervikust, aga olen näinud ka selliseid, kes vajuvad varju ega tegutse.

Millest see sõltub?

Ikka inimestest ja nende motiveeritusest. Üheks ohuks on siin ka seesama vanasse kinnijäämine. Vajud nagu tugitoolis nii sügavale, et enam sealt ei tõuse. Ja, nagu ikka, on asi ka juhtimises. Kui on juht, kes tõmbab hooga lipu vardasse, küll siis tulevad inimesed kaasa. Kui juhti ei ole, siis igaüks nokib oma kodus nina edasi. Keegi peab ütlema: lähme! Eks Kaitseliidu liikmeskonna maastikul on ka väga aktiivseid geograafilisi saarekesi, alasid, kus aktiivsus on palju kõrgem kui mujal. Seal on eestvedajad ja nende ümber sõpruskonnad, seal tekivad tugevad võrgustikud. Jah, ma olen praegu kaugel uskumusest, et kõik ongi roosiline.

Sinu enda roll? Milliseks kaitseliitlaseks sa end pead?

Olen reakaitseliitlane. Koeru üksikkompanii Peetri rühma tegevliige. Ma olen ise selle rolli endale valinud. Mulle on pakutud, et võiksin olla teavituspealik. Olen siis seletanud, et kui ma olen lihtne kaitseliitlane ja kirjutan Kaitseliidust, siis mul ei ole moraalseid kohustusi ega piiranguid, mis seaksid mind eetiliste dilemmade ette. Eks ma teen ikka oma tööd, nii nagu teen, aga kui mul oleks teavituspealiku roll, siis see eeldaks. et ma peaksin nagu valima. Sisuliselt ei olegi tegelikult praegu olnud valikuteks põhjust ega vajadust, aga just rolli vaatest lähtuvalt oleksin siis kahvlis.

Näen, et Järva malev on maakonna ajalehes Järva Teataja, kus sa töötad, ikka väga hästi pildil. On seda saavutada raske ülesanne?

Ei ole! Kirjutada on rohkem kui küll. Ma ei kirjuta sellepärast, et lihtsalt midagi kirjutada. Kaitseliidus on palju, millest kirjutada. Kui sa harjud nägema, siis märkad rohkem ja julgustad ka rääkima. Vahel ei tule asjaosalised ise selle pealegi, et nende tegevusest on midagi jagada.

Eks ma olen ka kaitseliitlasi nii-öelda harinud. See võttis natuke aega, et selgitada, miks ja mida tasub kirjutada ja kellele oma tegevusest teada anda. Inimesed ei tea ega kujuta alati ette kirjutamise mõtet.

Mul on kreedo, et kui midagi teen, siis teen hästi või ei tee üldse. Sama on ka Kaitseliiduga, et kui ma kirjutan, siis minu missioon on ... no võta nüüd kinni, kus siin see proportsioon jookseb, kustmaalt on see ajakirjanik ja kus kaitseliitlane .... aga minu missioon on näidata, et Kaitseliit ei ole mingi asi iseeneses kuskil meie kõrval, vaid koosneb samasugustest inimestest, nagu teisedki meie ümber. Saan näidata inimlikku poolt ja tulevad välja kihvtid asjad, näiteks võid malevapealiku ja tagalajuhataja leida vabal ajal, vähipüügihooaja avaõhtul hoopis jõekaldalt. Ikkagi inimesed! (*Naerab.*) Siin organisatsioonis on optimismi, usku, lootust palju rohkem, kui mõni pragmaatik seda tükkideks võttes siit leiaks.

Ma ei tee seda ju vägisi ega ka sellepärast, et töötan ajakirjanikuna. Mitte ka sellepärast, et see on vajalik või et linnukest kirja saada. Terve elu olen elanud iseendaga rahujalal. Teen ikka valiku selle järgi, mis hinges õigem tundub, mitte selle järgi, mis on pikas perspektiivis tulusam.

Minu väärtushinnangud on paigas, ma tunnen ära, kus on ainest, ja aitan seda lugejatele välja tuua.

Ehk sinu eesmärk kirjutades on?

Ma olen maru uudishimulik inimene. Ajakirjanikuks olemine rahuldab minu uudishimu ja ma kirjutan selleks, et rahuldada ka teiste uudishimu. Ma tahan süveneda ja teemast tuuma kätte saada.

Ma arvan, et nähtaval olek paneb kaitseliitlasi vaatama ka ennast teise pilguga ja tõstab eneseusku ning uhkust olla üks teiste seas.

** 1993. aastal Järva maleva staabi põlengus varasemad dokumendid hävisid ja säilinud on vaid mõnede dokumentide koopiad, mis asuvad ajaloohuvilise Järva maleva kaitseliitlase Alfons Jakobsoni erakogus.*

VÕIDUTULE VIIVAD MAAKONDADESSE

NOORED KOTKAD JA NENDE JUHID

ALUTAGUSE

JENNO ANGER
Kaitseliidu liige 2012. aastast, kaitseväelane, kaitseliitlane ja noortejuht
Jenno on öelnud: „Tänu sellele, et minu pojad Rait ja Kert on noorkotkad, on minustki noorkotkas saanud.“ Ta korraldab oma noortele põnevaid väljaõppeüritusi ning on alati abiks ülemalevaliste õppepäevade ja laagrite läbiviimisel. Tema head mõtted, kaitseväelase taust ja õiglustunne on rühma poistele suureks eeskujuks.

KERT ANGER
Noorkotkas 2011. aastast, Jõhvi rühm, III järk
Kerdis tärkas riigikaitsehuvi tänu kaitseväelasest isale Jennole. Kui ta ühel üritusel kõike oma silmaga näha ja käega katsuda sai, oli ta kindel, et temast saab noorkotkas. Kert on kohusetundlik ja aktiivne noormees, kelle unistus on saada täpsuslaskuriks. Oma tuleviku plaanib ta siduda just riigikaitsega.

DEIV BOGENS

HARJU

TARMO AMER
Kaitseliidu liige 2003. aastast, kaitseväelane, kaitseliitlane ja noortejuht
Juba 21 aastat on Tarmo tegutsenud vabatahtliku noortejuhina ning pärast kõiki neid aastaid teeb seda jätkuvalt suure südame ja pühendumusega. Paljud organisatsioonist sirgunud noorkotkad kutsuvad teda papsiks, sest pikaaegse ja eeskujuliku juhina on ta jätnud sügava jälje poiste südametesse. Tarmo on väsimatu edasirühkija, sest Eesti asja tuleb ajada.

OLIVER TAMM
Noorkotkas 2010. aastast, Nissi rühm, IV järk
10 tegutsemisaasta jooksul on Oliver oma aktiivsuse, arukuse ja õpetamisoskusega pälvinud nii oma rühma kui ka kogu maleva imetluse. Teda huvitab riigikaitse ja tema südameasi on anda oma panus Kaitseliidu missiooni täitmisse. Oliverist on kasvanud juht ja tema kohta võib julgelt öelda, et ta on sirgunud poiste seast meeste sekka.

MAUNO REINMANN

Kuigi traditsioonilist võidupüha paraadi tänavu ei toimu, ei tähenda see, et võidupüha üldse ei tähistata. Tähistatakse küll, igaüks vastavalt oma võimalustele ja vajadustele. Oma panuse sellesse annavad noored kotkad ja nende juhid, kes viivad võidutule oma kodumaakondadesse.

KRISTJAN VAARPUU

JÕGEVA

ANDRES REINESBERG

Kaitseliidu liige 2003. aastast, kaitseliitlane ja noortejuht

Andres juhib Tabivere rühma ja aastate jooksul on tema rühmast sirgunud tublisid noorkotkaid, kes on valinud kaitseväekarjääri. Laagrites teatakse Andrest kui kõva ja selge häälega korralduste andjat. Muutumatu tujuga Andrese konti ei murra ka kõige raskemad ja keerulisemad ülesanded.

KAUR SAAR

Noorkotkas 2009. aastast
Kamari rühm, III järk

Kaur on väga pühendunud noorkotkas: võimalusel osaleb meelsasti kõikidel üritustel ja hoiab malevat esindades selle lippu kõrgel. Tema teadmistest ja oskustest on osa saanud mitmed nooremad liikmed ja ta on kasvanud neile suureks eeskujuks. Võidutule toomine on temale erilise tähendusega: tal on nimelt samal päeval sünnipäev, mis ühtlasi tähendab viimast päeva noorkotkana. Edaspidi näeb teda juba Kaitseliidu maleva ridades.

SULEV EINMA

JÄRVA

URMAS TÄHT

Kaitseliidu liige 2011. aastast, kaitseliitlane ja noortejuht

Urmas on pühendunud noortejuht, kes panustab nii enda rühma kui ka maakonna noorkotkaste väljaõppesse ja arengusse. Ta aitab täie tõsidusega kaasa Kaitseliidule järelkasvu kasvatamisele, korraldades laagreid, kus õppepunktide läbiviijateks on kaitseliitlased ja naiskodukaitsjad. Nii saavad noored varakult tuttavaks maleva täiskasvanud liikmetega. Ta on noortele eeskujuks oma korrektsuse ja riigikaitseteadmistega ning teistele noortejuhtidele heaks kaaslaseks ja koostööpartneriks, kellele saab alati kindel olla.

MÄRTEN VIITMAA

Noorkotkas 2012. aastast
Paide II rühm, II järk

Märten on aktiivne noorkotkas: usin järgu- ja erikatsete sooritaja, kes jõuab korraldada ja aidata ning samal ajal ka laagris osaleda. Tihtipeale näeb teda DJ rollis ja kaaslastele ägedat meeleolu loomas. Ta ei oota kunagi, et teda appi kutsutaks, vaid on kohal enne, kui märgatagi jõuad.

LÄÄNE

MARIS ESKO

Kaitseliidu liige 2008. aastast, naiskodukaitsja ja noortejuht

Marise staaž Kaitseliidu noorteorganisatsioonides on juba 12 aastat. Ta oli aktiivne ja eeskujulik kodutütar ning kasvas suurepäraseks noortejuhiks. Oma noorusele vaatamata juhib ta praegu 54-liikmelist segarühma Valged Kotkad ja saab tööga väga hästi hakkama: kaasab, juhib, toetab ja panustab. Kui läheb vaja kohtunikku või rajameistrit, õpetajat või juhendajat – kõik need on Marises olemas!

MIHKEL TÜRNPU

Noorkotkas 2012. aastast
Oru rühm, II järk

Mihklit iseloomustab mitmekülgsus, ta ahmib endasse kõike, mida on üldse võimalik Noorte Kotkaste organisatsioonist võtta. 8 aasta jooksul on ta usinalt sooritanud järgu- ja erikatseid ega hoia saadud oskusi endale – oma teadmised annab ta edasi noorematele noorkotkastele ja kodutütardele. Ta on alati kohal.

SILVER HINNO

REIN REINU

HIIUMAA

TIINA HIIEMETS

Kaitseliidu liige 2018. aastast, noortejuht

Tiina on laia maailmavaatega, tasakaalukas, aktiivne, põhjalik ja kohusetundlik noortejuht. Tema rühma noored on järguõppes ühed aktiivsemad ning ta kaasab ja suunab malevkonna teisi aktiivseid noori samuti järguõppele pühenduma. Teiste malevate väljaõppeüritustelt ammutab ta inspiratsiooni, et ka oma noortele põnevat ja vaheldusrikast tegevust pakkuda.

TRAVIS OLLE

Noorkotkas 2014. aastast
Pühalepa rühm, II järk

Travis on 6aastase kogemustepagasiga kõrgelt motiveeritud noorkotkas. Enda sõnul on ta Noorte Kotkaste organisatsioonis õppinud eelkõige kannatlikkust, eesmärgi poole püüdlemist, kiirete otsuste tegemist ja enda eest vastutamist. Ta on noormees, keda võib tuua teistele noorkotkastele eeskujuks.

TOOMAS NIGOLA

PÕLVA

AINIKA MÄGI

Kaitseliidu liige 2009. aastast, naiskodukaitsja ja noortejuht

Ainika on noortejuht, kel leidub alati uusi ja lennukaid ideid, mida ette võtta ja kuidas oma noortele uusi teadmisi-oskusi pakkuda. Ühelegi abivajajale ei ütle ta ära ja head sõna jätkub tal kõigi jaoks. Ta on tuntud kui kohaliku kogukonna noortetöö hing.

KARL-KRISTJAN ILUS

Noorkotkas 2016. aastast
Leevi rühm, III järk

Karl-Kristjan on noorkotkaste ridades olnud 4 aastat ja näidanud end väga tegusa liikmena. Suurt huvi organisatsiooni vastu näitab 2019. aasta aktiivsustundide arv – 839! Sõbralik, sportlik, kohusetundlik, kogenud tegija – sellisena on ta hinnatud abiline laagrites ja tiimikaaslane patrullvõistlustel.

MAILIIS OLLINO

PÄRNUMAA

ALAR TAMM

Kaitseliidu liige 2013. aastast, kaitseliitlane ja noortejuht

Alar ei ole kunagi pusinud üksi oma nurgas, vaid on arvestatav kaasamõtleja ja organiseerija kogu Noorte Kotkaste Pärnumaa maleva tegevuses. Ta on malevapealik olnud 3 aastat ning tööga suurepäraselt hakkama saanud tänu oma rahulikule iseloomule, positiivsele ellusuhtumisele ja headele juhiomadustele. Kaitseliidus toimetamine on tema elustiil, tema maailmavaate väljund ja oluline osa tema perekonna igapäevaelust.

RAIKO TAAVE TAMMJÄRV

Noorkotkas 2016. aastast
Pärnu rühm, III järk

Raiko on niivõrd aktiivne noorkotkas, et tema nime võib leida osalejate nimekirjast juba siis, kui ürituse planeerimine on alles algusjärgus. Tema üheks parimaks omaduseks on võime hoida kaaslaste moraali kõrgel ka siis, kui on väga-väga raske. Väärib tähelepanu, et 17aastane Raiko on juba praegu väga sage osaleja Kaitseliidu Pärnumaa maleva üritustel.

SIIM SOLMAN

RAPLA

KAJA HEINSAAR

Kaitseliidu liige 2003. aastast, naiskodukaitsja ja noortejuht

Kaja on kohusetundlik, heatahtlik ja empaatiline inimene. Aktiivse naiskodukaitsjana kaasab ta teisi naiskodukaitsjaid noorkotkaste väljaõppe läbiviimisse. Kuna paljud tema rühma noored ei ela alevis ja iga nädal kokku tulla on keeruline, leiab ta lahendusi, kuidas vajalikke teadmisi ja oskusi noortele maksimaalselt edasi anda.

ROMET METSSALU

Noorkotkas 2015. aastast
Juuru rühm, V järk

Romet on valitud oma rühma salgapealikuks, ta on tubli infovahendaja rühmapealiku ja liikmete vahel. Tänu hoolsusele, abivalmidusele ja sõbralikkusele usaldatakse talle tihti nooremate liikmete juhendamine ja nendele tegevuste väljamõtlemine. Ta on suurepärane organisatsiooni tutvustaja ning igati julge oma sõnas, mõttes ja teos.

ANNIKA OTSTAVEL

SAAREMAA

ANDREI TŠERNOBROVKIN

Kaitseliidu liige 1993. aastast, kaitseliitlane ja noortejuht

Andrei on noortega töötades julgustav, innustav, toetav ja empaatiline. Viimane on kahtlemata üheks eduteguriks, mis on teinud temast armastatud noortejuhi nii noorte, teiste noortejuhtide kui ka lastevanemate silmis. Väljaõpet üles ehitades leiab ta tihtipeale ideid noorte fantaasiamaailmast ja kogemustest. See on süvendanud noortes kindlust, et neil on võimalused ja oskused ise otsustada.

RANDO NÕMM

Noorkotkas 2016. aastast
Muhu mererühm, II järk

Rando on hakkamist täis merenoorkotkas. Organisatsiooni suurimad väärtused on tema silmis head sõbrad, kogemused iseseisvaks eluks ja teadmised looduses hakkamasaamiseks. Kaaslased iseloomustavad teda sõnadega abivalmis, heatahtlik, töökas ja kõigiga arvestav.

GUNNAR TEAS

SAKALA

ANTONINA EEK

Kaitseliidu liige 2008. aastast, noortejuht

Antonina on imetlusväärne ja seiklushimuline noortejuht. Tal on oma rühma poiste eludes meeletult suur roll. Ta näeb noores potentsiaali, annab talle võimaluse tegutseda – ja järjekordne loov, iseseisva mõtlemisega noorkotkas ongi sirgunud! Tema rühmast on välja kasvanud kindlameelsed noormehed ning jätkuvalt leiavad vahvad ja särasilmsed poisid tee Antonina juurde.

MIHKEL EEK

Noorkotkas 2011. aastast
Nutikate Rebaste rühm, II järk

Mihklist sai noorkotkas tänu oma emale ja kahele vennale. Ta hindab organisatsioonis saadud kogemusi ning teadmisi riigikaitsest ja selle valdkonna võimalustest. Kogenud noorkotkana on ta suureks abiks oma rühmapealikule ürituste korraldamisel ja läbiviimisel.

TALLINN

MARIA JÄRVIS

Kaitseliidu liige 2016. aastast, kaitseliitlane ja noortejuht

Mariat tuntakse kui sihikindlat ja edukat noortejuhti. Maria eestvedamisel teevad tema rühmad tihedat koostööd Kaitseliidu ja Naiskodukaitsega, et tekitada noortes huvi nendes organisatsioonides jätkata. Maria käe all kasvavad noored on ühtehoidvad, lojaalsed ja edukad, neile on loodud võimalused parima väljaõppe saamiseks.

STEN-RAGNAR KASELAID

Noorkotkas 2014. aastast
Nõmme rühm, III järk

Sten-Ragnar on rühmakaaslastele suureks eeskujuks oma hea huumorisoone ja laia teadmistepagasiga. Juba praegu tegeleb ta innukalt endale järelkasvu koolitamisega. Steni rühm usub, et oma nakatava entusiasmi ja lahke meele tõttu on ta ideaalne tuletooja!

IIRIS PROSA

TARTU

MAIRO ORAV

Kaitseliidu liige 1997. aastast, kaitseliitlane ja noortejuht

Mairo teekond Noorte Kotkaste organisatsioonis algas juba 1997. aastal. Ta alustas noorkotkana, kasvas noortejuhiks ja on nüüd kindlameelne malevapealik. Mairot tuntakse kui uljast eestvedajat ja uuenduste sisseviijat, kes samal ajal on pühendunud traditsioonide hoidja. Ta on hea kaaslane, edukas probleemide ennetaja ega pelga raskes olukorras ise käsi külge panna.

REIGO JOORITS

Noorkotkas 2012. aastast
Tormiküttide rühm, III järk

Reigo on silmapaistev noorkotkas, kes täidab rühmapealiku abi kohuseid ja on usin koonduste läbiviija. Rühmakaaslased hindavad Reigot juhi ja eestvedajana väga kõrgelt. Kui kaaslased kisuvad tegevuses eri suundadesse, siis on Reigo see, kes nad ühisele teele suunab.

SANDRA TAMMUR

VALGAMAA

SIIM VAHTRA

Kaitseliidu liige 2009. aastast, noortejuht

Juba noorkotkana asus Siim looma ja vedama oma kodukandi kotkarühma, mis muutus üsna pea üheks aktiivsemaks Valgamaal. Ta on sedasorti mees, kes ei oota, kuni tegevused ja sündmused sülle potsatavad, vaid on varakult olemas ja tihtipeale ise uutele ideedele alusepanija. Oma muheda oleku, vahetu suhtluse ja parajalt erilise huumorimeelega suudab ta leida tee iga nooreni ning on nende seas oodatud kaaslane.

ARTUR KÖLLER

Noorkotkas 2015. aastast
Tsirguliina rühm, I järk

Artur on selline noormees, kes ei oota, et põnevad üritused temani tuuakse, vaid aitab neid ise innukalt korraldada. Õpitud teadmised ja kogemused suudab ta põnevalt ja kaasahaaravalt noorematele edasi anda. Oma ärksa meele, heade mõtete ja heatahtliku olekuga on ta väga hinnatud kaaslane.

PAUL PODERAT

SEDI LAMUS-FISTOTIN

VIRU

RIHO VALDOK

Kaitseliidu liige 2015. aastast, Kaitseväe Akadeemia kadett, kaitseliitlane ja noortejuht

Riho on rühmapealik, kes pakatab kindlameelsusest ja julgusest katsetada. Tähelepanelikkus, osavõtlikkus ja positiivsus on teinud temast noortejuhi, kellest noored väga lugu peavad. Tema panus maleva ürituste korraldamisel on märkimisväärne.

SIIM KRUUSMANN

Noorkotkas 2015. aastast
Kadrina rühm, III järk

Siim on aktiivne ja kohusetundlik noorkotkas, kes on alati valmis organisatsiooni tegevust tutvustama. Tal on suur õpihimu ja soov oma silmaringi maksimaalselt laiendada, mis on andnud talle võimaluse õpitut ka noorematele liikmetele edasi anda. Organisatsioon on tema ellu toonud toredad inimesed, huvitavad laagrid ja kohad, kuhu iga päev naljalt ei satu.

VÕRUMAA

ELEN TAMM

Kaitseliidu liige 2013. aastast, naiskodukaitsja ja noortejuht

Eleni kirg on noori õpetada. Teda motiveerib nende areng ja teotahe. Uue oskuse või teadmise omandamine toob Elenile noortega tegeledes sära silmadesse. Oma tegususega on ta eeskujuks ka oma rühma noortele, kes kõikvõimalikest üritustest alati aktiivselt osa võtavad.

JARKO NASSAR

Noorkotkas 2010. aastast
Kääpa rühm, I järk

Jarko on kohusetundlik ja rahuliku loomuga noorkotkas, kelle abile ja usaldusväärsusele võib alati kindel olla. Ta peab väga lugu organisatsiooni mainest, seda toetab tema alati korrektne vormikandmine, kohusetundlik suhtumine ülesannetesse ja aktiivne osavõtt üritustest. Organisatsioon on talle andnud palju teadmisi, uusi sõpru, kogemusi ja mälestusi.

URMO SIBUL

ERAKOGU

30 KILOMEETRIT JA 12 TUNDI HOBUSE SELJAS

EHK RATSAPATRULL PIIRIL

„Villu, tead sa, et hobusel on kaks esijalga ja kaks tagajalga? Pea, saba ja suur kere?" Naer! Nii algas meie ettevalmistus ratsapatrulliks Luutsniku-Krabi piirilõigul.

Tekst: **seersant ANU JÕGEVA**, *Võrumaa maleva Rõuge-Vastseliina ÜK pealik*

Seoses eriolukorraga riigis ja piiride sulgemisega oli vaja kontrollida teelõike, metsateid ja sihte. Masinatega ju igale poole ei pääse. Sealt ka plaan, et kasutame selleks hobuseid.

Meie väike ratsapooljagu sai moodustatud mitteametlikult juba eelmisel suvel. Mitmeid õppepäevigi korraldatud koos hobustega. Kas te teadsite, et hobune kardab maas veerevat kilekotti rohkem kui püstolipauku? Et selle suure sõbraga üheks meeskonnaks saada, peab temaga enne koostööd tegema ja teineteist tundma õppima. Ettevalmistus hõlmab nii porgandiseibe, mis kõlab äraostmisena, kui ka harjamist, lihtsalt temaga suhtlemist ja koostööd.

Mina istusin viimati hobese seljas vast aastat 40 tagasi. Minu vanaisa teenis Eesti Ratsaväes ja seos hobustega on meil peaaegu kõigil olemas. Aare Hõrn nüüd ka väga suurte kogemustega ratsutaja pole, kuid tahtmist täis. Püsis sadulas nagu poisike. Proovi siis selliste ideid maha suruda. Villust, kes nägi ja katsus hobust nii ligidalt küll esimest korda, juba jõudsin kõneleda. Kuid tiimist Villu ja Vilfred sai eriskummaline tandem ja suurepärased koostööpartnerid. Tõsi küll, õhtuks jõudsid nad teineteist ära väsitada ja Vilfred ehk Väike Villu hakkas iseloomu näitama.

Meie patrull alustas kell kaheksa Krabil, kuhu kolme treileriga tõime hobud kohale. Rõuge-Vastseliina kompanii vastutusala on nii suur, et kui silmad kinni panna ja koolitundidest Võrumaa silme ette manada, saad mingi pildi. Kui sa tead, kus asub Värska ja kus lõppeb Mõniste, siis see kõik on see, mida kompanii peaks suutma jälgida. See kõik jääb meie alasse.

Hommikul kulus tubli tund enne, kui süda hakkas ratsuga ühes rütmis lööma. Minu teekaaslaseks sellel teekonnal sai 11aastane Eesti tõugu Riin, kes on just parimas eas. Ühesõnaga nagu naine, kes teab, mida ta tahab. Hilisõhtuks olime me vaieldamatult üks meeskond, jagades teineteisega oma elukogemusi ja oskusi.

Meedikuna olin ratsajaole kaasa pakkinud ka meditsiinikoti, kust lisaks kõigele muule ei puudunud lahased ja vaagnafiksaator. Sest on ju ammu tuntud tõde, et kui sul nad kaasas on, siis ei juhtu midagi. Ja nii meie õnneks läkski.

Ligi 30 kilomeetrit ja pea 12 tundi hobuse seljas, läbides põlde, metsi, lanke, kraave ja mülkaid. Poriseid metsaradu, mis täis metsaveost jäänud, vett täis rööpaid. Kartsin küll, et ees ootab see hetk, kui saan tunda lihaseid, millest mul seni aimugi polnud, kuid järgmisel päeval ei valutanud mitte ükski koht.

Jala läbisime vaid vahemaid, kus hobuse seljas olla tundus ebamõistlik. Ja ka nendel silmapilkudel, kui oma liigesed märku andsid, et on vaja pisut liigutada. Mõnedsajad meetrid hobu kõrval tegid suisa imet.

Ratsapatrulli eesmärk oligi läbida teelõike ja radu, kuhu masinatega ei pääse. Oleme kahjuks kuulnud ka arvamusi, et eks ta üks riigi raha suur kulutamine oli. Aga just riigi rahast oli asi kaugel, sest kogu see Rõuge-Vastseliina ÜK kamp on ühed hakkamist täis entusiastid, kellel on paljuski teistsugused väärtused.

Kindlasti on kavas veelgi kasutada ratsusid piirilõigul ja meie maleva väljaõppeüritustel. Näiteks luurel, moona metsa viimiseks ja haavatute transportimiseks. Loomulikul ka esindusülesannete täitmisel, millega oleme algust teinud, tähistades Obinitsas vabariigi aastapäeva. Järgmine kord tuleme välja juba 20. juulil, kui avame pidulikult Petserimaa vabadussamba. Samuti soovib politsei ja piirivalve võimalusel kaasata suvel hobupatrulli puhkekohtades Taevaskojas ja Munamäel.

Olen Kaitseliidu Võrumaa maleva Rõuge-Vastseliina Üksikkompanii pealikuna uhke meie liikmete üle, kel aktiivsusest puudu ei tule. Aina üks üllatus teise otsa. Roy Strider, Joosep Tikk, Ellen Koidu – kõik suurte kogemustega hobusekasvatajad ja ratsanikud, kelle süda ja hing kuulub tööle nende loomadega.

Minu käest on ka küsitud, kuidas sinna seltskonda saab? Mis seal ikka, tuleb kas Võrumaale mehele tulla (sealt naine leida) või siiapoole elama sättida. Uskuge, siin on, mille pärast tulla. Kasvõi Joosepi mitukümmend hobust Vastseliina lähistel koplites.

Tahan tänada kõiki, tänu kellele see ettevõtmine teoks sai. Tänu ka Tartu OPK-le, kes kogu retke aja hoidis meil hoolega silma peal ja elas liikumisele kaasa.

Hoidke üksteist ja olgem terved!

GUNNAR TEAS

SAKALA MALEV: KAITSELIIDU VANIM!

Sakala malev on Kaitseliidu vanim. Aga vanim ei tähenda sugugi ajale jalgu jäämist. Vastupidi – maleval on head ja tänapäevased tingimused väljaõppe läbiviimiseks nii staabi- ja tagalakeskuses kui ka Väluste lasketiirus.

Kaitse Kodu! küsimustele vastab:
Kaitseliidu Sakala maleva pealik major ANDRUS TIITUS

Mida teete selleks, et maleva liikmeskond kasvaks?
Number ei saa olla eesmärk omaette. Liikmeskonna arvu suurendamine passiivsete inimeste värbamisega ei ole mõistlik ega anna meile mitte midagi juurde. Samas on organisatsiooni elujõu säilitamiseks oluline värvata uusi liikmeid, kellel on tahtmist ja aega Kaitseliitu panustada.

Ilmselt tuleb nõustuda Kaitseliidu taasloomise aastapäeval öelduga, et tänaseks on enamik täisealistest meestest ja naistest, kes soovivad Kaitseliiduga liituda, juba tee Kaitseliitu leidnud. Seetõttu tuleb meil suuremat tähelepanu pöörata noorte värbamisele. Seda nii noorteorganisatsioonidest kui ka riigikaitseõppe ja värbamisürituste kaudu.

Millised on teie maleva olulisemad kokkupuutepunktid kohaliku kogukonnaga?
Selleks, et olla ühes infoväljas, osaleme Viljandimaa riigiasutuste ümarlauas ja Viljandi kriisikomisjonis. Oleme valmis toetama vastavalt olukorrale Politsei- ja Piirivalveametit ning Päästeametit. Viime Viljandi linnas ja maakonnas läbi tseremooniaid, jalutuskäike ja väljanäitusi.

Aga teiste malevatega?
Sakala malev kuulub Lõuna maakaitseringkonna koosseisu ning ka meie väljaõppejm tegevused toimuvad vastavalt LõMKR väljaõppeplaanile. Me osaleme ringkonnaülestel kursustel ja väljaõppeüritustel ning viime neid ise läbi. Osaleme oma allüksustega ringkonnaõppusel Sibul ja samuti toetame teisi malevaid õppuste läbiviimisel näiteks vahekohtunikega.

Mil moel osaleb, toetab või kaasab malev noorkotkaste ja kodutütarde tegevust?
Tagame noorte tegevuseks vajalikud ressursid ja vajadusel toetame instruktoritega. Piirangute tõttu ei ole me noortega koos väljaõppeüritusi korraldanud, aga üldine Kaitseliidu suurem plaan on viia läbi rohkem ühiseid laagreid.

Selle aasta lõpus korraldame koostöös Naiskodukaitsega evakuatsiooniõppuse, kuhu kaasame lisaks kaitseliitlastele ka noorteorganisatsioonide liikmeid.

Millised on koostöökohad Naiskodukaitse kohalike rakukestega?
Minu hinnangul on koostöö väga hea ja ma hindan väga nende panust. Ühest küljest toetame meie Naiskodukaitse üritusi ja väljaõppe läbiviimist, teiseks küljest panustavad tublid ja aktiivsed naised meie allüksuste komplekteerimisse. Naiskodukaitsjad on võtnud endale kohustusi nii lahingukompaniis, formeerimisstruktuuris, korrakaitserühmas kui ka staabi-toetusrühmas.

Kui intensiivne on väljaõppetsükkel – mitmel nädalavahetusel kuus keskmiselt väljaõpe toimub?
Väljaõpe toimub vastavalt ringkonna väljaõppeplaanile ja Kaitseliidu peastaabi juhistele. Sel aastal on malevas Kaitseliidu allüksustele väljaõpe 30 nädalavahetusel. Allüksuste vahel jaguneb see erinevalt, optimaalne väljaõppekoormus on viimastel aastatel enam-vähem paika saanud. Kõige aktiivsematel, „rohelistel“ allüksustel on aastas 11–12 väljaõppeüritust, seevastu „kollastel“ allüksustel on neid 4–5.

Mis motiveerib malevlasi väljaõppel osalema?
Kõik me teame, et motivatsiooni tõstab hea varustus, põnev ja hästi läbiviidud väljaõpe, õlatunne oma parimate relvavendadega ja see, kui vabatahtlike aeg on hästi sisustatud, ei toimu asjatut ootamist ega molutamist.

Kuidas motivatsiooni veelgi tõsta?
Motivatsiooni hoidmiseks ja tõstmiseks on oluline, et kolm osapoolt – maleva staap, vabatahtlik juht ja vabatahtlik kaitseliitlane – teeksid omavahel tõhusat koostööd ja igaüks neist teeks n-ö oma osa korralikult ära. Väljaõppeks on planeeritud sobiv aeg ja koht, kaasatud on vajalikud vahendid ja instruktorid, vabatahtlikud on aegsasti informeeritud ja osalevad väljaõppel.

Sportimine on Kaitseliidus alati olnud au sees. Millist rolli mängib (militaar)sport teie malevas? Millised on olulisimad malevasisesed ja maleva korraldatud mööduvõtmised ning millistel võistlustel osaletakse väljaspool malevat?
Malev osaleb Kaitseliidu-sisestel karika- ja meistrivõistlustel. Samuti on meie võistkond osalenud Läti Zemessardze korraldatud laskevõistlustel. Malevasiseselt korraldame patrullvõistlust Sõduriproov ja rühmadevahelist laskevõistlust. Lisaks toimuvad neli korda aastas laskur- ja kütiklassi laskmised. Teistes malevates ja partnerite juures käime peamiselt laskevõistlustel.

Kui nüüd maleva peale veel kord vaadata, siis mida malevapealikuna sooviksite paremaks või teistsuguseks muuta?
Praegu käimasoleva personaliauditi lõpptulemusena peaks selguma, milline saab olema Sakala maleva koosseis.

Umbes viis aastat tagasi läbi viidud eelmine struktuurimuudatus näitas seda, et kui koosseisust paar erialarühma kaob, siis selle muudatuse negatiivne mõju liikmeskonnale on suur. Minule on oluline, et uus muudatus ei tooks endaga kaasa negatiivset mõju, vaid et tänaseks väljaõpetatud erialarühmadel oleks võimalik jätkata ka tulevikus.

TUNNE KAMRAADI EMBLEEMI – TALLINNA MALEV 1. OSA

Kas sina tead, mida ja miks on kujutatud sinu üksuse embleemil? Või mõne sinu võitluskaaslase omal? Ei tea? Pole lugu, nüüd saad teada.

Tekst: **MARKUS SAKSATAMM,** *faleristikahuviline*

Minu huvi käisembleemide vastu sai alguse üldisest ajaloohuvist. Sõna faleristika – sellega tähistatakse ajalooharu, mis tegeleb autasude, märkide ja medalitega – on tuletatud ladinakeelsest sõnast *phalera*. *Phalera*'d olid pronksist või hõbedast aurahad, mida jagati antiikaja sõjameestele eeskätt vapruse eest. Autasustati muidugi ka sportlasi – maailma esimesel olümpial tunnistati esikoht hõbe- ja teine koht pronksmedali vääriliseks, kolmandat kohta tollal ei eksisteerinud. Märke on jagatud ka karistuseks. Näiteks Peeter I sundis viinalembeseid alamaid kaelas kandma medalit kirjaga „joomise eest". Muide, see „auraha" kaalus tublisti üle kuue kilo! Aga ei maksaks alahinnata ka inimlikku edevust. Nimelt olevat ühe meie maa foogti kullast ametikett kaalunud umbes üksteist kilo. Oh ajad, oh kombed!

1. KALEVI MALEVKOND moodustati 1925. aastal peamiselt spordiseltsi Kalev liikmetest, mistõttu võeti kasutusele seltsi embleem, millele sõjalise tunnusena lisandus turvises käsi mõõgaga. Taustaks kolmekordne trikoloor, ülal 12 tähte, sümboliseerimaks ühtteist Eesti maakonda ja väliseestlasi.

2. TOOMPEA MALEVKONNA embleemil kujutatakse Pikka Hermanni, Toompea linnuse edelatorni. Malevkonna motoks on „Üks süda, üks hing".

3. AKADEEMILISE MALEVKONNA embleemil on kaitsetahet sümboliseeriv mõõk, mille käepide moodustab joonia stiilis samba, viidates akadeemilisusele. Embleemi punane värv on pärit Tallinna väikeselt vapilt. Autor Priit Herodes

4. LÄÄNE MALEVKONNA ristikujulise embleemi südamikus on kujutatud Põhjakotkast. Risti läänepoolsel harul on Põhjatäht, mis vihjab üksuse nimetusele ja tegutsemisalale, milleks on Mustamäe ja Haabersti linnaosad.

5. PÕHJAKOMPANII moto on: „Valmisolek on kõik!". Põhjakotka mõõk varjab Tallinna müüri ja räägib valmisolekust oma kodulinna kaitsta, vapilinnu taga asuv Põhjatäht aga tähistab Eestit põhjamaana. Ladinakeelne *„Pro Patria"* tähendab tõlkes „Isamaa eest".

6. LÕUNA ÜKSIKKOMPANII relvale toetuv vapilõvi räägib jõust, mis on valmis asuma kaitsesse ja vajadusel ka pealetungile. Embleemil on kirjas selle kandjate tõotus „Viimse veretilgani". Sarnane embleem on ka kompanii jalaväe- ja miinipildurirühmal, ent nende sümboolikal on lipukiri asendatud rühma nimega.

„SÕJARAHVA“ LOOMINE – VENE VALITSUSE UUS EESMÄRK 2

Vene sõjanduseksperdid on kindlad, et saabunud on „strateegilise stabiilsuse vähenemise“ ajajärk. Külm sõda oli strateegilise stabiilsuse „ema“. „Vähenemine“ võib saada nn kuuma sõja „isaks“.

Tekst: **ANDREI KUZITŠKIN**, *poliitiline vaatleja*

Lääne ja Venemaa vahel jätkuvat „närvide sõda“ vaatlevad eksperdid kui sõjategevuse eelmängu. Käivitajaks võib saada uut tüüpi rakettide ja nende kohaletoimetamisvahendite väljatöötamine ning taktikaliste tuumarelvade – kesk- ja lühimaa raketisüsteemide – arendamine.

„TULEVIKUSÕDA“ VENE EKSPERTIDE ETTEKUJUTUSES

Paljud eksperdid leiavad, et sõprus Läänega oleks viga. Pärast Donald Trumpi võitu 2016. aasta presidendivalimistel kasvab pidevalt tuumasõjaoht USA poolt. USA vähendab oma peamise löögijõu, allveelaevade ballistiliste tuumarakettide võimsust. Rakettide võimsust on vähendatud 100-lt kuni 5 kilotonnini, mis võimaldab neid kasutada kui kesk- või lühimaarakette ja suunata löögid mitte linnadele, vaid sõjalistele objektidele. Seejuures on tekkinud uued probleemid, millele ei ole võimalik vastata sõjategevuse seniseid vahendeid kasutades.

Nii nägid vanad doktriinid ette maapealsete operatsioonide domineerimist ja sõjategevuse käigus suurte relvaüksuste edasiliikumist vaenlase territooriumil. Nüüdsel ajal ei ole logistilisi võimalusi sõjakontingentide paiskamiseks okupatsiooni eesmärgil ja okupeeritud territooriumil pikema aja vältel korra tagamiseks. Näiteks USA ja Venemaa vahelise sõja korral on see praktiliselt välistatud. Teisalt näitab Krimmi pretsedent, et selliseid operatsioone saab läbi viia kompaktsete sõjaliste üksustega, kui vastase territooriumil on moodustatud ja tegutseb viies kolonn või kui elanikkonnale okupandid meeldivad.

Praeguseks on muutunud ka konflikti põhjused. Varem provotseeris konflikte uute relvaliikide tekkimine, mis lõi neile, kes julgesid neid esimesena kasutada, karistamatuse illusiooni. Nüüd võib relvastatud konflikti põhjuseks saada poliitilise eliidi motivatsioon. Peamised motiivid on järgmised:

1. eliidi rahulolematus olemasoleva maailmakorraga (USA, Venemaa);
2. maailmaareenile väljuvad riigid, kelle eliidil on rahuldamata ambitsioone (Poola, Põhja-Korea);
3. piirkondlikud kriisid (Balkani riigid, Iraan, Saudi-Araabia);
4. sotsiaalse kokkuleppe saavutamine poliitilise eliidi ja ühiskonna vahel, et sõja abil on võimalik lahendada riiklikke probleeme (Süüria 2011; Venemaa tulevikus);
5. tehnoloogilised võimalused vastase purustamiseks minimaalsete sõjaliste kaotustega või üldse ilma kaotusteta (Iisrael).

Lähiminevikus oli ohuks tuumarelvade koguarv, täna – eliidi meeleolu, nende soov kontrollida tooraine- ja kaubaturge. Tänapäevane paradigma Vene ekspertide kogukonnas kuulutab: kui eliit on täis otsustavust alustada sõda, ei peata neid keegi. Varem vaadeldi sõda kui poliitika jätkamist muude vahenditega (Preisi 19. sajandi väepealiku Carl Philipp Gottlieb von Clausewitzi sõnastus). Täna on sõda läbirääkimiste läbikukkumise tagajärg, kui eliit ja nende taga seisvad rahvusvahelised korporatsioonid ei suuda mängureeglites kokkuleppele jõuda. Näiteks „malemängud“ nimetusega „Euroopa energeetikaturu jaotamine“. Ja siis lööb üks pool teisele malelauaga vastu pead.

Vene sõjalis-poliitiline eliit on lõhenenud kahte leeri – need, kes astuvad välja relvastuskontrolli tugevdamise eest, ja need, kes toetavad uute relvaliikide väljatöötamist, et tagada riiklik julgeolek ja heidutada välisagressiooni.

Sõja puhkemise kriitiliseks punktiks võib Venemaal saada tehnoloogiline läbimurre uue energiaallika loomises sõjatehnika juhtimiseks. Seda, et Venemaal toimuvad selles suunas intensiivsed uuringud, tõestas avarii Barentsi mere salajases süvaveejaamas 2019. aasta juulis. Tuumaallveelaeval Lošarik/AS-31 toimunud tulekahju tagajärjel hukkus 14 meeskonnaliiget. See kompaktne allveelaev oli ette nähtud erioperatsioonideks 6000 meetri sügavuses, see oli võimeline tegelema luurega, teostama teabepüüki sidekanalitest, kahjustama veealuseid kaableid ja torustikke. Analoogiline avarii toimus 2019. aasta augustis mereväe raketipolügoonil Njonoksas Venemaal Arhangelski oblastis. Plahvatuse tagajärjel hukkus 5 katsetajat, mõned inimesed said kiiritada. Eri allikate andmetel katsetati seal väikesemõõtmelise tuumareaktoriga raketti Burevestnik. Kuid meil on teavet vaid avariide kohta ja tavaliselt toimub 1 avarii kohta 10 edukat katsetust. Veel üht läbimurret Venemaa relvastuse uuendamises seostatakse tehisintellekti arenguga ja selle kasutamisega sõjalisel otstarbel (näide: tuumavõimega allveedrooni Poseidon/Status-6 edukas katsetamine).

Pärast Donald Trumpi võitu 2016. aasta presidendivalimistel kasvab pidevalt tuumasõjaoht USA poolt.

Siiski on otsene sõjaline oht nüüdsel ajal loovutanud koha hübriidsõjale. See vastasseisu liik hõlmab diversioonirühmade saatmist, rahvarahutuste korraldamist, rahvaväe loomist ja relvastatud palgasõdurite sissetungi, küberründeid, droonide ja sputnike kasutamist, õhurünnakuid ning laevatekilt vastase territooriumi tulistamist raketisüsteemidega. Seda kõike kasutab Venemaa osaliselt Ukrainas ja täies mahus Süürias.

VENEMAA SÕJATEGEVUS UKRAINAS JA SÜÜRIAS KUI HÜBRIIDSÕJA NÄIDE

2014. aastal võimaldas Krimmi ja Donbassi hõivamise operatsioon Vene väejuhatusel kasutada praktikas oma väljatöötatud taktikaid, et läbi viia sõjategevust nüüdisaegsetes tingimustes. Kuid just sõda Süürias, millest Vene relvajõud võtavad osa alates 2015. aastast, sai Vene kindralstaabi katsepolügooniks ja võimaldas mudeldada „tulevikusõda“: see on maapealsete operatsioonide minimeerimine, elektrooniliste vastumeetmete ulatuslik kasutamine, küberrelvade ja poliitiliste sekkumisvahendite kasutamine.

Süürias viiakse aktiivselt ellu varisõja taktikat – see on sõda võõraste kätega, kasutades palgasõdureid ja partisaniüksusi. Samuti üritab Kreml laiendada oma mõju kogu Aafrikale ja kasutab Aafrika riikides olukorra kontrollimiseks relvastatud võitlejaid, sealhulgas paramilitaarset Wagneri gruppi. Wagneri grupi üksused osalevad aktiivselt sõjategevuses Donbassis, Süürias ja Liibüas. Nii kummaline kui see ka pole, on USA relvajõudude kohalolu Süürias Venemaale kasulik, sest selline „naabrus“ võimaldab tutvuda ameeriklaste tegevuse strateegiaga – see on oluline ressurss taktika planeerimiseks, et pidada võitlust võimaliku vastasega. »

PIXABAY

PIXABAY

Kuigi ka ameeriklased ei lase ilmselt käest võimalust tutvuda lähemalt Venemaa relvajõududega.

„Tulevikusõja“ osa on „uue põlvkonna sõja“ kontseptsioon – info- ja sidetehnoloogiate kasutamine sõjaliste ja poliitiliste eesmärkide saavutamiseks. See võimaldab minimeerida osalemist relvajõudude operatsioonides ja õõnestada vastase ridade stabiilsust. Domeenid ja kontod on tänasel päeval muutunud „uueks aatomiks“, mille purustusjõud on märksa suurem kui esimese põlvkonna aatomipommil.

„Tulevikusõjaks“ valmistumine hõlmab ka seadusandlike algatuste suunamist Venemaa huvides ÜRO-s, ENPA-s ja teistes rahvusvahelistes organisatsioonides.

SÜÜRIA JA UKRAINA ÕPPETUNNID

1. Varisõda tõestas oma tõhusust ja tõi kaasa taktika nimetusega „nas-tam-net“ (meid-seal-pole), mida kasutatakse rahvusvahelisel tasandil, et tõestada Venemaa relvajõudude mitteosalemist teiste riikide sisekonfliktides.
2. Sõjaliste operatsioonide läbiviimine seab esikohale vägede liikuvuse suurendamise ülesande ja relvajõudude eri struktuuride tegevuse koordineerimise – see on muutunud hellaks kohaks sõjalise kampaania planeerimisel Süürias. Nii tulistas Süüria õhuvägi 2018. aastal ekslikult alla Vene lennuki IL-20. See viis Vene väejuhatuse mõttele kasutada Süüria operatsioonidel elektroonilist luuret ja häirida vastase vägede tegevuse koordineerimist elektroonilise segamisega.
3. Väljatöötatud uus taktika – *online*-sihtimine. Täpsuslaskemoona kasutamine võimaldab anda lööke objektidele, mis asuvad sõjategevuse piirkonnast tuhandete kilomeetrite kaugusel. See loob võimaluse purustada juhtimisstruktuure sügaval vastase tagalas – sihtpunktideks saavad staabid, valitsushooned, kaitseministeeriumid, tuumaelektrijaamad, elektrijaamad, gaasijaotuskeskused ja naftahoidlad. Löökide andmiseks võib koos regulaarväega kasutada ka kaugjuhitavaid roboteid.
4. Sõda Süürias ja Donbassis tõestas mitmete üheaegsete konfliktikolle-

te loomise tõhusust – see tegevustaktika sai nimetuse „rosinasai“. See võimaldab väheste ressurssidega kaasata konflikti suuri alasid. Selle taktika vahenditeks saavad õhudessantväed, diversiooniüksused, raketibaaside võrgu laiendamine kõigis suundades. Diskreetsus relvajõudude ja tehnika paigutamisel säästab ressursse, kuid võimaldab kontrollida suuri territooriume, kaasa arvatud õhuruumi.

5. Kõige tõhusam „tulevikusõja“ taktika – kaudsete sõjategevuste (varisõda) ühendamine otseste mittesõjaliste tegevustega (küberründed ning info- ja sidesõda).
6. Krimmi anneksioon ja osa Donbassi okupeerimine tõestasid, et panustamine patriotismi ja viienda kolonni moodustamine välisriikides elavatest kaasmaalastest osutusid Venemaale väga tõhusaks. Põhilised sidekanalid on välismaine venekeelne meedia ja venekeelsed ajakirjanikud, keda kasutatakse Vene narratiivide edasiviimiseks.

VENEMAA UUS SÕJALIS-POLIITILINE STRATEEGIA JA EESTI JULGEOLEK

Vene poliitikud ja eksperdid on mitmeid kordi teatanud, et Venemaal ei ole Balti riikide ega eelkõige Eesti suhtes mingeid agressiivseid kavatsusi. Siiski paneb „mälusõda“ Kremli Balti-poliitikale teised rõhuasetused. Venemaa välisministeeriumist kostvad avaldused Molotovi-Ribbentropi pakti tunnistamisest Nõukogude diplomaatia tippsaavutuseks peavad muutma Balti riigid vähemalt valvsaks. See on seotud ka Venemaa ametliku hinnanguga Tartu rahule kui ajaloolisele sündmusele, mis on kaotanud oma ajakohasuse, mis tähendab, et sama on juhtunud ka selle sõlmimise juriidiliste tagajärgedega. Oma olemuselt tähendab see, et Venemaa vaatab üle kogu ajaloolise pärandi, mis on seotud Eesti iseseisvusega. Sellega avaneb tee kogu Eesti riikluse laimamiseks ja tekivad eeldused kohalikeks relvakonfliktideks piiriäärsetel aladel.

Siiski ei paku Eesti geopoliitiline asukoht Venemaale erilist huvi – Eesti territooriumi kaudu ei ole võimalik Vene maaväeüksusi Euroopasse viia. Kuid see ei välista Venemaa rünnakute ohtu Eesti tsiviil- ja sõjalise taristu objektidele, kasutades täpsuslahingumoona. See on

Siiski ei paku Eesti geopoliitiline asukoht Venemaale erilist huvi – Eesti territooriumi kaudu ei ole võimalik Vene maaväeüksusi Euroopasse viia.

seotud asjaoluga, et Eesti on osa Balti piirkonnast, kus Venemaal on suurel hulgal strateegilisi huvisid. Näiteks on Läänemere põhja paigaldatud veealused sideühendused ning seda läbivad Venemaa gaasijuhtmed Nord Stream 1 ja Nord Stream 2. Seepärast ärritab NATO vägede kohalolek Balti riikides ja Poolas väga tugevalt Venemaa juhtkonda ja on Vene meedias nendele riikidele tehtavate pidevate rünnakute allikas. Kõige levinum narratiiv on „Balti riikide ja Poola okupeerimine NATO jõududega“. See narratiiv eeldab, et Läti ja Eesti venekeelne elanikkond peab osutama okupantidele vastupanu. Kui arvestada sõjategevuse läbiviimise taktikat nüüdistingimustes, siis otsest Venemaa sõjalise sissetungi ohtu Eestisse ei eksisteeri. Kuid võimalus, et Venemaa algatab massiteabevahendeid kasutades piiriäärsetel aladel varisõja, toimuvad küberründed ja sisepoliitilise olukorra destabiliseerimine, on täiesti reaalne ja ennustatav oht.

NATO sõjalise taristu olemasolu Läänemere piirkonnas hindavad Vene eksperdid kui takistust Venemaa täieliku domineerimise plaanidele Arktikas, sest just Arktika võib tänu sealse mandrilava toorainevarudele muutuda pikapeale Vene eelarve tuluallikaks.

Kirdeväila avamine aastaringseks kasutamiseks ja välismaiste kaubalaevade transiit koos Vene mereväe ja lootside kohustusliku konvoeerimisega võib samuti saada Venemaa kullasooneks. Just seepärast muutub Arktika suurte riikide järgmiseks lahinguväljaks. Vene dessant Svalbardis eelmise aasta suvel ning teravnenud vaidlused Venemaa ja Norra vahel saare territooriumi kasutusrežiimi üle – need on ilmsed tõendid Venemaa agressiivsetest kavatsustest Arktikas.

2014. aastal lõi Venemaa Põhja laevastiku baasil Arktika relvajõudude meeskonna Sever (Põhi). 2019. aastal kuulusid Venemaa mereväe Põhja laevastiku koosseisu 40 allveelaeva, sealhulgas 8 ballistiliste tuumarakettidega; 25 tuumaallveelaeva, sealhulgas 8 Lošarik-tüüpi eriotstarbelist tuumaallveelaeva; 7 diisel-elektrilist allveelaeva; 38 sõjalaeva ja kaatrit; 3 ristlejat; 200 sõjalennukit ja 50 helikopterit. Venemaa Arktika rannikul asub 6 mereväebaasi ja 10 lennuvälja. USA-le ja NATO riikidele rünnakute väljatöötamine Vene mereväeõppuste käigus Arktikas ei jäta kahtlust Venemaa eesmärgist seda piirkonda militariseerida. Kanadal ja USA-l ei ole Arktikas märkimisväärseid sõjalisi vahendid. NATO sõjalise juhtimise ja laevatõrje piirivööndi taastamine Gröönimaa-Islandi-Suurbritannia joonel 2018. aastal, et kaitsta Põhja-Atlandit, oli USA ainus reaktsioon Venemaa aktiivsuse suurenemisele selles piirkonnas. Seepärast on jõudude tasakaal Arktikas praegu Venemaa kasuks.

Oma positsioonide julgeoleku tagamiseks Arktikas suurendab Venemaa oma kohalolekut Balti riikides. Eelkõige koondatakse selleks lisajõude Läänemere rannikule ja saartele. Siin asuvad dessantlaevad, helikopterite maandumisväljakud ja luurevahendid. Nii paigutas Venemaa 2019. aastal Eesti piiri vahetusse lähedusse radarisüsteemid Podsolnuh, millega nähakse horisondi taha. Jälgimisjaam töötab vahemikus kuni 500 km, vähendab sihtmärgi otsingu ja sihitamise aega kaks korda ja suurendab löögitäpsust kaks korda.

KREMLI LÕPPEESMÄRK – „SÕJARAHVA“ LOOMINE, ET KAITSTA VENEMAA JUHTI SISE- JA VÄLISOHTUDE EEST

22. novembril 2019 toimus Venemaa julgeolekunõukogu istung, mille roll uues konstitutsioonis suureneb. Vladimir Putin määratles oma esinemises riigi relvajõudude arenguväljavaated kuni 2030. aastani. Esmakordselt räägiti pikaajalisest planeerimisest. Putin nimetas peamise sõjalise ohuna NATO sõjalise taristu lähenemist Venemaa piiridele ja kosmose militariseerimist. Samuti märkis Putin välise surve tugevnemist Venemaale ja ütles, et riigi julgeolek on otseselt seotud riigi sotsiaalmajandusliku arenguga.

Riikliku julgeoleku kindlustamiseks pakuvad Vene eksperdid välja eraette- »

võtluse ja kodanikuühiskonna institutsioonide kaasamist. See avab tee „sõjarahva“ moodustamisele. Ühiskondliku teadvuse militariseerimise allikas Venemaal – need on meeleolud riigi sõjanduseekspertide kogukonnas. Aga meeleolud muutuvad üha radikaalsemateks. Nii tsiteerivad ühes rahvusvahelistest ohtudest rääkivas artiklis Moskva Riikliku Rahvusvaheliste Suhete Instituudi (MGIMO) töötajad natsikurjategijat kindralfeldmarssal Wilhelm Keitelit: „Sõda teenib rahva ja riigi säilimise eesmärke ja tagab selle ajaloolise tuleviku. See õigustab sõda.“

Putini lähiringkonda ilmub üha rohkem avameelselt revanšistlike vaadetega poliitikuid ja terroriste, kes sõdisid Donbassis venemeelsete separatistide poolel ning saavad ametikohti riiklikes võimuorganites ja föderaalasutustes. Propaganda muutub Venemaal ühiskondliku arvamusega manipuleerimise vahendist eluviisiks. Sellest annab eelkõige tunnistust asjaolu, et uue valitsuse kultuuriministriks määrati endine Venemaa telekanali Pervõi Kanal propagandasaadete produtsent.

Kremlimeelsed politoloogid sõnastavad aktiivselt narratiive, mille sisu seisneb analoogide toomises 2020. aasta Venemaa ja 1941. aasta NSV Liidu vahel. Valik teese: „Sõda Venemaa vastu on juba *de facto* alanud. Suureneb sõjalis-poliitiline surve (Venemaa vastupanu Süürias, surmavate relvade tarnimine Ukrainasse). Osutatakse diplomaatilist survet (ÜRO Peaassamblee resolutsioonid, mis mõistavad hukka Krimmi annekteerimise ja ENPA resolutsioon NSVL-i rollist teise maailmasõja vallapäästmises). Geopoliitiline surve – katsed võtta Gruusia vastu NATO-sse, Michael Pompeo visiidid Valgevenesse ja Kasahstani. Spordiga seotud provokatsioonid – dopinguskandaal ja WADA otsus keelata Venemaa sportlaste osavõtt rahvusvahelistel võistlustel“.

2018. aastal loodi Venemaa relvajõududes taas sõjalis-poliitilised organid, mis tegelevad armees patriootliku kasvatusega. Sõduritele sisendatakse mõtet, et USA ja Ameerika lääneliitlased tahavad Venemaa tükeldada ja hävitada. Meie praegune sõjalis-poliitiline olukord – see on Lääne ulatusliku sõjalis-poliitilise koalitsiooni, mis kasutab oma „eelsalgana“ Ukrainat, Poolat ja Balti riike, agressiooni ettevalmistus. Venemaa sõjandusajakirjades avaldatakse artikleid stiilis „Territoriaalse kaitse täiustamisest, võttes arvesse hübriidsõja iseärasusi“, „Asümmeetriliste vastuste ettevalmistus (partisanisõda)“. Konstitutsiooniparandused peavad andma ühiskonna ja riigi militariseerimisele uued mõõtmed ning mobiliseerima rahvast valmistuma pikaajaliseks võitluseks Läänega.

Muudatused Venemaa konstitutsioonis on ette nähtud kinnitama riigi presidendi kui rahvusliku liidri *status quo*'d, kellest sõltub kogu riigi ja rahva saatus. Samuti loovad konstitutsiooni uued sätted eeldused Venemaa vastasseisuks kogu ülejäänud maailmaga. See tähendab suunda isolatsionismile ja ühiskonna ettevalmistamist eluks piiramisrõngas. Sellisel juhul muutub sõda ainsaks võimaluseks võitluses rahva ellujäämise nimel.

2000. aastate keskel pakkus Putin Vene ühiskonnale osa naftatuludest vastutasuks lojaalsuse ja poliitikasse mittesekkumise eest. 2020. aastal võib Putin pakkuda Venemaa kodanikele ainult isiklikku julgeolekut ja elatusmiinimumi vastutasuks sõjaliste avantüüride eest, nagu Valgevene liitmine, Ida-Kasahstani annekteerimine või Ukrainas Uus-Venemaa loomise projekti elustamine.

Teine küsimus: kuivõrd on Vene ühiskond ise valmis selliseks tulevase elu stsenaariumiks? Paljud Putini režiimi oponendid on kindlad, et venemaalased on suuremas osas lollid lehmad, vaikiv lambakari või lihtsalt biomass. Sellest on olnud mitmeid kordi lugeda sotsiaalvõrgustikes ja blogides, kus kritiseeritakse Vladimir Putinit ja Venemaa elanikke, kes siiani ei ole Putini režiimi kukutanud. Jah, loomulikult on venemaalased praegu üpris passiivsed ja ei tõsta oma protestihäält nii, et see kostaks Kremlisse. Kuid seda on väga lihtne selgitada: Venemaal ei ole praegu põhjust massiprotestideks. On töö, palk, toiduained kauplustes ja kontserdid teleris. Kuid olukord riigis siiski muutub: Vene uuringuasutuse Levada Keskus andmete kohaselt kiitis 2020. aasta veebruaris Putini tegevuse presidendiametis heaks 70% küsitletutest, kuid presidendi usaldusväärsuse tase langes kuni 35%, see tähendab kukkus 2 aastaga 2 korda. Madal usaldusväärsus – see näitab ühiskonnas kasvavat rahulolematust. Kõrge heakskiit – muude võimaluste puudumist. Kokkuvõttes: kui Putin homme lahkub, nutab ainult iga kolmas venemaalane. Ma ei välista üldse, et üldrahvalikul hääletusel, mida Kreml hoolikalt ette valmistab, saab Putini konstitutsiooniprojekt ülekaaluka heakskiidu ja toetuse. Manipuleerimiste ja sohitegemistega saab võim soovitud tulemuse. Kuid uskuge – Venemaal ei tähenda see absoluutselt mitte midagi ja mingeid julgeolekutagatisi Putin ei anna. Kas mäletate Gaddafi lugu? Ka Putin mäletab seda. Ilmselt Lääs ärritab ja isegi hirmutab Putinit, sest ausas mängus ja avatud konkurentsis on Putin USA-s ja Euroopas alati kaotaja. Kuid kõige rohkem kardab Putin omaenda rahvast, kellel on lühike tee rõõmust mureni, meeleheitest lõbuni ja armastusest endiste juhtide vastu nende vihkamiseni. Jah, vene rahval, kes moodustavad venemaalastest enamiku, on halb omadus – mitte süüdistada ennast, et elus ei ole kõik õnnestunud, vaid otsida oma probleemidele pidevalt süüdlasi. Ja kui rahvas ühtäkki otsustab, et kõikides probleemides on süüdi just Putin, siis ma Venemaa juhti ei kadesta. Põhjusi kartmiseks on Putinil juba praegu: Kreml korrutab juba palju aastaid, et Venemaa hädade põhjus on just Lääs. Kuid käesoleva aasta veebruari andmete põhjal on 80% venemaalastest vastuseisust väsinud ja tahavad Läänega sõbrustada. See ei vähenda sõjaohtu, kuid paneb kahtluse alla Kremli strateegide projekti „sõjarahva“ loomisest. Peamine on aga see, et küsitavaks muutub Putini võimalus kasutada Vene rahvast kui oma isiklikku „turvapatja“.

2018. aastal loodi Venemaa relvajõududes taas sõjalis-poliitilised organid, mis tegelevad armees patriootliku kasvatusega.

Artiklis on kasutatud Venemaa meedia seireallikaid; Moskva Riikliku Rahvusvaheliste Suhete Instituudi (MGIMO) väljaandeid (Moskva); Venemaa Teaduste Akadeemia maailmamajanduse ja rahvusvaheliste suhete riikliku uurimisinstituudi analüütilisi ettekandeid (Moskva), ajakirja Vojennaja Mõsl (Sõjaline Mõte) väljaandeid (Venemaa Föderatsiooni Kaitseministeerium, Moskva); A. Zagorski monograafiat „Arktika julgeolek“.

„RIIK, KUS ARAABLASED JA MITTEARAABLASED, VALGED JA MUSTAD, IDA- JA LÄÄNEMAALASED ON KÕIK VENNAD ... SÜÜRIA EI OLE SÜÜRLASTELE JA IRAAK EI OLE IRAAKLASTELE. MAA ON ALLAHI OMA."
ISLAMI RIIGI KALIIF ABU BAKR AL-BAGHDADI

KALIFAADI SÜND:
HEITLUS VÕIMU PÄRAST

Iraagi Islamiriigi (ISI) sünnist on möödunud neliteist aastat. Selle aja jooksul on erinevatest sunniitlikest islami ekstremistlikest grupeeringutest välja kasvanud keerukas ja püsiv Islami Riigi (IS) administratsioon. Kuidas selleni jõuti?

Tekst: **kolonelleitnant MARGUS KUUL**, *kaitseväe erioperatsioonide väejuhatuse ülem*

Metamorfoos kestab, sest IS-i efektiivsust arvesse võttes on tegemist ühe maailma kõige paremini struktureeritud ja administreeritud džihaadiliikumisega. Vaatamata islamiriigivastase koalitsiooni ponnistustele pole suudetud rühmitust seniajani hävitada ega võita.

Vastupidi, IS on osutanud kalifaadi loomise ja selle eest võitlemise käigus visa vastupanu, mis sest, et tapetud on kõik avalikkusele tuntud liidrid, sajad välikomandörid ning kümned tuhanded võõrvõitlejad.

Nüüdseks on kaotatud ka Iraagis ja Süürias kaheteistkümne miljoni elanikuga territoorium, mille suurus oli 2014. aastal 100 000 ruutkilomeetrit ehk umbes kaks korda sama suur kui Eesti.

Samaaegselt on IS muutunud globaalse haardega sunni moslemite džihaadiliikumiseks. Neile on truudust vandunud või toetust avaldanud vähemalt 45 ekstremistlikku rühmitust üle maailma.

IS-i sõnul on nad „nagu madu kivide vahel," rünnates vastase nõrku kohti, samas vältides otsustavat lahingut. Seega ajutine lüüasaamine Iraagis ja Süürias tähistab lokaalselt ühe elutsükli lõppu ja samal ajal globaalselt teise elutsükli algust.

TUNDMATU VASTANE

Läänemaailmal on seniajani olnud raske määratleda IS-i vastast võitu, rääkimata võidu strateegia defineerimisest. Üks osa probleemist on see, et USA, samuti teiste riikide valitsused ja relvajõud on disainitud võitlema teiste riikide, mitte IS-i kui usuliselt ühendatud ekstremistliku inimvõrgustiku vastu.

Näiteks 2015. aastal polnud USA-l ega Suurbritannial paigas mingit islamiriigivastast strateegiat. Pigem tunnistati, et tegemist on võitlusega, mis pärandatakse tulevastele generatsioonidele. Alles 2017. aastal sõnastas USA kaitseminister Jim Mattis IS-ivastase kampaania põhifookused »

MARCO VERCH

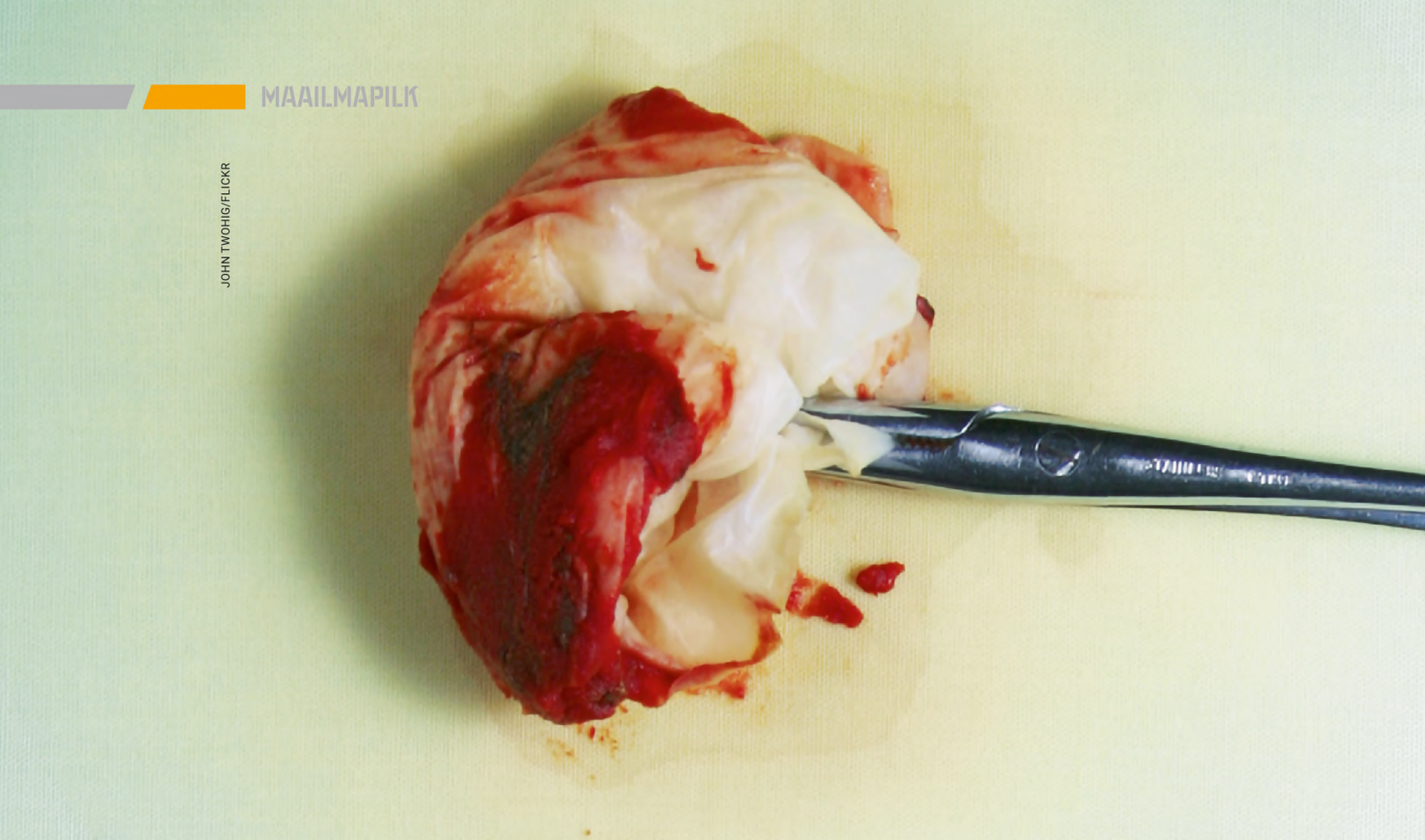

JOHN TWOHIG/FLICKR

järgmiselt: 1) keelata IS-i geograafiline peidupaik, 2) elimineerida IS-i võime opereerida väljaspool nende poolt hõivatud territooriumi ning 3) piirata nende võimet värvata ja finantseerida terrorioperatsioone.

Sel ajal oli IS kaotanud 55% oma territooriumist ja nende võimu alt oli vabastatud 4 miljonit inimest. Ees ootas aga aastatepikkune võitlus.

Järgnevalt analüüsin ja selgitan islamiriigi võimuletuleku põhjusi ning kalifaadi juhtimise ja elukorralduse kontseptsiooni.

2006. aasta 15. oktoobril kuulutas toonase Iraagi Al Qaeda haru juht Abu Ayyub al Masri (surnud 8. aprillil 2010) välja sunniitide ususektil põhineva Iraagi Islamiriigi, mis oli murdepunkt tulevase islamiriigi arengus.

ISI juhiks valiti Al-Anbari provintsist pärit, Saddami režiimi poolt religioossetel põhjustel 1993. aastal ametist lahti lastud ja arreteeritud endine politseiohvitser, Wahhabi salafismi järgija Abu Omar al-Baghdadi (surnud 19. aprillil 2010).

ISI laienemist käimasolevas šiiade ja sunniitide sektisõjas pidurdasid samal aastal vaid USA poolt Iraaki toodud lisaväed, kes 2007. aastal koos sunniitide hõimudest formeeritud Sahawat' (Ärkamine) üksustega leidsid ja hävitasid suurema osa ISI peidupaikadest.

USA suutis sunniidid sõdima panna sunniitidega, mille tõttu koalitsioonisõdurite kaotused vähenesid. Võitluse tulemusena kaotas ISI juba hõivatud territooriumi ning juhid ja võitlejad pagesid Bagdadist Mosulisse.

Vaatamata tagasilöögile kuulutas ISI 2007. aastal välja esimese, enamasti Iraagi sunniitidest koosnenud Shura komitee ehk „ministrite kabineti" koosseisus peaministeerium, sõja, avalike suhete, avaliku julgeoleku, meedia, kütuse ja šariaadi komitee, märtrite ja vangide, kalastuse ning tervishoiu ministeeriumid. Teine „kabinet" moodustati 2009. aastal, jällegi pärast USA ja Sahawat' üksuste poolt tekitatud kaotusi.

2006. aasta 15. oktoobril kuulutas toonase Iraagi Al Qaeda haru juht Abu Ayyub al Masri (surnud 8. aprillil 2010) välja sunniitide ususektil põhineva Iraagi Islamiriigi, mis oli murdepunkt tulevase islamiriigi arengus.

Territooriumi kaotuse tõttu puudus ISI-l territoriaalne kaitsesügavus ja manöövrivabadus. Seega loobuti maaala hõivamisest ning pöörduti tagasi IS-i looja Abu Musab al-Zargawi (surnud 18. aprillil 2006) strateegia juurde, kasutades rünnakuteks enesetaputerroriste ja autopomme. Sihikule võeti Iraagi välis- ja finantsministeerium.

On oluline mainida, et juba sel ajal ei kontrollinud Iraagi keskvalitsus sunniitide linna Mosulit täielikult. Seda ei kontrollinud ka ISI, sest sõditi samaaegselt teiste Mosulis paiknevate rivaalitsevate grupeeringutega.

VÕIM MÄNGITI KÄTTE

Heitlus võimu pärast kestis aastaid. Vaatamata oma rühmituse riigiks kutsumisele ei saanud ISI 2011. aastal ennast veel tegelikkuses riigiks nimetada. Tegemist oli pigem Mosulis ja Ninawa provintsis kanda kinnitanud maffialaadse ettevõtmisega.

Mitmed asjaolud aga muutsid olukorra kulgemise ISI kasuks. Esiteks suurendas USA vägede väljatõmbamine Iraagist 2011. aasta detsembris Iraani mõju šiiade juhitud Iraagi valitsuses.

Teiseks algas samal aastal Süüria kodusõda, mis omakorda võimaldas ISI-l laieneda Süüriasse, kus loodi IS-i käepikendus, tütarorganisatsioon Jabhat al-Nusra (Rahva Toetuse Rinne). Al-Nusra loomise plaan oli tegelikult hädaabiplaan ISI uue juhi Abu Bakr al-Bagdhadi (surnud 26. oktoobril 2019) nõunikult ja Emni juhilt Haji Bakrilt, kes muuhulgas tegeles keemiarelva arendamisega.

Vältimaks Iraagi sunniitide deserteerumist ISI ridadest ja liikumist Süüriasse võitlema, loodi IS-i mitteiraaklastest juhtkonna abil Al-Nusra, kuhu värvati võõrvõitlejaid. Just selle ülesandega saatis IS-i sõjaline komitee lojaalse Abu Muhammad al-Jawlani koos kaaslastega Süüriasse, kus neid saatis kiire edu.

2012. aastal hakkas ISI olukord paranema ka tänu šiiast peaministri al-Maliki heakskiidul Iraagi valitsuse alustatud repressioonidele sunniitide vastu. Sunniitidest koosneva Sahawat' üksuste liikmed arreteeriti ja pandi vanglasse. See omakorda lihtsustas ISI-l Iraagi sunniitide värbamist, sest üheks eesmärgiks oli Sahawat' üksuste võitmine ISI poole, mis järk-järgult ka õnnestus.

2013. aastal oli aeg küps. Süürias tegutsev Jabhat al-Nusra liideti ISI-ga ja nüüd kuulutati välja ISIS. Alles nüüd hakkas islami riik oma administratsiooni, territooriumi ja rahvastikuga kaardil juba tegelikku kuju võtma.

IS-i väljakuulutamine tulenes ka tungivast sisemisest vajadusest säilitada organisatsioonis sisemine sidusus ja imada endasse džihaadiihas kohalekutsutud ja -ilmunud kirev rahvusvaheline seltskond, kaasa arvatud araablased, süürlased, iraaklased, eurooplased ja läänemaailma sunniitidest moslemid. Iraagi meedia teatas seepeale, et on alanud võõrsissetung.

Al-Qaidah aga ISIS-t sellisel kujul avalikult ei tunnistanud, sest ISIS ei järginud „Al-Ansari sõdade" strateegiat, kus oli strateegiliselt vajalik šiia Iraani poolehoid, et võidelda USA ja juutide vastu.

ISIS, vastupidi, võitles kahel rindel, nii šiiade kui lähi- kui ka USA kui kauge vastase vastu. IS-i ja Al-Qaidah' džihhaadi salafismi ideoloogia erimeelsustest tulenev kodusõda jäi kestma.

INIMESED, RELVAD JA RAHA

Kuna IS-i eesmärgiks oli luua oma territooriumi ja rahvaga „prohvetliku metodoloogia kalifaat", oli selleks vaja inimesi, relvi ja raha.

IS-i juhtkonna moodustasid Iraagis USA hallatud Camp Bucca vangilaagrist 2009. aastal hea tahte märgiks vabastatud sunniitidest kinnipeetavad. Näiteks viis aastat kinni istunud IS-i liider Abu Bakr al-Baghdadi koos kahekümne tulevase IS-i keskastme juhiga.

Üks vabastatutest oli ka endise Saddami armee õhuväeluure kolonel, IS-i tulevase luureaparaadi Emni isa Haji Bakr. Lühend Emni on tuletatud araabiakeelsest väljendist, mis tähendab luureinfo kogumist.

Emni tegeles erinevate ülesannetega, mis hõlmas luuret ja vastuluuret ning rünnakute korraldamist väljaspool islami riigi piire. Ta värbas ja palkas võõrvõitlejaid, organiseeris orjakaubandust, inimrööve, antiigi-, kütuse-, õli- ja viljaäri.

Tulevikuplaanid oli selleks ajaks vanglas juba tehtud, kuid teooria rakendamiseks praktikasse oli vaja koondada sama ideoloogiaga inimesi. Seega teostati samal aastal kaheksa rünnakut Iraagi vanglatele. Abu Ghraibi ja Taji vanglatest vabastati üle viiesaja sunniidist vangi, kellest paljud olid kogenud võitlejad. »

2010. aastal avaldas ISI strateegilise plaani oma poliitilise positsiooni tugevdamiseks. Plaanis oli pärast USA vägede lahkumist hakata ründama Iraagi armee ja politsei kõige tugevamaid üksusi ja juhtkonda, takistades seeläbi ka üldist värbamist.

Samas tunnistati, et USA mehitusel loodud šariaadivastased sunniitide Sahawat' üksused takistavad ISI laienemist. Vastukäiguna moodustati *jihad*'i Sahawat' komisjon eesmärgiga loodud ISI-vastased Sahawat' üksused hõimuliidrite abiga üle võtta, andes neile regioonipõhise vastutuse ja võimu.

Seega muutusid sõjalised operatsioonid 2011. aastal organiseeritumaks. Kavandati „seinte purustamise" kampaaniat, mis kulmineerus 2013. aastal Abu Ghraibi ja Al-Taji vanglatest veel ligi kuuesaja vangi vabastamisega.

Lisaks võimendasid IS-i edu omakorda Bashshar al-Asadi vastu mässavad sunniidid Süürias ning Iraagi sunniitide eemaldumine Iraagis šiiade valitsuse repressioonide tõttu.

Olles loonud nüüd riigijuhtimiseks vajaliku põrandaaluse tuumiku, piisava massi ideoloogilisi võitlejaid ja toetajaid, jäigi vaid üle hankida relvad, et allutada rahvas ja anastada riigi valitsemiseks vajalik territoorium. Selles suunas hakatigi järjepidevalt tegutsema.

KÜLA KÜLA HAAVAL

IS-i laienemisel Iraagis ja Süürias mängis tähtsat rolli grupeeringu vastu- ja välisluureorganisatsioon Emni. Emni esimene samm oli avada vallutatavas regioonis Dawa (islami õpetuse) kabinet, kus värvati kohalikud agendid infot koguma, sh šariaadi seaduste rikkumise kohta. Elanikkonna religioossed ja poliitilised vaated

Olles loonud nüüd riigijuhtimiseks vajaliku põrandaaluse tuumiku, piisava massi ideoloogilisi võitlejaid ja toetajaid, jäigi vaid üle hankida relvad, et allutada rahvas ja anastada riigi valitsemiseks vajalik territoorium.

kaardistati ning potentsiaalsed vastased mõrvati. Samaaegselt abiellusid sisseimbunud IS-i võitlejad sidemete tugevdamiseks ja kogukondadesse sulandumiseks kohalike prominentsete perekondade naistega.

Näiteks 2013. aastal tuvastas islami kohus Fallujah's rivaalid, kes kohe mõrvati, seejärel võeti üle relvapeidikud ja lõpuks võim linnas. Nii hõivati kodusõjas olevas Süürias küla küla järel.

ISIS-e laienemise käigus käis samaaegselt sisemine võitlus sõjasaagi pärast ja välisvastaste hävitamine Al-Qaidah' taktikat kasutades. Enesetapupommipanijad ohverdasid end usu teenimise sümbolina märterluse nimel. Selline tegevus ei vajanud treeningut, vaid fanatismi.

Enesetapurünnakud järgisid *al tartarrus* (barrikadeerimise) kontseptsiooni, kus sihtmärgi hävitamisel on moslemite tsiviilkaotused õigustatud, sest nood viibivad sihtmärgi läheduses. Sama reegel käis moslemite kohta, kes tegid USA ja liitlastega koostööd, eriti usuhülgajatest šiiade kohta.

2014. aasta 10. juunil tuli läänemaailmale üllatusena, et IS-il oli oma riigi loomisega tõsi taga, kui umbkaudu tuhande võitlejaga võeti avalikult võim üle Ninawa provintsis Mosulis.

Üheks IS-i rünnaku põhjuseks, miks ei suudetud relvapäästikule vajutamist tagasi hoida, oli nende sõjalise komitee juhi Abu Abdulrahman al-Bilawi enesetapp, kui ta oli 4. juunil Iraagi armee üksuste poolt Mosulis nurka aetud.

Tegelikult oli Mosul juba aastaid IS-i luureteenistuse Emni ja mitte Iraagi armee kontrolli all. Näiteks 2011. aastal maksid Mosulis IS-ile maksu kõik apteegid, ärimehed, hotellid, poed ja arstid. Iga äritehingu pealt teenis islamiriik 15–20% kasumit. Sellele lisandus väljapressimistega ligi kaheksa miljonit dollarit kuus. See selgitab ka põhjust, miks Mosul 2014. aastal nii kiiresti IS-i sülle langes. Mosulist põgenenud kolmkümmend tuhat Iraagi armee šiiadest sõdurit ja sama palju politseinikke jätsid maha nelja diviisi jagu relvastust, varustust ja laskemoona. Rattad saadi alla samuti mahajäetud 2300 USA HMMWV sõiduki abil. Hiljem kasutati sõidukeid edukalt autopommidena.

Siit ka teine IS-i kiire edu põhjus: hõlpsalt kättesaadud mastaapne kogus transpordivahendeid, relvi ja laskemoona.

Nüüd tuli Mosulis ja sunniitide regioonides veenmise või brutaalse jõuga ühendada sunni hõimud ühtse juhtimise alla. Ettevõtmise edukust kirjeldas IS-i väljaantud ajakirja Dabiq esinumber, kus rõõmustati sunni hõimude ühinemise üle ning kutsuti kogu maailma moslemeid üles liituma islamiriigiga, et saaks džihaadi pidada. Sellele kutsele vastasid ka kümned tuhanded sunniitidest Euroopa moslemid. Toimetati planeeritud kalifaadi loomise plaani alusel.

KALIFAADI LOOMISE KONTSEPTSIOON

Islami Kalifaadi loomise kontseptsioon koosneb viiest etapist. Esimeseks etapiks on *Hirjah* ehk moslemite migratsioon kohta, kus saab luua grupi (*Jama'ah*), keda formeerida, värvata ja treenida.

Kui sellist maad ei leidu, kuhu emigreeruda, ja emigratsioon on võimatu, siis luuakse grupp sinna, kus seda teha saab, ning teostatakse põrandaaluste salajaste terroriüksuste kaudu pikaajalist rünnakute kampaaniat, et jõuda järgmisse etappi.

Teiseks etapiks on *Jama'ah'* (grupi) loomine. Selle kõige olulisem osa on ideoloogiline kontseptsioon järgida monoteistlikku Darul Islamit, äratades ellu ISIL-i arvates meie ajastul

Näiteks 2011. aastal maksid Mosulis IS-ile maksu kõik apteegid, ärimehed, hotellid, poed ja arstid. Iga äritehingu pealt teenis islamiriik 15–20% kasumit.

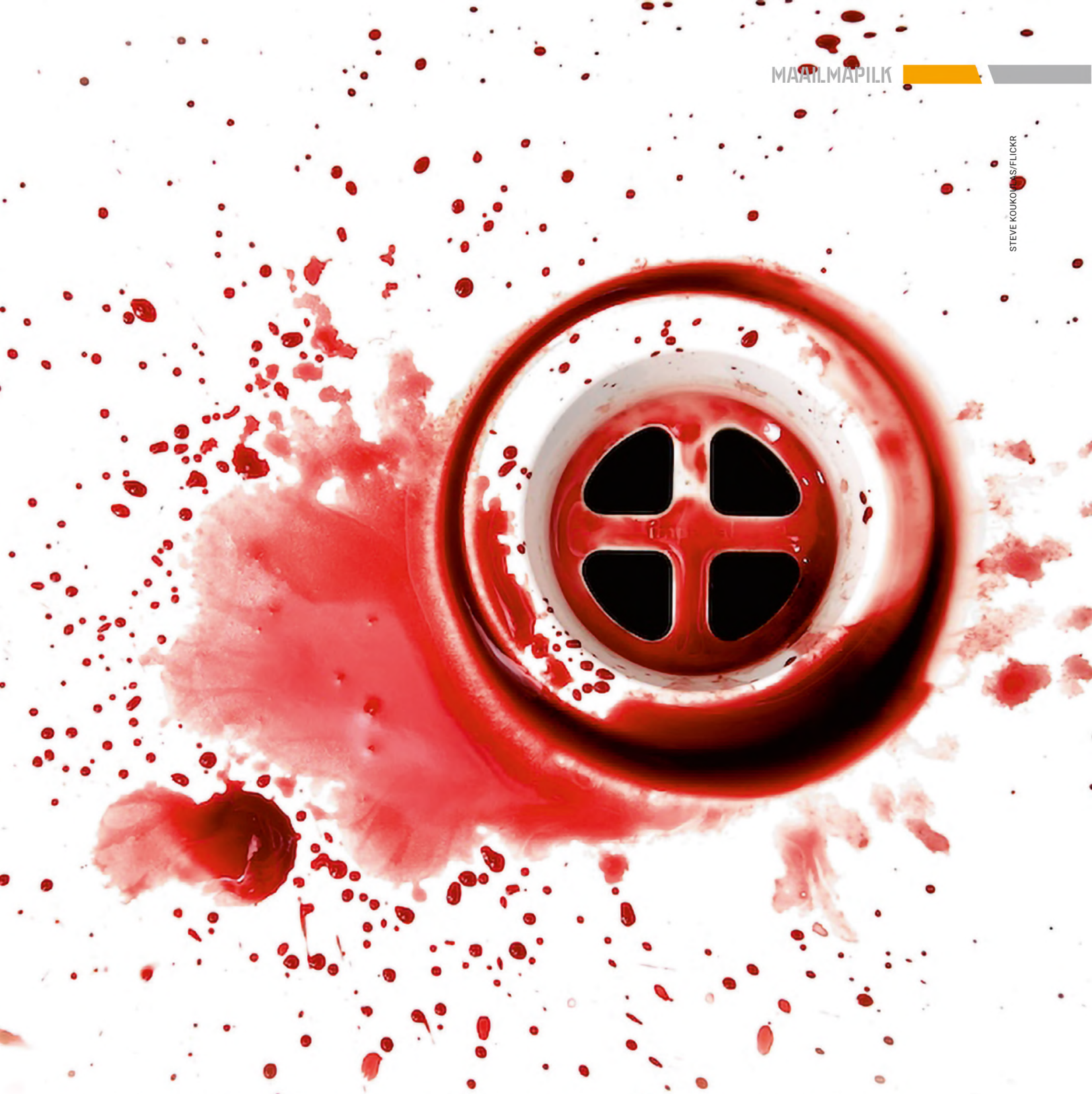

STEVE KOUKOULAS/FLICKR

moslemite poolt laialdaselt hüljatud islami õpetused nagu *wala'* (armastamine Allahi nimel), *bara'* (vihkamine Allahi nimel), *hukm* (valitsemine) ja *tashri'* (seadusandlus). *Jama'ah* teeb džihaadi kohustuslikuks.

Džihaadi aluseks on *hijrah*, *bay'ah* (vande andmine juhile), *sam'* (kuuletumine, allumine juhile) ja *i'dad* (treening), mille lõppedes liigutakse *Ribat*'i alale (territoorium, mis piirneb islami vastastega ja on võimaliku rünnaku all), kust sobival ajal liigutakse edasi vastasega võitlema (*gital*).

Sellele järgneb kaitsmine ja võitlus, mille kaudu jõutakse Kalifaadi loomiseni või märtriks (*shahadah*) saamiseni.

Kolmandaks etapiks on destabiliseerida *Taghut*. *Taghut*'i all mõeldakse inimesi, kes mässavad Allahi vastu. Need inimesed on juba läbinud *kufr* (uskmatu) olemise etapi, kus nad on hüljanud idee, et on ainult üks jumal, Allah. Kui uskmatud hakkavad Allahi tahte vastu mässama, muutuvad nad oma olemuselt *Taghut*'iks.

Neljas etapp on *Tamkin*. *Tamkin* tähendab loomist, see loomine toimub religiooni kaudu, mis on loomise vahendiks.

Viimaseks etapiks on *Khilafah*, kalifaadi loomine, kui kõik etapid on edukalt läbitud.

Artikli järgmises osas kirjeldab autor Islamiriigi võidurelvastumist, selleks vajalikke rahastamisskeeme ning riigi ülalpidamiskulusid ning peatub lähemalt kalifaadi struktuuril ja selle administreerimise nüanssidel.

SUREMATU POLK, BARAKK JA BARDAKK

„Surematu polgu“ marsse Venemaal võidupühal ehk siis 9. mail võetakse täna endastmõistetavana. Tegu on nähtusega, mille juurdumist ja levikut on selgelt mõjutanud oma isa sõjamehefotot kandva Venemaa liidri Vladimir Putini kõndimine selle ridades.

Tekst: **TOOMAS ALATALU**, *politoloog*

Ehkki võit Saksamaa üle saavutati juba 1945. aastal, peeti esimene „surematu polgu“ marss alles 2012. aastal Tomskis ja see, mida nüüd kogu maailmale näidatakse, hakkas üle Venemaa rulluma aastal 2015 ja väljapoole Venemaad aastast 2017.

Marssimise esimestel aastatel juhtus ka apse. Näiteks 2016 liikus üle Punase väljaku Stalini abilise, kurikuulsa NSV Liidu pea-ja välisministri Vjatšeslav Molotovi pilt, kandjaks tema lapselaps, Riigiduuma liige Vjatšeslav Nikonov.

Molotov kuulus sõja päevil küll kindralstaabi koosseisu, ent oli ikkagi tsiviilisik ja – mis peamine – tema ja Hitleri välisministri von Ribbentropi allakirjutatud pakti salaprotokollid avasidki ju tee sõjale. Sestap sai tema foto väljatoomine kriitikat ja rohkem pole Molotovi nähtud.

Küll aga on vilksatanud Stalini pilte ja mullu andis orgkomitee ametlikult teada, et see pole soovitatav. Paar tundi hiljem edastati uus uudis – pole ka keelatud!?

ÜLEVÕETUD TRADITSIOON

2013. aastal koguneti Siberis marsiks ka „surematu baraki“ sildi all. Seda üritasid endiste poliitvangide lapsed ja lapselapsed, kes tunnetasid oma pereliikmete mälestamise väljajätmist ajaloost.

Politsei piiras GULAG-is istunute järeltulijate kolonni ümber ja neil jäi üle vaid laiali minna. Loogiline olnuks üritada marssida 30. oktoobril, mil Venemaal tähistatakse ametlikult poliitrepressioonide ohvrite päeva, ent see pole kunagi osutunud suureks rahvakogunemiseks. Venemaad teades on isegi võimatu ette kujutada, et täna marsiksid seal nii „surematu polk“ kui ka „surematu barakk“.

Vladimir Putin kinnitab küll, et „tegemist on tõeliselt rahva seast välja kasvanud liikumisega“, kuid tekkeaeg ja ülaltoodud vastuolulised faktid kinnitavad „surematu polgu“ idee laenamist mujalt.

Võib uskuda, et fotodega marssimise tava teket mõjutas Ladina-Ameerika riikide emade protest, kelle lapsed olid diktatuuride päevil jäljetult kadunud. Demokraatia taastamise tingimustes hakkasid emad kogunema kohtuhoonete ette, kadunud laste-meeste pildid käes.

Näiteks Argentina pealinnas Buenos Aireses kogunetakse (*Madres de la Plaza del Mayo* ehk Mai väljaku emad) kord kuus ja seda aastast 1977 tänaseni – kadunuid on 30 000. Paljud jäävadki kadunuks, sest visati elusatena lennukitelt ookeani.

Uruguays küsitakse oma laste saatuse kohta aastast 1983, Tšiilis aastast 1991. Need on n-ö väljakukogunemised.

Nicaraguas läks aga nii, et Rooma paavst saabus riiki, kui kodusõda oli möllanud 24 aastat ja ohvreid oli samuti 30 000. Paavsti 12kilomeetrist teekonda lennujaamast missapaika palistasid mõlemal pool teed umbes miljon vaikivat nicaragualast, käes hukkunud omaste fotod. Ka tagasitee äared olid samamoodi palistatud.

Paavst ja maailm olid vapustatud, ent kulus veel viis aastat, enne kui sõda lõppes.

Pakun, et see sündmus on kõige lähedasem eeskuju ideele, mis 25 aastat hiljem vormistus Venemaal „surematuks polguks“. Ohvrite asemel hakati küll näitama võitjaid ja kaotusmeeleolu oli asendatud võitjate omaga – ikkagi 9. mai –, ent traditsiooni ülevõtmine on tihti olnud ka selle uusloomine.

MÄÄRITUD LINT

Järgnevalt ka teise 9.mai tähistamisega seotud populaarse, ent samas sisult uue sümboli selgelt poliitilisest muundumisloost. Jutt on Georgi lindist, mida veel Vene tsaarid annetasid sõjalise autasuna. See on oranži-mustatriibuline lint, mille esimene värv tähendab tuld ja teine püssirohtu. Ehk siis kokku vihje vaprale sõjamehele.

Mõistagi on lindi koht vapra mehe või naise rinnal ja nende massiline levimine n-ö kõikide rinnale on dateeritav aastaga 2005. Selge poliitilise üritusena ja Venemaa infoagentuuri RIA Novosti algatusena.

Tõuge selleks tuli aga naaberriigist Ukrainast, kus 2004. aastal vallandus nn. oranž revolutsioon, mis oli selge katse vabaneda Venemaa-meelsetest võimuritest – ponnistus, mis venis kümnele aastale (2004–2014) ja jätkub tänagi.

Kõik algas sellest, et tulevase presidendi (2005–2010) Viktor Juštšenko pooldajad valisid oma liikumise värviks oranži ja kinnitasid rinda oranžid lindikesed. Ja kui selle kandjatel õn-

PIXABAY

nestus presidendivalimiste kolmas(!) voor võita, siis kinnituski termin „oranž revolutsioon“.

Ukraina revolutsiooni populaarsus maailmas kasvas kiiresti ja nii sündiski ühes Moskva propagandakontoris idee pidurdada seda Georgi linti kasutades. Ehk – lint lindi vastu! Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 60. aastapäeva künnisel alustasid Kremli noorteliikumiste aktivistid Georgi lintide massilist jagamist.

See oli üksnes oranži ja oranž-musta kokkupõrke algus. 18. märtsil 2014 vormistati Kremlis toimunud Venemaa riigiduuma ja föderatsiooninõukogu ühisistungil Krimmi okupeerimine ja annekteerimine Venemaa koosseisu.

Kõik selles osalejad president Putinist alates kandsid rinnas Georgi linti, mis sümboliseerib ju ikkagi sõjalist tegevust. Ehk siis sellest hetkest kinnistus lindile ka vägivaldne võõra territooriumi hõivamise maik.

Enamgi veel – järgnevalt puhkenud võitlustes Donbassis ehtisid sealsed separatistid ja neid toetavad Vene sõjaväelased end samuti Georgi lintidega, üksnes kinnitades selle uut sõnumit.

Tulenevalt Ukraina ja Venemaa konflikti jätkumisest on Kreml mõistagi huvitatud Georgi lintide eksponeerimisest – kus iganes ja nii palju, kui võimalik. Seda tehakse ka Eestis, ehkki kordades vähem kui siis, kui lindist sai Venemaa kui suurvõimu tagasitulekut saatva propaganda töövahend.

Meil peaks selle algus veel hästi meeles olema – Putini kuulus programmkõne kõlas veebruaris 2007 ja kaks kuud hiljem oli pronksiöö. Samuti Georgi lintidega.

Nagu öeldud, andis Kreml 2014 lindile uue „statuudi“, mille tegelikku mõtet tuleb selgitada niikaua, kuni uue tähendusega ehk propagandaks muudetud lindikeste levitamine jätkub.

ETTEVAATUST – NUHID!

Täna, kui enamik meid ümbritsevatest tehnoloogilistest seadmetest ja vidinatest sisaldab arvutit, pole enam arvutiviiruste eest kaitstud isegi mitte telerid ega käekellad, rääkimata nutitelefonidest ja tahvlitest.

Tekst: **HANNO SAKS**, *Kaitseliidu Pärnumaa malev, rühm Küber*

Õõvastav on mõelda, et istute õhtul pärast tööd diivanil ja puhkate, aga teid „jälgivad" üle toa teie teler, arvuti, mobiilseade, mikrolaineahi ja külmkapp. See ei ole kafkalik ulme ega paranoia, vaid reaalsus, mille suunas kindlalt liigume.

Heaks näiteks on tänane televiisor. Paljudes telerites on täna operatsioonisüsteemiks Android, WebOS või muu nendesarnane, mis muudab teleri sisuliselt arvutiks, ning tihti on teler või täpsemalt selle puldid varustatud mikrofoniga, et hõlbustada teleri kasutamist häälkäskluste abil.

MIS ON NUHKVARA?

Nuhkvara on spetsiaalselt loodud tarkvara, mille eesmärk on varjatult koguda arvutikasutaja kohta isiklikku infot. Tegemist on arvutiviiruste perekonda kuuluva pahavaraga, mis on ehitatud töötama märkamatult ja üldjuhul puudub sellel arvutiviirusele omane paljunemisvõime.

Nuhkvara võib koguda kasutaja kohta igasugust isiklikku laadi infot, nagu töölaua pildid, veebikaamera ja mikrofoni ulatuses toimuv tegevus, kasutaja klahvivajutused, külastatud veebilehtede ajalugu või midagi konkreetset kõvakettal olevatest dokumendifailidest. Nuhkvara on eriti efektiivne, kui ta jälgib kasutaja tegevust pikema aja jooksul.

Tänapäeval nakatutakse nuhkvaraga peamiselt kas vananenud või muul moel ebaturvalist veebilehitsejat

PIXABAY

kasutades (peaaegu legendaarne on selles vallas Microsoft Internet Explorer). Nakatuda on võimalik ka täiesti legaalset tarkvara kasutades. On juhtumeid, kus on rünnatud tarkvara ja rakenduste tootjate e-poode (Google Play, App Store, Microsoft Store jne) ning n-ö mürgitatud tarneahelat, paigaldades sinna pahalaste poolt muudetud tarkvara.

MILLEKS, KUIDAS JA KES?

Nuhkvara levitamise eesmärgid võivad olla üsna erinevad: alates kasutaja paroolide ja krediitkaardinumbrite varastamisest kuni kasutaja profiili koostamiseni veebiotsingute, külastatud veebiaadresside ja teiste käitumisharjumuste alusel. Viimase põhjal saab siis sooritada spetsiaalselt kasutajale suunatud rünnakut või talle lihtsalt reklaami näidata.

Samuti võib nuhkvara segada kasutaja kontrolli oma veebiotsingute ja arvuti üle, paigaldades seadmesse lisatarkvara või suunates veebiotsinguid. Mõned programmid on võimelised muutma arvuti seadeid, mille tulemusena võib arvuti muutuda aeglasemaks.

Mõnikord on nuhkvara kaasa pandud autentse tarkvaraga ja tuleb ametlikult tarkvaratootjalt, aga siis on tootjal kohustus kasutajat sellest teavitada. Sisuliselt nuhivad paljud tooted nende kasutajate järele eesmärgiga kasutajakogemust parandada. Küsimus on pigem selles, mis andmeid kogutakse.

Kuna nuhkvara eesmärgiks on ründeobjekti kohta võimalikult mitmekesise info saamine, siis on rünnakuks kõik seadmed head. Hiljuti kohtasin nutikaalu, millel oli võime üle Interneti ise oma tarkvara uuendada. Kas kaal võib sisaldada nuhkvara? Siin pole oluline teie kehakaal, vaid see, et kui olete sidunud kaalu oma telefoniga, siis on andmevahetus kaalu ja teie telefoni vahel madalama turvakontrolliga, sest tegemist on n-ö „trusted device“ staatuses oleva seadmega. Seega saab kaalu ära kasutada selleks, et alistada algul tegeliku ründeobjekti nutitelefon ja seejärel juba objekt ise.

Päriselt ei saa mitte keegi öelda, et tema on nii tähtsusetu, et teda ei rünnata mitte kunagi. Isegi kui isik ise kuulub madala riskiga kasutajaskonda, piisab ründajale ründamise põhjuseks juba sellestki, et ta suhtleb kellegagi, kes on ründe vaates oluline. Näiteks kojamehe odavama klassi Android-seadme ründamine või ülevõtmine ei ole keeruline ja kahetsusväärselt sageli nad isegi tea, et mingi selline oht on olemas. Samas on kojamehel lubatud kasutada asutuse WiFi-võrku.

Enamikul juhtudel pole seegi suurem ohuallikas, ent kui see inimene töötab mõnes olulises ametiasutuses ja kui seal juhtub olema ükski nõrga turvalisusega seade, siis on asutuse võrku sissesaamine ja selle ülevõtmine üldjuhul vaid aja ja motivatsiooni küsimus. Seega – sisuliselt ei ole olemas sellist inimest, kes ei satu mitte kunagi rünnaku ohvriks.

KUIDAS KONTROLLIDA?

Esmalt kehtivad samad reeglid nagu arvutite korral. Kui kasutamise ja vaatluse ajal selgub, et seade käitub teisiti ja tekib kahtlus, siis tasuks pöörduda kellegi poole, kes on kursis infoturbe teemadega.

Päriselt ei saa mitte keegi öelda, et tema on nii tähtsusetu, et teda ei rünnata mitte kunagi. Isegi kui isik ise kuulub madala riskiga kasutajaskonda, piisab ründajale ründamise põhjuseks juba sellestki, et ta suhtleb kellegagi, kes on ründe vaates oluline.

Selleks, et ennast jooksvalt kaitsta, on olemas mitmesuguseid tarkvarasid, mis seda tööd meie jaoks teevad. Mõned tuntumad: MalwareBytes, Spyware Doctor, CCleaner, Ad-Aware SE jmt. Nimistu on toodud lihtsalt näiteks. See ei ole pingerida ega ole kindlasti lõplik.

Tänapäeval on üliioluline kontrollida, kas ja mida saab oma seadmes kasutada, ning tuleks eelistada seadmeid, mis selliseid lahendusi toetavad või sisaldavad.

Samas tuleks olla tähelepanelik. Metsikus tarkvaramaailmas liigub ka selliseid tooteid, mis hoiavad eemal teiste nuhkvara, aga on samas ise nuhkvaraks. Üks selline juhtum on seotud viirusetõrje Avast tasuta versiooniga, kus Avast kogus kasutajate kohta andmeid ja müüs need edasi kolmandale osapoolele, et katta tasuta tarkvara haldamise ja arendamise kulud.

Seega võib juhtuda, et legaalsed tarkvarad koguvad varjatult meie kohta andmeid ja edastavad neid kolmandatele osapooltele meie teadmata.

KUIDAS VABANEDA?

Kui on kahtlusi, et teie arvuti, nutiseade või muu seade on kahjustatud, siis tuleb puhastamiseks rakendada väga spetsiifilisi meetodeid. Ning kui te ei ole arvutispetsialist, siis sageli ei ole teil ka võimalik ise sellest pahavarast vabaneda.

Selle põhjuseks on sageli nuhkvara ülesehitus. Tõsisemad nuhkvarasüsteemid koosnevad kahest komponendist: üks on nuhkvara ise ja teine nn tunnimees (sentinel), mille ülesandeks on jälgida nuhkvara olemasolu. Kui süsteem on nuhkvara eemaldanud, siis installeerib see komponent nuhkvara süsteemi tagasi.

Seega oleks hea, kui teie süsteemid oleksid varustatud legaalse pahavaratõrje tarkvaraga, millel on ka nuhkvara jälgimise ja eemaldamise võime ning soovitavalt reaalajas kontrolli võime.

Samuti on oluline lasta oma seadmeid aeg-ajalt spetsialistil kontrollida, et olla kindel, et teie kasutuses olevad seadmed ei ole rünnaku ohvriks langenud.

Ja peamine – ei ole olemas tähtsusetut kasutajat või tähtsusetut seadet. Kui kasutaja või seade ise ei ole rünnaku sihtmärgiks, siis saab paljusid süsteeme ära kasutada edasiste, laastavamate ja tõsisemate rünnakute teostamiseks.

Balti Landeswehri esimene rünnakrühmade eskadron

EVELINE JA GUIDO MAYDELL/RAHVUSARHIIV

ÜLEVAATLIKULT BALTI LANDESWEHRIST, AGA MITTE „LANDESVEERI“ SÕJAST

1914. aastal puhkenud maailmasõda muutis baltisakslaste olukorra Eestis keeruliseks. Sõjaga algas Venemaal ja Baltikumis aktiivne Saksa-vastane propaganda, millega baltisakslaste maine veelgi kannatas, seda enam et rahva mälust ei olnud kadunud 1905. revolutsiooni sündmused.

Tekst: **SIIM ÕISMAA**, *Eesti Sõjamuuseum, Harju malev*

Sõja- ja piiramisseisukorra seadustele tuginedes suleti saksa seltsid, koolid ja ajalehed. Keelati ära saksa keele avalik kasutamine,[1] keelust ülеastumise korral tehti rahatrahvi või võeti aresti alla.[2] Lisaks saadeti sõja jooksul Eestist välja Venemaale kodakondsuseta sakslased ja need, kes mingil moel võisid olla või olid riigikaitsele kahjulikud.[3] Viimaste seas olid mitmed baltisaksa pastorid ja rüütelkondadega seotud isikuid, näiteks Eestimaa kindralsuperintendent Daniel Burchard Lemm.[4]

EELUGU

1917. aasta Oktoobrirevolutsiooniga tulid Eestis ja Lätis võimule kommunistid, kelle tõttu kannatasid kõige enam just baltisakslased. Eestis kujunes välja omamoodi kaksikvõim: ühelt poolt Eesti kubermangu Maanõukogu ja teiselt poolt enamlased. Viimased üritasid enda kontrolli alla saada ka Eesti rahvuslikke üksusi, mis suuresti ebaõnnestus. 21.–22. ja 27.–28. jaanuaril 1918 toimusid Eesti Asutava Kogu valimised, kus enamlased said vähem hääli kui ülejäänud erakonnad, kes toetasid iseseisvumist. Enne lõplike tulemuste saabumist valimised peatati.

15. jaanuaril 1918 andsid Eestimaa ja Liivimaa rüütelkondade esindajad Stockholmis Nõukogude Venemaa esindajale üle „Baltisakslaste Liivimaa ja Eestimaa sõltumatuse deklaratsiooni“. See aga ajendas Eesti Töörahva ja Sõjaväelaste Nõukogu täidesaatvat komiteed välja andma otsuse,[5] millega aadlisoost baltisakslased kuulutati lindpriideks, tuues ettekäändeks „baltisaksa parunite ja eesti kodanluse vandenõu“ nõukogude võimu vastu.

27.–28. jaanuaril 1918 algas kõigi baltisaksa isikute arreteerimine: mehed alates 17. eluaastast ja naised alates 20. eluaastast, välja jäid vaid imetavad emad ja raugad. Paljud baltisakslased küüditati Siberisse, kust nad pääsesid tänu Brest-Litovski rahulepingule. Täpsed andmed arreteeritute ja terrori tõttu kannatanute kohta on puudulikud ja hinnangulised.[6] Terror jätkus ka Vabadussõja ajal, Punaarmee vallutatud territooriumil.

Pärast Eesti ja Liivimaa okupeerimist Saksa vägede poolt, mis viidi lõpule märtsi alguseks 1918, asusid baltisaksa poliitilised ringkonnad (eelkõige rüütelkonnad) propageerima mõtet luua endiste Balti kubermangude baasil Balti »

hertsogiriik.[7] 12. aprillil 1918 toimus Riias Eestimaa ja Liivimaa ühine maanõukogu (*Landesrat*), mis võttis vastu otsuse luua Balti hertsogiriik (*Vereinigte Baltische Herzogtum*). Hertsogiriik oleks olnud personaalunioonis Preisi kuningriigiga, riigipeaks pidi saama Mecklenburgi hertsog Adolf Friedrich.[8] Saksamaa poliitilised ringkonnad, eelkõige sotsiaaldemokraadid ja teised Saksa väikevürstid, olid uue Preisi mõju all oleva hertsogiriigi loomise vastu, kartes Preisi liigset tugevnemist. Muidugi ei olnud ka selge, kuidas sõda Saksamaa jaoks lõpeb.

Eelduse riigi väljakuulutamisele lõi Saksa – Nõukogude Venemaa täiendusleping, mis sõlmiti 27. augustil 1918.[9] Selle lepinguga loobus Nõukogude Venemaa õigustest Eesti ja Liivimaa üle. Uue riigi väljakuulutamine pidi toimuma 17. oktoobril 1918, kuid selleks ajaks oli üldine sõjaline ja poliitiline olukord pöördunud Saksamaa kahjuks. Rüütelkonnad üritasid veel 5.–9. novembril 1918 Riias hertsogiriiki luua, loodi ka regentnõukogu, mille eesotsa määrati Liivimaa rüütelkonna peamees parun Adolf Pilar von Pilchau.[10] Kuid siin töötas aeg vääramatult rüütelkondade vastu. 9. novembril 1918 loobus Saksa keiser Wilhelm II troonist ja 11. novembril sõlmiti liitlaste (*Triple Entente*) ja Saksamaa vahel Compiegne'i vaherahu, millega lõpetati sõjategevus Läänerindel. Ühes sellega lõppesid baltlaste lootused luua Liivimaal Balti hertsogiriik, kuid sel päeval loodi Riias Balti Landeswehr (*Baltische Landeswehr*).[11]

LANDESWEHRI LOOMINE

Plaane Balti Landeswehri loomiseks tehti juba suvel 1918.[12] See pidi hõlmama kõiki Baltikumi rahvusrühmi ja saama loodava Balti hertsogiriigi sõjaväeks. Baltimaid okupeeriva Saksa 8. armee juhtkond[13] (*8. AOK – Armeeoberkommando 8*) andis oma nõusoleku, kuid Saksa armee ülemjuhatus tahtis, et maakaitseüksus jääks Saksa armee osaks ja selle koosseis liituks Saksa armeega.[14] Kuid sellega ei nõustunud juhtivad baltisaksa ringkonnad, kuna nende silmis pidi Landeswehr saama hertsogiriigi sõjaväeks, mitte aga järgmiseks üksuseks Saksa armees. Samuti poleks sellega nõustunud eestlased ja lätlased, keda samuti taheti koondada Landeswehri ridadesse.

Oktoobriks 1918 oli poliitilis-sõjaline olukord Baltimaades muutunud keerulisemaks. Pärast pikki läbirääkimisi 11. novembril 1918 andis 8. AOK viimaks loa maakaitseüksuse moodustamiseks eeldusel, et loodav üksus hõlmab peale Läti ka Eestit ja esindatud on kõik Baltimaades elavad rahvad.[15] Esimeseks ülemaks sai riigisakslane major Emil von Scheibler.[16] Üksust asuti formeerima vabatahtlikkuse alusel, teenistuskõlbulikest ja poliitiliselt kindlatest 18–60 aasta vanustest meestest.

Pärast Eesti ja Liivimaa okupeerimist Saksa vägede poolt, mis viidi lõpule märtsi alguseks 1918, asusid baltisaksa poliitilised ringkonnad (eelkõige rüütelkonnad) propageerima mõtet luua endiste Balti kubermangude baasil Balti hertsogiriik.

7. detsembril sõlmisid Saksa peavolinik August Winning ja Läti ajutine valitsus lepingu, mis nägi ette, et loodava üksuse suuruseks kujuneb 6000 meest, neist 4000 oleksid lätlased, 1750 baltisakslased ja ülejäänud venelased.[17] Kuid tegelikult jäi lätlaste arv loodetust mitu korda väiksemaks. See tulenes lätlaste saksavaenulikkusest, sõjatüdimusest ja soovist Saksa vägedest ning baltisaksa aristokraatia ülemvõimust lahti saada.[18]

Vormiliselt allus Landeswehr Balti Regentnõukogule, millest novembris arenes välja Balti Rahvuskomitee, hiljem aga Läti ajutisele valitsusele, mida juhtis Kārlis Ulmanis. Kuid tegelikult alluti Saksa 8. armeele ehk hilisemale IV reservkorpusele, mida 1. veebruarist 1919 hakkas juhtima kindralmajor Rüdiger von der Goltz.[19] Viimane määras Landeswehri uueks ülemaks riigisakslase major Alfred Fletcheri. Jaanuari alguseks 1919 oli Landeswehris 1200 baltisakslast, 400 lätlast ja 70 venelast.[20]

LANDESWEHR SÕJATEGEVUSES

Landeswehr koos riigisakslastest moodustatud Raudbrigaadiga (hilisem Rauddiviis major Josef Bischoffi juhtimisel) osales detsembri lõpust kuni maini Riia ja Kuramaa kaitselahingutes Punaarmee vastu, mis valdavalt koosnes läti punastest küttidest. Punaarmeel õnnestus 2. jaanuaril 1919 vallutada Riia ja 6. märtsiks ka suurem osa Kuramaast. Ainult Liepaja piirkond jäi veel sakslaste ja lätlaste kontrolli alla.

Jaanuari alguseks oli tekkimas oht, et punaste kätte võib langeda ka Liepaja linn ja sadam,

Hans Manteuffel enne oma hukkumist Landeswehri sõjas 22. mail 1919

EVELINE JA GUIDO MAYDELL/RAHVUSARHIIV

EVELINE JA GUIDO MAYDELL/RAHVUSARHIIV

Landeswehri sõjamehed Heinrich ja Hans Manteuffel ning major Alfred Fletcher 19. mail 1919

mis oli tol hetkel Läti ainus ühendus välismaailmaga. Juhuks, kui ollakse sunnitud Liepaja evakueerima, saatis Läti ajutine valitsus 1918/1919. aastavahetuse paiku Eestisse telegrammi arupärimisega, kas on võimalik Läti üksuste toomine Eestisse ja nende rakendamine Valga suunal.[21] Arvestades, et see võib juhtuda, kui Läti-Saksa ühisväed ei suuda peatada Punaarmee edenemist, nõustus Eesti ajutine valitsus seda arutama.

Jaanuari alguses saadeti Lätti advokaat Woldemar Hartmann, kes pidi Saksa esindajatega läbi rääkima võimaliku relvaabi üle, mida ka saadi (1000 püssi, 1000 käsigranaati, 100 000 Saksa padrunit (7,92 mm) ja 30 000 Vene padrunit (7,62 mm)). Saksa relvad ja laskemoon läksid Balti pataljonile.[22] Hartmanni kaudu võtsid Eesti poolega ühendust ka Landeswehri esindajad, kes soovisid osa Balti Landeswehrist Eestisse tuua. Eesti ajutine valitsus arutas seda 1919. aasta 18. jaanuari koosolekul, kus ettepanekuga põhimõtteliselt nõustuti, juhul kui Läti valitsus kannab ülalpidamiskulud.[23] Kuid selleks hetkeks oli Eesti seisukord paranemas ja ületoomist ei peetud enam vajalikuks.

Siinkohal jääb üle ainult mõelda võimalusele, mis oleks saanud siis, kui Landeswehr oleks tulnud Eestisse ja osalenud näiteks Lõunarindel lahingutes Punaarmee vastu. Kas Landeswehri sõda sellisel kujul, nagu seda Eesti ajaloos tunneme, oleks üldse toimunud? Juhul, kui Soome vabatahtlikud oleksid saabunud hiljem või poleks üldse tulnud, kas siis oleks Eesti ajutine valitsus toetanud baltlaste ettepanekut? On üpris tõenäoline, et asjaolude kokkulangemise korral oleks osa Landeswehrist saadedud Eestisse. Samas oleks see muutunud olukorra Lätis veelgi kriitilisemaks ja võimalik, et pealetungiv Punaarmee oleks suutnud Saksa ja Läti üksused Lätist välja lüüa. Võimalik, et see oleks toonud kaasa täiendavate Saksa üksuste toomise Baltikumi. Sel juhul räägiksime sõjast Saksamaa vastu, aga mitte Landeswehri sõjast. Igal juhul oleks Landeswehri toomine Eestisse kergendanud Eesti vägede olukorda Lõuna-Eestis ja mõjunud positiivselt eestlaste ja baltisakslaste vahelistele suhetele.

Märtsi teises pooles asusid Saksa ja Läti väed pealetungile, mille tulemusena vabastati suur osa Kuramaast. Jelgava linn võeti tagasi 18. märtsil ja kuu lõpuks jäi rinne pidama Lielupe jõe üldjoonele. Sellele joonele jäädi kuni 22. maini, mil alustati uut pealetungi ja vallutati sama päeva lõpuks Riia.[24] Oma osa selles on ka Eesti sõjaväel ja Vene valgete Põhjakorpusel (hilisem Loodearmee), kelle aktiivse tegutsemise tõttu nii Viru kui ka Lõunarindel oli Punaarmee sunnitud Kuramaalt suunama vägesid eestlaste ja Vene valgete vastu.

16. aprillil 1919 viis Landeswehri löögigrupp eesotsas leitnant Hans von Manteuffel-Zoegega Liepajas läbi riigipöörde, mille tulemusena vahetati Kārlis Ulmanise valitsus saksasõbraliku vastu. Ettekäändeks toodi riigisakslasest leitnant Stocki[25] arreteerimine Läti võimude poolt. Uut valitsust hakkas juhtima pastor ja kirjanik Andrievs Niedra. Ulmanis põgenes Liepaja sadamas seisnud kaubalaeva Saratov pardale.[26] Landeswehri alluvuses olnud Läti brigaad, mida juhtis polkovnik Jānis Balodis, jäi alanud riigipöördes erapooletuks ega takistanud seadusliku korra kukutamist. Baltisakslaste mälestuste järgi toimus riigipööre polkovnik Balodise teadmisel, kes polnud samuti Ulmanise valitsusega rahul.[27] Balodise brigaadi näol oli tegemist ainsa üksusega, mis oleks võinud »

EVELINE JA GUIDO MAYDELL/RAHVUSARHIIV

Landeswehri rünnakrühm enne Riia ründamist 22. mail 1919

takistada riigipöörde toimumist. Arvestades Lätis olnud riigisaksa[28] ja baltisaksa üksuste arvukust võrreldes Läti brigaadiga, oleks vastuhakk tähendanud brigaadi laialisaatmist ja asjatuid kaotusi. Kindralmajor Rüdiger von der Goltzi hinnangul paiknes aprillis 1919 Lätis, Põhja-Leedus ja Preisimaa piiri aladel kokku 40 000 Saksa sõdurit.[29] Kuid need arvud on liialdatud.

Mai keskel oli Landeswehris umbes 3500 baltisakslast, 1700 lätlast (polkovnik Balodise juhatusel), 400 venelast (rittmeister vürst Anatoli Lieven) ja 400 riigisakslast[30]. Kokku 6100 meest, kellel tääke oli umbes 4000, lisaks 17 suurtükki ja 156 kuulipildujat.[31]

LANDESWEHRI SÕJA TULEMUS

Juuni algul tekkis sakslaste ja eestlaste vahel konflikt ehk „Landeswehri sõda". Landeswehri koosseisus olnud läti ja vene üksused jäid alanud sõjategevuses neutraalseks ega osalenud lahingutes.[32] Eesti 3. diviisi üksused lõid Võnnu-Roopa-Lemsalu lahingus 20.–22. juunil 1919 Rauddiviisi ja Landeswehri üksusi ja sundisid viimased taganema Riiani. 3. juulil sõlmiti Eesti ja sakslaste vahel vaherahu. Vaherahu järgi pidid riigisaksa üksused Lätist lahkuma ja Landeswehr läks Läti sõjaväe kontrolli alla.[33] Tegelikult lahkusid viimased riigisaksa üksused alles novembris 1919, pärast Bermont-Avalovi avantüüri lõppu.

Pärast Landeswehri sõda formeeriti Balti Landeswehr ümber, umbes 150 riigisakslast saadeti väeosast minema.[34] Kuid veel 21. detsembri seisuga oli Landeswehris alles 7 riigisakslasest ohvitseri ja 100 sõdurit.[35] Üksus paigutati Tukumsi linna ja ümbruskonna mõisatesse. Alates 12. juulist 1919 määrati liitlaste poolt ülemaks Suurbritannia kolonelleitnant Harold Alexander.[36] Omapäraseks teeb selle asjaolu, et sama suured käsuandmise õigused (*gleichzeitig Befelshaber*) olid ka mereväekaptenil parun Georg Taubel, kes oli kolonelleitnant Harold Alexanderi abi, kuid ilmselt kehtisid need ainult väeosasiseselt. 19. juulil määrati staabiülemaks major parun Wolfert Rahden.[37]

Landeswehri vabatahtlik krahv Alexander Stenbock-Fermor võtab oma mälestustes[38] üsna tabavalt kokku Landeswehri olemuse pärast ümberformeerimist juulis 1919: *„Die Internatsionalste Armee der Welt: Balten, russische Offiziere, lettische Armee, englische Führung, deutsche Jacken, amerkanische Verpflegung"*.[39] Landeswehri koosseisus oli umbes 5000 meest, neist tääke 2000, lisaks kaks ratsaeskadroni, 137 kuulipildujat 11 suurtükki ja 6 miinipildujat.[40]

22. augustil 1919 saadeti üksus Latgalesse Jēkabpilsi ümbruskonda. Tegemist oli vaikse rindelõiguga, kus enamjaolt toimus aktiivne luuretegevus, patrullidevahelised kokkupõrked ja ajutine suurtükkidest tulistamine. Pärast novembri lõppu, kui Läti armee oli Bermont-Avalovi ja Saksa vabakorpused Läti piiridest välja surunud, pööras Läti ülemjuhatus oma pilgud itta ja asus planeerima Latgale vabastamist. Selleks pöörduti ka Poola ülemjuha-

Siinkohal jääb üle ainult mõelda võimalusele, mis oleks saanud siis, kui Landeswehr oleks tulnud Eestisse ja osalenud näiteks Lõunarindel lahingutes Punaarmee vastu.

tuse poole, kes toetas lätlasi kindral Edward Rydz-Śmigły juhitud kahe diviisi suuruse operatsioonigrupiga.[41] 1919. aasta detsembri teisel poolel algas aktiivsem sõjategevus. 3. jaanuaril 1920 alustas Läti koos Poola vägedega pealetungi Daugavpilsi suunas. Pealetung oli edukas ja juba 5. jaanuariks oli linn punaste käest võetud.[42] 1. veebruariks oli suurem osa Latgalest vabastatud ja Läti väed olid tunginud üle läti keelepiiri.

1. veebruaril 1920 sõlmisid Läti ja Nõukogude Venemaa salajase vaherahu, kuigi see ei lõpetanud otsest sõjategevust.[43] Mõlemad pooled jätkasid vastastikku luuretegevusega ja väiksemate kokkupõrgetega. Selline vaenutegevus kestis kuni ametliku rahulepingu sõlmimiseni 11. augustil 1920 Riias. 1. aprillil 1920 muudeti Landeswehr 13. Tukumsi jalaväepolguks alampolkovnik Aleksandrs Kalējsi[44] juhatusel, kes jäi ülemaks kuni väeosa demobiliseerimiseni aprillis 1922. Üksuses säilis komandokeelena saksa keel.[45] Pärast polgu likvideerimist liideti see III pataljonina 7. Sigulda jalaväerügementi.

VIITED:

1 Karjahärm, Toomas. Ida ja lääne vahel. Eesti–Vene suhted 1850–1917. Eesti Entsüklopeediakirjastus, Tallinn 1998, lk 199.
2 Näiteks 1915. a juunis trahviti Viljandis saksa keeles kõnelemise eest Maria Kofferit, Helma Hansonit 10 rublaga ehk 3päevase arestiga ja Auguste Pulli 5 rublaga ehk 2päevase arestiga. Päevaleht nr 145, 30. juuni 1915, lk 3. Selliseid juhtumeid oli palju ja need lõppesid alles 1918. aastal Eestimaa ja Liivimaa okupeerimisega Saksa vägede poolt.
3 Graf, Mati. Eesti omariikluse sünd. Tallinn 1993, lk 84.
4 Laaman, Eduard. Eesti iseseisvuse sünd. Vaba Eesti kirjastus, Stockholm 1964, lk 59–60; Dellingshausen, Eduard von. Kodumaa teenistuses. Tallinn 2011, lk 281–285.
5 Maide, Jaan. Ülevaade Eesti Vabadussõjast. Tallinn 1933, lk 20–22.
6 Stackelberg-Sutlem, Eduard Freiherr von. Aus meinen Leben. Die Kriegsjahren 1914–1918. Verschickung nach Sibirien, lk 46 järgi viidi ära ligi 200 inimest, nende seas ka alamkapten Roman von Tiesenhausen, hilisem Balti pataljoni 3. kompanii ülem. Kahjuks ei täpsusta Stackelberg kohta, kust need inimesed ära viidi. Andreas von Antropoff mainib oma mälestustes (Andreas von Antropoff. Erlebnisse in Petersburg und Estland in den Jahren 1917/18 nach Tagebüchern. Baltische Hefte. 17 Band. 1971) 20 baltisakslase ja 60 eestlase küüditamist Tallinnast. Nende seas oli ka polkovnik Aleksander Tõnisson; Brüggemann, K: Die Gründung, lk 63 annab Venemaale küüditatute arvuks umbes 500.
7 Graf, M: Eesti omariikluse sünd, lk 251.
8 Graf, M: Eesti omariikluse sünd, lk 253.
9 Laaman, E: Eesti iseseisvuse sünd, lk 308–309.
10 Laaman, E: Eesti iseseisvuse sünd, lk 332–336.
11 Nottbeck, Berend von. Võnnu lahingu eellugu. Tallinn 2009, lk 16.
12 Grimm, Claus. Vor den Toren Europas 1918–1920. Hamburg 1963, lk 26.
13 Grimm, C. Vor den Toren, lk 13. 11. novembri 1918 seisuga koosnes 8. armee kuuest jalaväediviisist, ühest ratsaväebrigaadist ja üheksast maakaitserügemendist (Saksa armee 3. järgu reservist moodustatud üksused). Armee ülemaks oli jalaväekindral Hugo von Kathen ja staabiülemaks major Rudolf Frantz, 13. detsembrist 1918 kolonelleitnant Bürckner. Staap asus Riias ja talle allusid kõik väeosad Baltikumis. Okupatsioonivõimud ja kõik Saksa sõjaväe üksused allusid *Ober-Ost*-ile (*Oberbefehlshaber der gesamten Deutschen Streitkräfte im Osten* ehk kõikide idas paiknevate Saksa vägede ülemjuhatus) mida juhtis Baieri prints Leopold (*Leopold Maximilian Joseph Maria Arnulf von Bayern*).
68. kindralkomando: Saksa tsiviilvõimu Saaremaal ja hiljem Eestimaa kubermangus juhtis kindralleitnant vabahärra Franz Adolf von Seckendorff. 60. kindralkomando: ülemaks oli kindral Ludwig Gustav Adolf von Estorff. Teistel andmetel aga novembrist 1917 – juulini 1918 Riia kubermangu kuberner kindralleitnant Karl von Alten, juunist novembrini 1918 von Engelbrecht. (Eesti ajalugu V, lk 441–442.)
14 Grimm, C: Vor den Toren, lk 26–27.
15 Nottbeck, B: Võnnu lahingu eellugu, lk 17.
16 Die Baltische Landeswehr im Befreiungskampf gegen den Bolschewismus. Herausgegeben vom Baltischen Landeswehrverein. Riga 1939, lk 214.
17 Eesti Vabadussõda, I osa, lk 147.
18 Eesti Vabadussõda, I osa, lk 146; Nottbeck, B: Võnnu lahingu eellugu, lk 18–20.
19 Nottbeck, B: Võnnu lahingu eellugu, lk 36.
20 Grimm, C: Vor den Toren, lk 38.
21 Nottbeck, B: Võnnu lahingu eellugu, lk 30.
22 ERA.495.10.4. L 356; Laaman, E: Eesti iseseisvuse sünd, lk 515.
23 Brüggemann, K: Die Gründung, lk 190; Laaman, E: Eesti iseseisvuse sünd, lk 515; Nottbeck, B: Võnnu lahingu eellugu, lk 30–31.
24 Rosenthal, R: Laidoner – väejuht, lk 244–245.
25 Mõnedel andmetel ka hukati, kuid täpsed andmed selle kohta puuduvad. Sama nimega mees tegutses ka Eestis kuni 1919. jaanuari alguseni Balti pataljonis. Võimalik, et tegemist on varjunimega. Vaata ka: Grimm, C: Vor den Toren, lk 160, 194. ERA. 2124.3.95. L 63. Riigisakslane leitnant Karl Stock ühes riigisakslasest allohvitseriga lahkusid 9. jaanuaril 1919 Eestist.
26 Eesti Vabadussõda, II osa (1939), lk 136.
27 Nottbeck, B: Võnnu lahingu eellugu, lk 48–49.
28 Sauer, Bernhard: Mythos eines ewigen Soldatentums. Der Feldzug deutscher Freikorps im Baltikum im Jahre 1919, in: Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (ZfG), 43. Jahrgang 1995, Heft 10. Lk 874.
12. mai 1919.seisuga oli Rauddiviisis (*Eiserne Division*) 221 ohvitseri, 779 allohvitseri, 4006 sõdurit. 82 kerge- ja 121 raskekuulipildujat, 15 miinipildujat ja 37 suurtükki. Andmed võivad olla mõnevõrra liialdatud, aga igal juhul ületasid sakslased lätlasi arvult ja jõult.
29 Goltz, Rüdiger von der. Meine Sendung in Finnland und im Baltikum, Leipzig. 1920, lk 156.
30 Peaasjalikult tagalaüksustes ja Badeni vabakorpuses (*Badisches Freiwilligen Abteilung Medem*).
31 Grimm, C: Vor den Toren, lk 209.
32 Rosenthal, R: Laidoner - väejuht, lk 258.
33 Rosenthal, R: Laidoner - väejuht, lk 296.
34 Grimm, C: Vor den Toren, lk 271.
35 Grimm, C: Vor den Toren, lk 284.
36 Täisnimega Harold Rupert Leofric George Alexander, hilisem Briti marssal ja kaitseminister (1950–1952) ja Kanada kindralkuberner.
37 Grimm, C: Vor den Toren Europas, lk 277. Die Baltische Landeswehr, lk 214.
38 Stenbock-Fermor, Alexander Graf. Freiwilliger Stenbock. Bericht aus dem Baltische Befreiungskampf. 1929. Suttgart, lk 190.
39 Tõlge: *(Landeswehr) on nagu rahvusvaheline armee: baltisaksa sõdurid, Vene (armeest tulnud) ohvitserid, Läti armee koosseisus, inglasest juht, Saksa jakid (varustus) ja Ameerika toit.*
40 Radžinš, Peteris. Läti Vabadussõda. Tartu Ülikooli kirjastus 2001. Lk 152; Grimm, C: Vor den Toren Europas, lk 278.
41 Radžinš, P: Läti Vabadussõda, lk 126–130.
42 Radžinš, P: Läti Vabadussõda, lk 165.
43 Radžinš, P: Läti Vabadussõda, lk 228–229.
44 Alampolkovnik Aleksandrs Kalējs (kindralmajor 1928) sündis 1876. aastal Aluksnes Lätis. Lõpetas 1895 Pihkvas vaimuliku õpetajate seminari ja töötas õpetajana. 1902 astus vabatahtlikult Vene armeesse, teenis 114. jalaväepolgus Jelgavas. 1905 lõpetas Tifilisi (praegune Tbilisi, Georgia) junkrukooli ja teenis 14. Tifilisi Tema Kõrgeususe suurvürst Konstantini grenaderipolgus kuni I maailmasõja lõpuni. 1914. aastal saadeti Nikolai Kindralstaabi akadeemiasse, kuid algava sõja tõttu jäid õpingud pooleli. I maailmasõjas osales ta lahingutes Ida-Preisimaal ja Poolas. Pärast sõda asus elama Aluksne linna ja töötas õpetajana. Mais 1919 astus vabatahtlikult Põhja-Läti brigaadi ja teenis reservpataljonis rooduülemana, hiljem pataljoniülemana 4. ja 6. Läti polgus. Teenete eest Torņakalnsi lahingus sai Karutapja ordeni. Pärast Läti Vabadussõda teenis mitmetel ametikohtadel. Lõpetas 1926 Prantsuse kõrgema sõjakooli. Määrati 1929 Läti armee staabiülemaks. Suri 14.02.1934 südameinfarkti. Vaata ka: http://lv.wikipedia.org/wiki/Aleksandrs_Kal%C4%93js (Vaadatud 13.12.2010)
45 Grimm, C: Vor den Toren Europas, lk 295.

ENELI VASSILJEV

RAPLA MALEVA ESIMESED TORMILISED AASTAD

Hiljuti 30. sünnipäeva tähistanud Kaitseliidu Rapla maleva struktuur, tegevused ja eesmärgid on tänaseks selged ning paika loksunud. Alustati aga nullist - ilma varustuse, raha ja väljaõppeprogrammideta.

Tekst: **LIINA LANGI**, *Rapla maleva teavituspealik*

Sünnipäeva puhul on paslik vaadata tagasi maleva algusaastatesse. Natuke varasemassegi aega. Sest olid ju Kaitseliidu taasloomise mõtted aatelistel meestel peas juba enne 1990. aastaid. Poolpõrandaaluseks organisatsiooniks nimetatud rakendusspordiselts Tarapita, mis oli küll registreeritud Tartumaal, kuid mille võrsed olid seltsingutena üle terve riigi, koondas vastavalt meelestatud mehi.

Nende arvates tuli 1940. aasta Kaitseliidu laialisaatmise otsus esimesel võimalusel ümber pöörata. Tarapita rakukeste suunajaks ja organiseerijaks oli Kalle Eller, kellest teadupärast sai ka taastatud Kaitseliidu esimene ülem.

Kalle Eller tuli Tarapita loomise mõttega ka Raplamaile. Juurus korraldati 1989. aasta sügisel Muinsuskaitseklubi juhi Avo Kadariku eestvedamisel ajalooõhtu Kaitseliidu tegemistest Eestis enne 1940. aastat. Elleri loeng endisaegsest Kaitseliidust päädis ettepanekuga luua ka kohapeale Tarapita-rakuke.

See õhtu osutus rahva seas väga populaarseks ning pärast loengut jäi saali 40 meest. Algatusgrupi etteotsa valiti Manivald Kasepõld, hilisem malevapealik ja ka Kaitseliidu ülem. Paari kuu möödudes toimus sarnane teemaõhtu Raplas ja rakuke asutati ka Alus. 6. detsembril korraldatud esimese koosoleku ajaks oli Rapla ümbruses Kaitseliidu nö eelsalklasi juba üle 60 mehe.

KAITSELIIDU TAASLOOMINE JÄRVAKANDIS

17. veebruar 1990 on kuupäev, mil koguneti Järvakanti, et taastada Kaitseliit kui organisatsioon. Koguneti ilma kutseteta, info oli levinud valitud kanaleid pidi just vajalike inimesteni.

Asutajaliikmeid on protokollitud 125, neist mitmedki kohalikud, Raplamaa mehed. Kohaliku Tarapita vanem Manivald Kasepõld oli see, kes juhatas koosoleku sisse ning Kalle Eller tõstis õhku konkreetsed küsimused ja teemad. Lõpetati hääletamisega. Selle tulemusena taasloodi Kaitseliit 1940. aastal laialisaadetud organisatsiooni õigusjärglasena.

Esimeseks suuremaks ülesandeks pandi Kaitseliidule Eesti Kongressi esimese istungjärgu turvamine vähem kui kuu aja pärast.

ÜLESANDED EI OOTA

Pärast Kaitseliidu taasloomist asusid Rapla Tarapita mehed tegutsema Rapla Kaitseliidu nime all. Kuigi piirkondlikud koosolekud ja asutamiskoosolek toimusid märtsis hiljem, osaleti 11.–12. märtsil organiseeritult Eesti Kongressi turvamisel Estonia teatrimaja juures.

Raplamaalt liikus ülesannet täitma 60 meest. Neil päevil oli värskeid kaitseliitlasi teatrimaja ümber massina, eks oli see ka omamoodi meelsuse ja jõu näitamise demonstratsioon. Mehed olid kohale tulnud kes kuidas, mõnel nuut relvana põues peidus, esmakordselt oldi varustatud Kaitseliidu embleemi kandva õlakuga.

Maja valvati vahetustega, adrenaliin tulvas veres, sest provokatsiooni või ründe võimalus oli täiesti olemas. Rapla meeste eriülesandeks oli teatrimaja ülevaatamine, et see oleks turvaline. Jah, lihtsalt visuaalselt, ilma vahen-

Õppepäev Vigalas aastal 1990

MANIVALD KASEPÕLLU ERAKOGU

diteta veenduti, et katusealusest keldrini ei leidu majas ühtegi lõhkekeha.

LUUAKSE KAITSELIIDU RAPLA MALEV

Samasse ajaperioodi jäid kohalike initsiatiivgruppide koosolekud. Koguneti piirkondade või sõpruskondade kaupa ning näiteks ainuüksi Märjamaa ümbruse külakohtadest tuli kokku 93 meest. Suurem koosolek leidis aset Raplas 23. märtsil 1990. Sel päeval valiti esimeseks peakuks Manivald Kasepõld, valiti juhatus, struktuuriüksuste juhid ja revisjonikomisjon.

12. aprillil loodi aga nelja kompaniiga malevkond, mida asus juhtima Valdo Jänes, ning seda kuupäeva peetakse Rapla maleva sünnipäevaks. Aprillist kandis organisatsioon nimetust Kaitseliidu Rapla lipkond ning 21. septembril 1991 nimetati viimane ümber Kaitseliidu Rapla malevaks.

Vangerdused nimega tulenesid sõjaeelse Kaitseliidu struktuurist, mida esialgu järgiti, ning 1990. aastate haldusjaotusest. Olgu nimega kuidas on, mehed olid aatelised ning koos asuti tegudele. Neil päevil oli Rapla malevas juba 458 liiget.

Raplamaal oli nii Tarapita meestel kui värsketel kaitseliitlastel tihe suhtlus kohalike võimuesindajatega ja toetus nende poolt. Kaitseliit aitas keerulistel aegadel elanikele turvalisust pakkuda. Seda kohalik võim mõistis ning püüdis jõudumööda aidata ka vahenditega.

Tänaseks on Rapla malev kolinud asutamisest alates viiel korral ning staabimaja on praegugi lootusetult väike. Päris alguses oli aga omavalitsuse haldushoone neljandal korrusel vaid üks tuba ja üks telefon. »

Kaitseliitlase vormijope koos nn vaaraokäesidemega KL Rapla malevas 1990. aastate algusest

Kaitseliitlase varustust 1990. aastate algul KL Rapla malevas

ENELI VASSILJEV

Esimestel aastatel tuli nii relvade kui vormirõivastuse soetamiseks igaühel oma panus anda. Palgalisi ei olnud, kogu tegevus käis vaba tahte alusel. Umbes aasta pärast asutamist saadi omavalitsuselt raadiojaamad, mis algselt olid küll mõeldud kolhoosidele jagamiseks, kuid osutusid ärevatel aegadel kaitseliitlastele hädavajalikeks.

TALLINN POLE KAUGEL

Tänapäeval nimetatakse Raplat naljatamisi Tallinna eeslinnaks. Kui 15. mail 1990 kõlasid ajaloos kumisema jäänud laused „Toompead rünnatakse! Kordan, Toompead rünnatakse!“, olid paarsada Rapla maleva liiget organiseeritult Tallinnas kohal juba poolteise tunni möödudes.

See oli päev, kui interrinne koos venemeelsete töölismalevlaste ja ülesköetud tehasetöölistega tungis Toompea lossi hoovi. Teate ründamisest ning abipalve rahvale edastas raadio teel peaminister Edgar Savisaar.

Kohaletulnud kaitseliitlased said enda kontrolli alla lähikonna tänavad ja olulised objektid, pidid aga siiski õige pea lahkuma ning tänaseni ei peeta õigeks Savisaare käitumist, kui ta Kaitseliidu rolli olukorra stabiliseerimisel eitas. Selle asemel kuulutas Savisaar lossi rõdult välja otsuse, et luuakse Kodukaitse ning nädalapäevad hiljem see ametlikult ka vormistati.

Raplamaal suhtuti Kodukaitse loomisesse kahetiselt. Volikogu arutelus oli nii poolt- kui vastuhääli. Kodukaitse ei jäänud maakonnas loomata, rühmad moodustati nii

Maleva relvur asus kiirkorras mehi koolitama, kuidas kasutada automaati AK. Mitte igaüks polnud relva käsitsemisega kursis.

Kohilas, Raikkülas kui Kehtnas. Viimane oli näiteks koht, kus sovhoosi juhtkonna vastuseisu tõttu ei tahtnud Kaitseliidu kannakinnitamine edeneda. Mõnda aega vaidlesid kaitseliitlased ja kodukaitsjad selle üle, kes osutab turvateenust mõnes maakonna alevikus või kas on korrektne meelitada liikmeid teisest organisatsioonist üle. Fakt oli see, et Kodukaitsel oli riigi juriidiline tugi, mida Kaitseliidul veel ei olnud. Kaitseliidu likvideerimise kohta 1940. aastal tehtud seadlus tunnistati Ülemnõukogu Presiidiumis õigustühiseks alles 1991. aasta septembris. Kohapeal osutus elujõuliseks siiski Kaitseliidu Rapla malev. Kodukaitse hääbus pisitasa ning lõpetas aastal 1996.

STAABIÕPPUS RIIGIPIIR '90

1. septembril toimunud staabiõppuse käigus oli kaitseliitlastel plaanis paigaldada piiritulbad Tartu rahuga fikseeritud piiride järgi.

See õppus leidis laialdast tähelepanu nii Moskvas kui ka kohapeal, alalhoidlikuma meelega kaasmaalased nimetasid seda suisa provokatsiooniks. Raplamaa mehi osales

Rapla malev 1992. aastal paraadil

MANIVALD KASEPÕLLU ERAKOGU

umbes kompanii jagu, osa neist veeres bussides Narva poole, osa Pihkva alla.

Narvas pidanuks piiritulbad paigutatama teisele poole jõge, Lõuna-Eestis taheti jõuda Irboskani. Bussides sõitsid kaasa Vigalas Reemet Kasekampi tehtud suured piiritulbad.

Lõuna-Eestisse jõudnud, märkasid mehed, et neil on „saba taga". Aktsioon lõppes seal n-ö lüüasaamisega - Vene sõdurid olid igal pool ees ja neile peeti loeng, kuidas Põhjasõjast alates on Eesti ajalooliselt ikka olnud pigem osake Venemaast. Lõunapiirile õnnestus piiritulbad paigutada vaid Harri Hennul oma meestega.

TEINE TEGEVUSAASTA

1991. aasta oli Rapla malevale tegus. Juunis korraldati koostöös omavalitsusega võidupüha tähistamiseks jalutuskäik läbi linna. Osa mehi oli selleks ajaks saanud selga vormid, mis saadud välisabiannetusena. Märjamaa rühmal olid värskelt nõelasilmast tulnud, Ameerika sõjaväemundri järgi tehtud riided.

Juulis korraldati Vigalas kolmepäevane laager, kus tegeleti orienteerumise ja laskeharjutustega, osavõtt oli rohkearvuline. Aasta teisel poolel juhendati Kehtnas kohaliku riigikaitseosakonna ülema Märt Tiru korraldatud noorte sõjalise väljaõppe laagrit. Tegevusi jätkus.

Aastasse jagus ka ootamatusi. Jaanuarikuus jälgiti Kuusiku lennuväljal toimuvat, sest samal ajal toimusid Lätis ja Leedus kokkupõrked okupatsioonijõudude ja iseseisvuslaste vahel. Lennuväli võis suurepäraselt sobida dessantvägedele maandumiskohaks ja nii hoiti silm peal igal liikumisel. 19. augustil, ärevate putšipäevade künnisel liikusid Tallinnasse ka Rapla maleva mehed, et paigutada objektide kaitseks veomasinaid. Kodukohtadesse pöörduti tagasi juba taasiseseisvunud Eesti Vabariigi kaitseliitlastena.

PAHKLA AKTSIOON

Pahklas asus tol ajal Vene sõjaväeosa, kus paiknesid kõrgtehnoloogilised relvad ja mille andmed olid rangelt salastatud.

1992. aasta jaanuaris otsustati hakata riiklikult jälgima võõrvägede liikumist ja tegemisi. 21. jaanuaril peeti maleva staabis koosolek, kus riigikaitseosakonna ülem Märt Tiru ja malevapealik Valdo Jänes panid plaani paika ja 24. jaanuaril otsustati oma jõududega operatsiooni alustada.

Märt Tiru määrati aktsiooni ja sidet juhtima, Kaitseliidu staabist anti valmisolekukorraldus kõigile Rapla maleva allüksustele. Otsustati, et nimetatud kuupäeval liiguvad Pahklasse Rapla mehed, teised jäävad reservi.

Plaan kooskõlastati ka kohaliku politseiga, kust saadi toetust. Maleva relvur asus kiirkorras mehi koolitama, kuidas kasutada automaati AK. Mitte igaüks polnud relva

KAITSELIIDU ARHIIV

Rapla lipkonna pealiku Valdo Jänese Kaitseliidu liikmepilet

käsitsemisega kursis. Plaan oli igal juhul vältida provokatsioone ja hoiduda konfliktist.

23. jaanuaril sai maakonna riigikaitseosakond Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse, mis tunnistas kõik Nõukogude relvajõudude halduses olevad hooned, rajatised, lahingutehnika ja muu Eesti Vabariigi omandiks. Otsuse venekeelse tõlkega sõitsid väeosa komandöri alampolkovnik Kovaljoviga kohtuma maavanem Talviste, Kaitseliidu staabiülem, Märt Tiru ja politseiprefekt Rähni. Lisaks otsusele tehti teatavaks, et samast päevast alates hakkab Kaitseliidu üksus baasi jälgima.

Õhtul pärast kella kuut asusid kaheksa kaitseliitlast baasi väravast mõnekümne meetri kaugusele postidele. Operatsiooni juhid koos kompanii pealiku Aljasega saatsid väravas valves olnud sõdurite kaudu sõna, et sellega on väeosa blokeeritud.

19.30 paiku ilmus väravasse Kovaljov ja andis teada, et olukord temale ei meeldi ning ta annab kaitseliitlastele pool tundi aega lahkumiseks. Kell 20.40 teatasid mehed tõkke juurest, et värava juurde on toodud lisajõude, kuid neile on antud korraldus mitte tulistada.

Kella kümneks oli õhkkond ärev – läbirääkimisteks kogunesid Kaitseliidu pealik Kasepõld, politseiprefekt, kohaliku omavalitsuse esindajad ja kaitsejõudude peastaabi ülema asetäitja Luks. Pärast paarikümneminutilisi läbirääkimisi saavutati baasi komandöriga kokkulepe, et kolm kaitseliitlast ja politseinik jäävad valvesse ning neil on õigus kõiki sõidukeid kontrollida. Seda kokkulepet võis lugeda võiduks.

Pahkla operatsioon loeti lõppenuks 28. jaanuaril ning pärast Vene vägede lahkumist sai Kaitseliidu Rapla malev raketibaasi territooriumi enda haldusesse. Tänapäeval toimuvad seal sõdurioskuste väljaõppe väliharjutused ning muud maleva tegevused.

Maleva esimesed aastad olid kirjud ja põnevad. Milliseks kujuneb Rapla maleva tänane ja homne päev, on meie endi teha.

Materjal on kokku pandud kohalikus maakonnalehes ilmunud Tõnis Tõnissoni, Kalle Elleri, Maire Kõrveri artiklite ning ülevaateraamatus „Eesti eest!" avaldatud Art Johansoni artikli põhjal.

JAVELIN – SEDA TANKID KARDAVAD!

Javelin – relv, mille kohta omal ajal Tankipurustajaid koolitanud USA armee *Staff Sergeant* ütles, et maismaalahingus on tegemist tanki järel võimekuselt teise relvaga lahinguväljal.

Tekst: **leitnant RAIGO SÕLG**, *Tankipurustajate ninamees*

EESIT KAITSEVÄGI

Nüüdseks on see tänapäevane, end erinevates relvakonfliktides ja eri riikide relvastuses tõestanud USA päritolu keskmaatankitõrjeraketisüsteem juba mitu aastat olnud Eesti Kaitseväe ja Kaitseliidu relvastuses.

Järgnevalt toon välja Javelini peamised plussid ja ehk ka mõne miinuse, kuigi kriitikaga püüan olla avalikus ruumis eriti ettevaatlik.

MIS TEEB JAVELINIST VÄGA HEA RELVA?

Olgu siinkohal nimetatud viis peamist omadust (teen oma valiku ja loetelu ei ole tähtsuse järjekorras), nii nagu näen neid oma nüüdseks nelja-aastase kogemuse pinnalt.

Javelin laseb kaugemale kui varem meie kasutuses olnud tankitõrjerelvad.

Efektiivne laskekaugus küündib 2,5 kilomeetrini ning sellegi piiri seavad siin laskeseadeldise (CLU ehk *Command Launch Unit*) võime fikseerida veelgi kaugemat (loe: väga-väga pisikest) sihtmärki, aga ennekõike Maa külgetõmbejõud, sest ka kõrgel õhus (kuni 160 m) ilma mootori toeta lauglev ja sihtmärki jälgiv rakett allub pikemal distantsil gravitatsioonile.

See seab üksuse ülemale, kellele on toeks tankide vastu juurde antud Javelini meeskonnad, lisakohustusi planeerimisel: neile tuleb anda tegevuseks piisavat maa-ala (metsas ja võsas pole Javeliniga midagi teha) ja nende tegevusulatust tuleb võimalikult maksimaalselt ära kasutada (unustada küsimused stiilis „kui lähedale sellega lasta saab?“).

Javeliniga saab sihtmärki lasta pealt.

Nagu teada, on tankidel ülal soomus oluliselt õhem kui ees või küljel, samuti ei ole tänased tankitõrjevastased aktiivkaitsevahendid mõeldud ülalt tulevate objektide tõrjumiseks. Sellel on omad põhjused.

Javelin oma soomustläbistavusega 800+ mm (2 korda enam kui TT-kahur) ja tandemlõhkepeaga on igale tänapäeva tankile hukatuslik.

Eelöeldu ei tähenda seda, et Javeliniga ei saaks lasta ka otse, ja just see annab talle veelgi suurema lisaväärtuse. Tänu sellele, et iga lasu võib sihtur määrata ka otselasuks, on võimalik Javeliniga hävitada näiteks vastase kindlustatud punkte, aga teatud tingimustel isegi helikoptereid, kui need parasjagu ei lenda oma lahingukiirusel (Javelini rakett ei ole väga kiire lennuga).

Erinevatelt teistest meie kasutuses olevatest TT-relvadest saab Javeliniga lasta ruumist seest.

Raketile annab algtõuke stardilaeng ja põhimootor käivitub alles mõne meetri pärast. Sellest tulenevalt puudub Javelinil TT-relvadele omane suur tagaplahvatusala ning see omakorda aitab vägagi kaasa relvale õhuvaatluse, aga ka otsevaatluse eest varjatud positsiooni leidmisele (eriti näiteks linnalahingus).

Javelini raketti on pärast selle väljalaskmist raske hävitada ja vältida.

Pärast raketi aktiveerimist ja sihtmärgi lukustamise alustamist lülitub vaatlus ja juhtimine üle raketis endas asuvale kaamerale. Nüüd toimub suhtlus sihturi ja raketi vahel otse – kui sihtur osutab sihtmärki valesti ja rakett ei saa käsust aru, annab ta sellest märku – sihtmärk ei lukustu. Kui ta on käsust aru saanud, saab sellest omakorda aru sihtur ja laseb raketi teele ning edasi vaatab rakett kogu lahinguvälja ja sihturi väljavalitud saaklooma juba oma „silmadega“.

Relvasüsteem on lase-ja-unusta, seega edasist juhtimist rakett enam ei vaja. Talle on antud käsk nagu koerale, kellele on põllule visatud puutoigas – koera silmad jälgivad puutoika lendu ja maandumist ning ta leiab selle ka siis, kui toigas tuulega edasi kandub. Seega on saaklooma edasine põiklemine raketi eest asjatu – mis tal kord silmas, on ka tema suus ja kõhus. Siin on üks väike erand, aga sellest kuskil mujal.

CLU-ga on võimalik vaadelda nii päevases kui öises režiimis (termokaamera), kasutada erinevaid suurendusi, kontraste, polariseerimist ja muud seesugust.

Et tegemist ei ole laserseadmega ja see ise ei kiirga midagi aktiivset, on tema avastamine keeruline (isegi kui tankist näeb 2 km kaugusel üksikvõitlejat midagi tegemas – mida me muidugi püüame vältida –, ei saa ta aru, millega on tegemist ja kas tasub tema pihta kallist loetud moona raisata). See annab CLU-le võimalusi ka siis, kui ei ole parajasti tanke silmapiiril tulemas – kasvõi öises vaatluses postil.

TANKID POLE PROBLEEM

Need, kes ootavad suuremat kriitikat Javelini aadressil, peavad pettuma. Peamised probleemkohad on Javelini meeskonna jaoks needsamad, mis iga tankitõrjuja jaoks. Meie probleemiks ei ole võimaliku vastase tankid, vaid jalavägi ja kõik muu, mida eesliinil kohtab. Et oleme üks nende prioriteetne sihtmärk, siis vajame väga head varjet, julgestust, efektiivse laskekauguse maksimaalset ärakasutamist jne.

Tankitõrjeraketiüksuse kohta kehtib sama reegel, mis iga teise erialaüksuse kohta – kui need on teie üksuse juurde lisatud, siis kasutage planeerimisel nende enda kompetentsi, et saada vajalikku, olulist täiendust oma lahinguplaanile.

Erialaüksustel on enamasti oma tegevuspiirangud ja nende efektiivseks kasutamiseks tuleb neid kuulata ja nende tegevus sujuvalt oma lahinguplaani (või ka oma lahinguplaan nende tegevusse) integreerida – nii saab tulemus alati parim või vähemalt rahuldav.

Mis puudutab relva ennast, siis paraku võtab iga lasu sooritamine natuke aega, sest pärast sihtmärgi avastamist käivitatakse rakett ning alles seejärel saab sihtmärgi lukustada (see kõik on võimalikult kiire näppude mäng, põhimõtteliselt nagu mängukonsooliga), et rakett käsust aru saaks – kõik see kokku võtab isegi õppinud sihturi käes mõnikümmend sekundit aega.

Ka seetõttu ei maksa küsida, kui lähedalt sellega lasta saab – küsige endalt, kui lähedal teile on näiteks 25–30 sekundi pärast tank, mille te esimest korda tuvastasite 500 m kaugusel ja mis liigub teie poole 50 km/h?

Rõhutamist väärib ka see, et Javelin on ennekõike tankivastane relv – kasutada sellist relvasüsteemi soomuki või veoauto vastu (kui tegemist ei ole mingil põhjusel just eriti tähtsa sihtmärgiga) on kindlasti raiskamine, isegi sõjaolukorras.

HÄVITUSLENNUKITE 3. PÕLVKOND: TAPVAM KUI EALES VAREM

Hävituslennukite kolmandasse põlvkonda kuuluvad lennukid, mille seeriatootmine või relvastusse võtmine mahtus aastatesse 1960–1970. Lennundusajaloo jaoks on see tähelepanuväärne ja tulemuslik kümnend.

Tekst: **MATI MEOS**, *Eesti Lennundusmuuseumi direktor*

Hävituslennuväe põhiülesanneteks on kaitsta riigi õhuruumi, hoida sellest eemal vastase strateegilised pommitajad ja tiibraketid ning saavutada omas õhuruumis üleolek. Sellel aastakümnel lisandus ka võimekuse lisanõue: rünnata maa- ja meremärke.

Iseloomulik oli lennukitiibade konstruktsiooniliste elementide täiustumine ja lisandumine, aerodünaamika täiustumine, relvastusse ilmusid elektro-optilise juhtimisega õhk-õhk raketid ja laserjuhitavad pommid, automaatselt juhitavad kahurid, suitsuvabad reaktiivmootorid ja multifunktsionaalsed hävitus-pommituslennukid, kasutusse jõudis analoogsüsteemidel töötav avioonika.

Poliitilisel areenil seisid vastakuti NATO ja Varssavi pakti riigid. Strateegilise pommituslennuväe valdkonnas olid põhitegijad USA ja NSV Liit, väiksemal määral Ühendkuningriigid ja üsna piiratult Prantsusmaa.

Strateegilise lennuväe eemalhoidmiseks pingutasid pooled hävitus-

lennuväe taseme tõstmiseks kõvasti. Juba eelnevatel aastatel, 1950–1960 toimus militaar-reaktiivlennunduses meeletu hüpe ja reaktiivhävituslennukite põhiparameetriks kujunenud kiirus küündis reeglina kahekordse helikiiruseni.

Mitmedki 3. põlvkonna lennukitüübid said arendustes hoo sisse just 2. põlvkonna lõpuaastatel. Teisest põlvkonnast kolmandasse üle tulnud arendusteks võib kindlalt nimetada lennukeid F-104, MiG-21-F13, Su 7B, Harrier ja ka F-4 Phantom II, mille prototüüp tegi esimese stardi 1958. aastal.

Elujõu sai sisse inglaste ja ameeriklaste koostöö vertikaalstardi ja »

JEFF KUBINA/FLICKR

PÕLVKONNAÜLENE LOCKHEED F-104 STARFIGHTER

Lennuk, mida kutsuti ka mehitatud raketiks ja seda põhjusega – tegemist oli esimese mehhaniseeritud tiivulisega, mis ületas kahekordse helikiiruse ehk siis 2450 km tunnis.

Muidu võimeka lennuki puudusteks tuleb märkida kasinat lennuulatust, ebamugavalt suurt maandumiskiirust ning kuni 1967. aastal tehtud modifikatsioonideni ka mitte just kõige töökindlamat mootorit.

Nii sai seegi lennuk endale pahaendelise hüüdnime *„Widowmaker“* ehk maakeeli lesestaja. Ainuüksi Saksa Luftwaffe kaotas selle lennuki tõttu 110 pilooti. Olgu aga öeldud, et alati ei saanud neid surmasid lennuki süüks panna. Teinekord oli tegu ka lenduri veaga või siis väliste mõjudega – näiteks kokkupõrge lindudega.

Oma tuleristsed sai F-104 Vietnami sõjas. Tõsi, ühtegi vastaspoole mängijat nad selles sõjas alla ei toonud, ent hoidsid juba oma kohaloluga venelaste MiG-id ohutus kauguses.

Vaatamata mõningatele tagasilöökidele ja puudujääkidele on tegemist ikkagi ühe tähelepanuväärseima isendiga lennunduse ajaloos. Seda kinnitab ka asjaolu, et külma sõja kuumadel aastatel esmalennu teinud tiivuline võeti tootmisest maha alles 2004. aastal.

Võimekus

Kiirus: Mach 2+ (2 126 km/h)
Tegevusraadius: 670 km
Lennukaugus: 2 623 km
Lennulagi: 20 000 m
Kõrguse kogumise kiirus: 244 m/s

Kaal

Tühikaal 6,35 t, maksimaalne tõusukaal 13,17 t

Mõõdud

Pikkus 16,66 m, laius 6,36 m, kõrgus 4,09 m, tiiva pindala 18,22 m^2

Relvastus

6-toruline rootorkahur Vulcan, reaktiivseadmed, raketid, pommid kokku 1,81 t

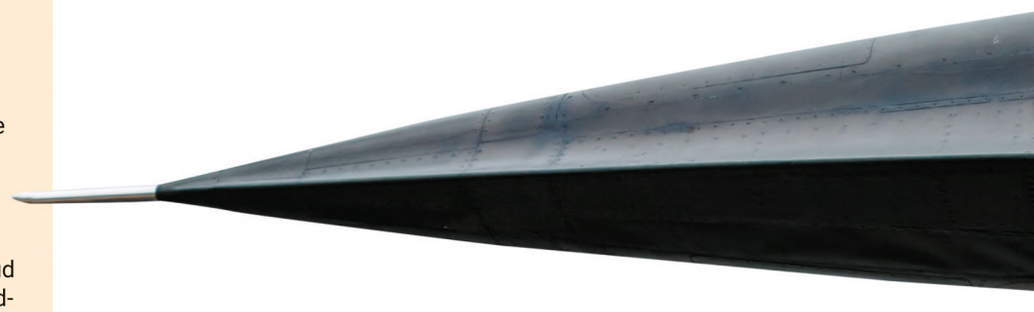

-maandumisega ründelennuki Harrier väljatöötamisel. Relvastusse võeti esimesed versioonid, nagu Harrier GR.1/3 jt.

AASTA 1960. Alustada tuleks USA **hävitajast F-4 Phantom II**. Sellest sai ainuke lennuk, mis oli relvastuses USA kõigis kolmes väeliigis. See on ka läänemaailmas enim ehitatud reaktiivhävituslennuki tüüp – kokku 5195. Vietnami sõjas sai ta hüüdnimeks „MiG killer“. Selle tüübi arvele kogunes 280 allatulistatud lennukit.

Phantomi eri versioonid olid relvastuses 12 riigis ja on tänaseni relvastuses Jaapanis, Lõuna Koreas, Türgis, Kreekas ja Iraanis. Saksamaad teeninud F-4 Phantom II on huvilistele vaatamiseks ka Eesti Lennundusmuuseumis.

AASTA 1961. NSV Liidul oli valida, kas kaitsta tuhandeid kilomeetreid kulgevat inimtühja põhjapiiri USA pommitajate armaada eest õhukaitserakettide patareidega või luua mobiilne õhukaitselennukite kaitsetsoon. Esimene variant ei tulnud majanduslikel põhjustel kõne alla ja nii loodi kaugmaa õhukaitsehävitaja **Tu-28** (NATO koodnimi *„Fiddler“*), mis tegi esmalennu 1961. aastal.

Lennuki tegevuskaugus oli 1560 km, õhus viibimise aeg 3 tundi, maksimaalne kiirus 1929 km/h. Tähelepanuväärne oli stardikaal: 43 t. Relvastuseks oli vaid neli raketti. Ehitati 198 lennukit.

AASTA 1962. USA-s tegi esmalennu üks tähelepanuväärsemaid lennukeid – kolmekordse helikiirusega luurelennuki prototüüp **A-12**. Nii selle väljanägemine kui ka tehnilised parameetrid olid erakordsed. Ehitati neid 13, aga juba pakuti välja ehitada A-12 baasil hävituslennuk. Hävituslennuki prototüübi tähiseks sai YF-12.

Lennuki tehnilised andmed: tühikaal 27 t, kaks reaktiivmootorit tõukega kumbki 140 kN, tippkiirus 3661 km/h (M 3,35), lennukaugus 4000 km, lennulagi 27,4 km.

Relvastus koosnes vaid kolmest 160 km tegevusraadiusega õhk-õhk raketist AIM-47A Falcon.

Mitmete põhjuste koosmõjul, nagu Vietnami sõda, majanduslikud põhjused ja aktuaalse nõudluse puudumine, loobuti ultravõimeka hävitaja edasiarendustest ja juba 1964. aastal alustati A-12 ja YF-12 baasil väljatöötatud strateegilise luurelennuki SR-71 seeriatootmisega.

Samal ajal, kui lennundusringkondade kogu tähelepanu oli koondunud A-12-le, tegi NSV Liidus tähelepandamatult oma esmalennu õhukaitse püüdurhävitaja **Suhhoi Su-15**. Kolm aastat hiljem, 1965 võeti see juba ka relvastusse. Ehitati kokku 1290 lennukit. Kiirus 2230

JEFF KRAUSE/FLICKR

PETER MILLER/FLICKR

km, lennulagi 18 km ja lahingulennukaugus 725 km.

See lennukitüüp sai rahvusvaheliselt eriti tuntuks pärast seda, kui tulistas 1983. aastal Sahhalini piirkonnas NSV Liidu territoriaalvete kohal alla Lõuna-Korea reisilennuki Boeing 747, milles hukkus 269 inimest. Ning see oli juba teine Lõuna-Koreale kuulunud Boeing, mida SU-15 ründas. Viis aastat varem juhtus analoogne intsident Murmanski kohal. Raketitabamuse saanud reisilennuk jäi küll enam-vähem terveks ja suutis külmunud järvepinnal hädamaandumise teha, kuid kaks reisijat said surma.

Need intsidendid on ka põhjuseks, miks seda lennukit laialt teatakse kui Boeing Killerit.

AASTA 1964. Sellel aastal tegid oma esimese lennu maailma lennundusajaloo kolm silmapaistvat lennukit: NSV Liidus Mikojan ja Gurevitši kõrghävitaja ja luurelennuk **MiG-25** ning USA-s muudetava tiivanoolsusega General Dynamics **F-111 Aardvark** ja kõrgluurelennuk **Lockheed SR-71**.

Teatavasti ei kontrollinud NSV Liit möödunud sajandi kuuekümnendatel täielikult oma õhuruumi. Samas oli isegi avalikkusele teada, et USA-s on valmimas lisaks kolmekordse helikiirusega hävitajale A-12 strateegiline ulmepommitaja XB-70 prototüüp, mis tegigi oma esmalennu 1964. aastal.

Nendele lennukitele, mis oleks saavutanud täieliku kontrolli NSV Liidu õhuruumi üle, pidi vastu panema midagi samaväärset. Nii ehitatigi ennaktempos valmis kõrghävitaja **MiG-25**, mis tegi esmalennu 1964 ja võeti relvastusse 1970. Lennukist sai ajaloo kõige kiirem seeriaviisiliselt toodetud hävitaja. Tippkiiruseks 3000 km/h, lennukaugus 1860 km, lennulagi 24 km. Ehitati kokku 1186 lennukit ja enamik neist olid praktilistel kaalutlustel kasutuses kõrgluurelennukitena. Seegi lennuk on olemas Eesti Lennundusmuuseumi ekspositsioonis.

Samal aastal tegi oma esimese lennu ka USA multifunktsionaalseks hävitajaks konstrueeritud, maailma esimene seeriatootmisse jõudnud **F-111 Aardvark**. Selle aja tehnoloogia ei võimaldanud aga ehitada kerget multifunktsionaalset hävitajat ja nii võeti lennuk kasutusse hävitus-ründelennukina, aga ka strateegilise pommitajana. Ehitati kokku 563 lennukit ja nad olid relvastuses USA ja Austraalia õhuvägedes. Lennuki tehnilised näitajad olid suurepärased: maksimaalne kiirus 2650 km/h, lennukaugus 5940 km, lennulagi 20 km ning relvade ja moona kogukaal ulatus 14,3 tonnini.

AASTA 1966. NSV Liidus tegi esimese stardi Su-7B järglase **Su-17/20/22 prototüüp**. Tegemist oli täielikult uue konstruktsiooniga. Lennuki välimiste tiivaotsade noolsus oli muudetav. Lennuki eksportvariant Su-22M4 on Eesti Lennundusmuuseumi ekspositsioonis.

Samal aastal tegi esimese lennu itaallaste uuendatud F-104. Selle tähiseks oli F-104S. Lennuki variant F-104ASA kaunistab samuti Eesti Lennundusmuuseumi ekspositsiooni.

AASTA 1967. Tiiva muudetav noolsus oli moes. Esmastardi tegi MiG-23, mille viimane, üheistmeline eksportvariant MiG-23MLD on ka Lennundusmuuseumi ekspositsioonis.

Rootslased panid tõsise märgi maha juba teist korda – esmalennu tegi nende hävituspommituslennuk **Saab Viggen 37**. Lennuk on tähelepanuväärne oma aerodünaamilise skeemi poolest: pardi tüüpi aerodünaamika ning tähelepanuväärselt lühike stardi- ja pidurdusmaa, 600 m. Tippkiirus 2231 km/h, lennukaugus 2000 km ja lennulagi 18 km. Ehitati 329 lennukit. Lennuki hävituslennuki variant Saab JA Viggen 37 asub rariteedina ka Eesti Lennundusmuuseumis.

AASTA 1968. MiG-21 hävitajast sai ajaloos enim ehitatud sama tüüpi hävituslennuk. Läbi 3. põlvkonna aastate jätkus lennuki arvukate versioonide väljatöötamine ja tootmine. 1968 sai alguse selle uuendatud versioonirea väljatöötamine, mille näidiseks on Eesti Lennundusmuuseumis **hävitaja MiG-21bis**.

Aastatel 1960-1970 valmisid avalikkuse eest varjatult juba ka 4. põlvkonna hävitajate joonised. See on põlvkond, mille lennutehnika on valdavalt relvastuses ka tänapäeval. Neist järgmisel korral.

EESTI LENNUNDUSMUUSEUM

PEERUPOMM – VÄNGE VASTUHAKK VAENLASELE

Kuidas alandada vaenlast? Näiteks britid otsustasid II maailmasõja ajal meisterdada pommi, mis lõhkeks hääletult ning tekitaks ohvri ümber vähemalt kolmemeetrise jälgi haisu epitsentri.

Tekst: **LENNART MADISSON**, *vabatahtlik autor*

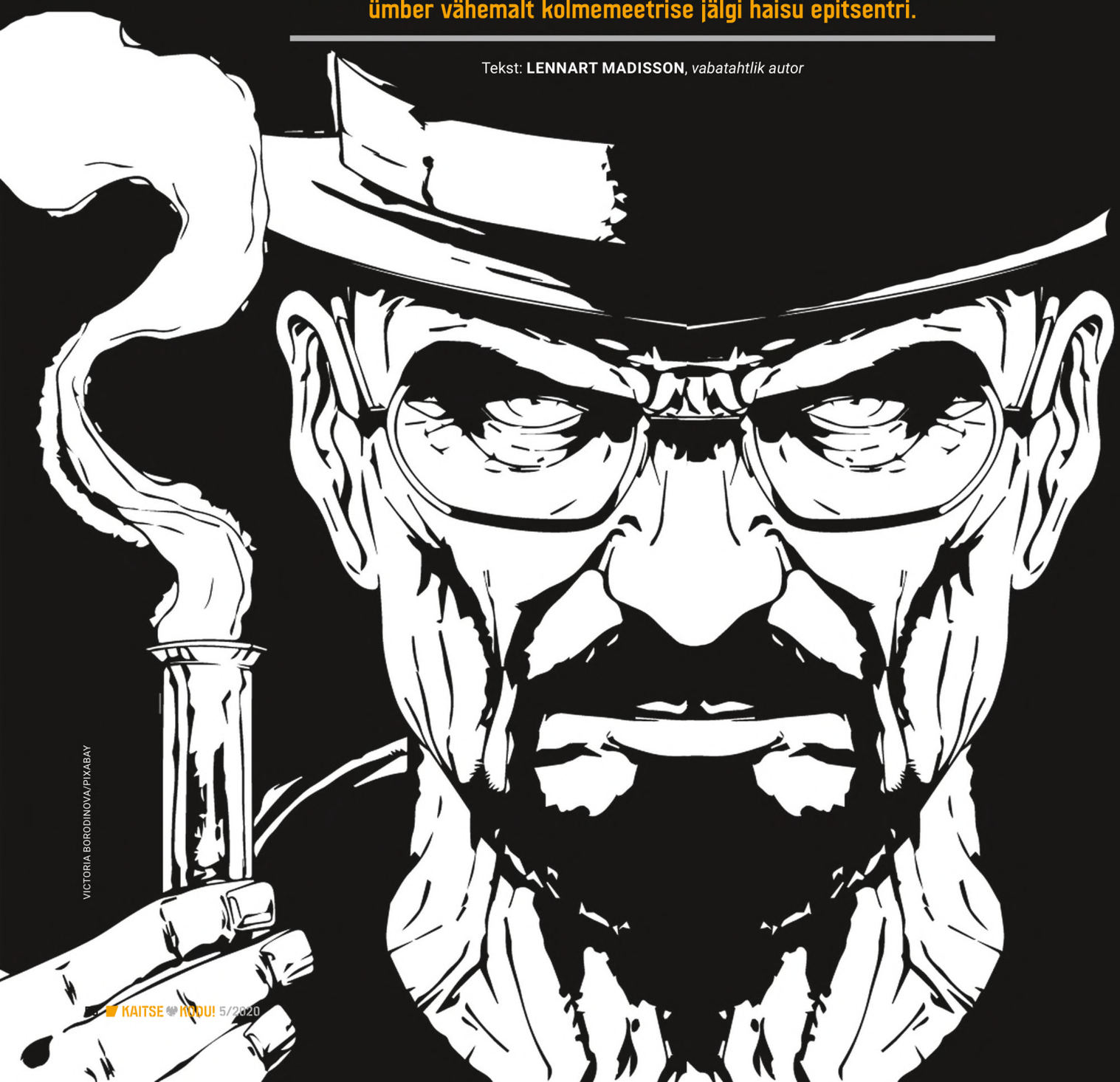

VICTORIA BORODINOVA/PIXABAY

Olid ju inglased haritud inimestena vägagi teadlikud jaapanlaste tundlikkusest erinevate intiimsete tegevuste suhtes – näiteks pidasid jaapanlased kakamist väga häbiväärseks aktiks. Ning mõistagi rüvetaks kangemat sorti kakahais ka Saksa ohvitseri au ja väärikust.

Nii sündiski inglaste punaste karvade või tuhkblondi villaga kaetud kolpades see riukalik ja allapoole vööd sihtiv salasepitsus, mille mõju oli rajatud just moraalsele, mitte niivõrd letaalsele kaardile.

Ohvri rolli tuleks mõistagi täita mõnel eriti tähtsal ja mainekal vaenlase ohvitseril. Ja oh seda häbi ja alandust, mis vaenlasele seeläbi osaks langeks! „Häbi-häbi, püksis käbi!“ naeraksid teised ohvitserid ja hoiaksid demonstratiivselt nina kinni. Häbistatud Jaapani ohvitseril ei jääks üle muud, kui teha kerge kummardus naervate kolleegide suunas ning eemalduda siit vääritust maailmast elegantse *seppuku* abil.

Kui inglased seda kujutluspilti enestele üha uuesti silme ette manasid, kerkis iha saada korraliku kakapommi omanikuks enneolematult suureks.

HAISUSÕJA LIITLASED

Et haisupomm võimalikult vänge tuleks, küsisid britid abi ameeriklastelt, täpsemalt Rahvusliku Kaitseuuringute Keskuse ekspertidelt. RKUK oli 1940–1941 tegutsenud ülisalajane organisatsioon, mis tegeles peamiselt II maailmasõja relvade arendamise, katsetamise ja tootmisega.

Jänkid olid kohe nõus haisupommi loomisel kaasa lööma. Ülesanne ei olnud aga kergete killast: kuigi kakahais tundub võhikust tarbija jaoks midagi väga lihtsat, isegi robustset, siis tegelikkuses on inimjunnidest eralduv lõhnagamma äärmiselt delikaatse ja keerulise struktuuriga keemiline ühend. Isegi tänapäeval on praktiliselt võimatu leida autentselt haisevat kakadeodoranti. Jah, pilapoed pakuvad odavaid ning tõesti rõvedalt haisvaid tooteid, ent originaalist jäävad need lehad paraku väga kaugele.

Ühesõnaga, toota suures koguses heakvaliteedilist kunstlikku kakahaisu on töömahukas ja äärmiselt kulukas ettevõtmine.

Ent see teadmine brittide ja jänkide ühendmeeskonda ei pidurdanud. Pärast mõningaid katsetusi leiti, et pommi peamiseks koostisaineks peab saama skatool.

Milliseid võimalusi pakub selline aine nagu skatool? Meie suureks kergenduseks on Eesti Keskkonnainvesteeringute Keskus selle olulise küsimuse kallal mehemoodi tööd teinud, kulutanud kõvasti ressurssi ning üllitanud mahlaka teose „Lõhnaained – põllumajandusest ja tööstusest“. Sellest haisusõprade piiblist saab teada, et skatool (keemilise valemiga C_9H_9N) on aine, mille lõhna lävi jääb küll alla vanale heale ammoniaagile, ent lõhna iseloomustuseks on kasutatud võrdlusi nagu „mäda, väljaheited“ – *perfecto*!

Kas aine võib olla isegi eluohtlik? Raske öelda, sest tänaseni pole selgeks tehtud, kas ja kui palju skatooli korraga annustatuna võib inimorganismi kahjustada. Samast väärt raamatust võib ammutada lisateavet, et potentsiaalset haisupommi võib valmistada ka trimetüülamiinist (rämedalt riknenud mäda ja roiskuma läinud kala kombinatsiooni meenutav lõhnabukett). Eriliselt tõhusa tulemuse saab, kui eelnevale segule lisada vürtsiks näputäis indooli (terav väljaheidete lõhn).

Aga liikugem tagasi meie algupäraste haisupommimeistrite juurde.

RIKKALIK BUKETT

Vahepeal oli kätte jõudnud aasta 1943 ja esialgsest tagasihoidlikust plaanist toota „lõdva jämesoole abil tekitatud kõhutuult meenutavat gaasi“ oli kasvanud välja tõeliselt ambitsioonikas projekt. Sest vahepeal olid haisupommimeistrid juurde õppinud, et ka butaan- ehk võihape on eriti jälgi haisuga komponent. Seda lõhna on mikroskoopilises koguses kogenud igaüks, sest seda eritub parmesanist, haisvast võist ja juustust, aga ka oksest.

Pommi koostisosade nimekirja oli lisandunud ka palderjanhape, mis on väga ebameeldiva lõhnaga värvusetu keemiline aine. Samuti heksaanhape ehk kapronhape, mis seguneb hästi veega, haiseb vastikult ja on samuti värvusetu. Kirsikeseks tordil ehk keemikute eriliseks lemmikuks kujunes aga metüülmerkaptaan, mille lehk on teravalt tajutav ka siis, kui ühendit on mikroskoopiline kogus.

Kogu see keemiliste ühendite pundar miksiti hoole ja armastusega kokku ning tulemuseks saadi tõepoolest midagi erilist. Mida kõike see ollus uudistavale ninale ei pakkunud: lõhnavalikut haisvatest jalgadest, oksest, mädamunast, roiskunud toidust, halvaks läinud mädast ja muidugi kõige erinevamat sorti fekaalidest.

EI PÜSINUD PUDELIS

Kakapommi miksimise meeskond oli tulemusega väga rahul, kohapeal korgiti lahti šampanja ning lõigati lahti kahekilone šokolaaditort.

Kakalõhnateadurite rõõmupuhang jäi siiski üürikeseks, sest selgus, et jõledat möksi on väga keeruline transportida, kuna pläga jaoks ette nähtud anumad kippusid kas lekkima või kogunisti purunema.

Võib ainult ette kujutada Ameerika kõrge sõjaväeohvitseri pahameelt – muide, nii ka tõepoolest juhtus – , kui ta hommikul tööle tulles avastas, et tema kontori salalaekas on mõned salarelva ampullid lekkima hakanud ning ruumi on vallutanud ninna sööbivate haisumolekulide müriaad.

Peerupommi sünnitanud asjamehed kratsisid nõutult kukalt: kuhu paganat see haisev ollus toppida, nii et see sinna ka püsima jääks?

Paslikuks anuma materjaliks oleks olnud kumm, aga kuna sõjategevuse tõttu oli kumm ülimalt nõutud materjal, nägid junniauruekspertid suurt vaeva, et leida kakapommiaine konteineriteks vajalikku kogust.

Nõnda see haisupommi projekt siiasinna loksus, kordagi lahinguväljale jõudmata ja ühtegi natsi või jaapanlast häbistamata. Kuni vajus tasapisi unustusehõlma.

Hiljem sai muidugi selgeks, miks Rahvuslik Kaitseuuringute Keskus fekaalpommi saatuse vastu kahtlaselt leiget huvi tundis. Nimelt oli keskuse tegelik ressurss suunatud hoopis tõhusamale relvale, millega jaapanlasi heidutada ja nende vahepeal liiga laiali vajunud oksi mõnusalt kärpida.

Augustis 1945 kerkiski kahe Jaapani linna kohale tuumaseen. USA oli rääkinud.

ALLIKAD

https://www.jpost.com/diaspora/britains-secret-wwii-plan-stink-bomb-hitler-467593
https://www.warhistoryonline.com/world-war-ii/codename-second-world-war-project-create-mother-stinkbombs.html
https://abcnews.go.com/Technology/story?id=98129&page=1

HIIDLASED, TIHU KEVAD JA VILJANDIMAA

Kõpust Tohvrile ja sealt omakorda Leemetisse on linnulennult 54,4 kilomeetrit, läbida tuleb Mardihansu laht, mille sügavus on kohati üle 10 meetri, ja Klaasirahu hallhüljeste püsielupaiga piiranguvöönd, kus 1. aprillist 15. novembrini on inimestel keelatud viibida.

Tekst: **PIRET VEEVO**, *vabatahtlik autor*

Seda kõike arvesse võttes ei tundu just kõige usutavam, et kaks Hiiumaa kaitseliitlast, üks Sakala naiskodukaitsja ning seitsmeaastane Joanna 2020. aasta Tihu Kevade raames jalgsi just Kõpust Tohvrile ja sealt Leemetisse matkasid, kuid nii see oli. Siiski ei olnud selleks vaja kümneid kilomeetreid külmas merevees ujuda ega hallhüljeste rahu ja keskkonnaministri määrust rikkuda – matk võeti ette küll sellenimeliste asulate vahel, et märkida Tihu Kevade traditsioonilist toimumispaika Hiiumaad, kuid hoopis Viljandimaal. Pikkust on sellel rajal linnulennult 12,27 kilomeetrit, liikumispiiranguga alasid ei esine ning võimalus kohtuda kividel lesivate hüljestega on olematu.

Matka eesmärgiks oli eelkõige läbida nimetatud kolm asulat. Teekonna planeerimisel prooviti vältida suuremaid maanteid, kuigi organiseeritud vastutegevust ei olnud. Kuna suuremale osale meeskonnaliikmetest pakub teinekord põnevust passida vaikselt põõsas ja kuulda lähenemas vastase kuulipildujat, võiks arvata, et vastutegevuseta retk ei osutu piisavalt põnevaks. Õnneks pakkus loodus ise potentsiaalse võimaluse kohtuda reaalse vastasega, kui metsateel ristusid rajaga ühed suured ja kahed väikesed karujäljed. Teadmine, et kohtumine karuperega võib lõppeda inimesele üsna kurvalt, sundis esialgu plaanitud teekonda päris mitme kilomeetri võrra pikendama ja mõnda aega mööda maanteed kõndima. See aga andis natuke puhkust üldiselt üpris ebamugavast ja kohati isegi päris raskest maastikust – üsna sageli tuli ületada raiesmikke ja läbida tihedat võsa. Oksarägastikud ja tihnikud olid ebameeldivad, kuid seltskonna noorimale liikmele pakkusid suurima matkaelamuse just „džunglid“, nagu ta neid nimetas, nagu ka mitme järskude kallastega oja ja kraavi ületamine, milleks oli vaja turnida mööda kive või mahakukkunud puud.

Kogu teekonna pikkuseks kujunes lõpuks 22,45 kilomeetrit ning 6 tundi ja 21 minutit, katkestajaid ei olnud. Ja kuigi Leemeti sildi juurde vastu kutsutud autoni jõudes oli varasemate kogemustega matkajatel energiat veel küll, väärib eelkõige tunnustust Joanna, kes vaatamata maastikust tingitud ebamugavustele ja raskustele terve teekonna omal jalal läbi tegi ja lõpuks avaldas soovi veel 6 kilomeetrit matkata.

Matkasid nooremleitnant Krista Lääne Naiskodukaitse Sakala ringkonnast, tema seitsmeaastane tütar Joanna ning Peeter ja Piret Veevo Kaitseliidu Hiiumaa malevkonnast.

COVID-19 TIHU KEVADET EI MURDNUD

Tekst: **nooremleitnant SVEN LUIK**, *Lääne malev*

Tihu Kevad on toimunud juba üle kahekümne korra ja üritusel on ustavaid osalejaid nii organisatsiooni sees kui ka väljaspool Kaitseliitu. Ürituse mõte on olnud algusest peale kohalikule kogukonnale malevkonda tutvustada ja koos militaarselt aega veeta. Kindlasti on rännakmatka oluliseks osaks ka oma kodusaare tundmaõppimine, siit tulenevalt on võistlus mööda saart ringi liikunud ja toimunud Hiiumaa igas otsas.

Tänavu planeerisin Tihu Kevade Sarve poolsaarele, kuid traditsioonilisel kujul lükkub see matk järgmisesse aastasse. Eriolukorra tõttu, et mitte korraldada suurt rahvakogunemist, viisime ürituse läbi üleskutsena matkata vastavalt oma võimetele enda valitud rajal (inspiratsiooniks pakkusin välja viis marsruuti mööda jõgede ja ojade ääri). Hea on tõdeda, et Tihu Kevade meeleolu oli ka tänavu olemas – näiteks isegi ilma kontrollpunktideta otsustas enamik osalejaid ületada veetakistuse. Selle aasta pikim marsruut oli 49,3 km ja tegi ringi peale nii Vohilaiule (suurim Hiiumaa laidudest) kui ka Kaevatsile. Esile tahan tõsta ka noorkotkaid, kes rändasid Kärdlast Suuremõisasse mööda Nuutri jõge ja Suuremõisa jõge. Nad alustasid oma matka hommikul kell 6.30 ja lõpetasid kell 1.30 järgmisel päeval. Esimest korda toimus Tihu Kevad osaliselt ka väljaspool Hiiumaad (kuigi väliskülalisi on meil peaaegu iga aasta), Mandri-Eestis.

Kokkuvõttes olen rahul, kuidas üritus välja kukkus: COVID-19 Tihu Kevadet ei murdnud, kohalikud tutvusid kodusaarega, meeleolu oli kõigil võistkondadel hea ja laiendasime malevkonna mõju mandrile. Ootan väga juba Tihu Kevadet 2021!

PIRET VEEVO

SÜGISTORM
MÖLLAB SEEKORD AUGUSTIS

Juba praegu võib ennustada, et augustikuu viimasel nädalavahetusel on Pärnumaal, Lääneranna valla metsades taas üsna tormine. Seetõttu on paras aeg asuda end selleks ette valmistama.

Tekst: **KRISTINA KUKK**, *Lihula üksikkompanii tegevliige*

KRISTINA KUKK

Õnneks pole tegemist suuremat sorti looduskatastroofiga, vaid Lääne maleva Lihula üksikkompanii traditsioonilise patrullvõistlusega Sügistorm, kus proovile pannakse nii meeskondade koostööoskused kui üksikvõitlejate baasteadmised ja vastupidavus.

Neljandat aastat järjest toimuv võistlus püüab oma käsitluses ja elluviimises matkida võimalikult täpselt olukordi, mis võivad olla ülesandeks meeskonnasuurusele patrullile nii luure-, lahingu- kui ka toetusfunktsiooni täites, omades siiski mõõdetavat väärtust.

Eelnevatel aastatel on osalejad pidanud koguma võimalikult palju luureinformatsiooni vastaste kohta ning edastama selle etteantud aja jooksul kontrollpunktidesse. Pealtnäha kerge ülesanne ei ole sugugi lihtsamate killast, sest kuigi see sõjalis-sportlik patrullvõistlus on oma olemuselt lühike, on ta samas intensiivne ja põnev. Vahemaa, mida võistkonnad napi pooleteise päeva jooksul läbivad, jääb 60–70 kilomeetri vahele. Parima patrull- ja lahinguülesandeid täitva võistkonna väljaselgitamisel on tähtis roll nii ajafaktoril kui ka Lääneranna valla erilisel maastikul, kus leidub rohkesti liikumiskeelualasid, mis tähendab, et võistlejad on kohati sunnitud valima pikema tee. Neljaliikmelistel võistkondadel tuleb trass läbida jalgsi ilma kõrvalist abi kasutamata.

Võistlus paneb proovile meeskondade koostööoskused ning üksikvõitlejate baasteadmised ja vastupidavuse, muuhulgas tuleb osalejatel täita ülesandeid vastavalt patrulli käsule või marsruudil saadud juhistele. Käsk, mis patrullile antakse, sisaldab tegevusi, mis on iseloomulikud nii luure-, toetus- kui ka lahingupatrulli ülesannetele. Lõppu jõuavad vaid tugevamad ja enim koos töötanud võistkonnad – mullu finišeerus kuuest stardil olnud võistkonnast viis.

Traditsiooni kohaselt lõpeb patrullvõistlus Lihula linnusemäel, kus rohkete pealtvaatajate kaasaelamisel läbitakse tõeline takistusterada, millest kuiva jalaga ei pruugi väljuda ükski võitleja.

Kolm aastat järjest on patrullvõistluse Sügistorm võitnud Pärnumaa maleva meeskonnad. Mullu esimeseks tulnud Aruvälja-nimelise meeskonna liige Janno Lampp kiitis võistluse korraldust: „Meile meeldib, et igal aastal toimub see eri piirkonnas, nii saab panna end proovile erinevatel maastikel ja ka ülesanded, mis korraldajad välja mõtlevad, on igal aastal erinevad. Kindlasti soovitame seda üritust ka teistele."

Käesoleval aastal nihkus võistlus septembrist augustisse eeskätt korraldajate soovi tõttu viia võistlus läbi pikema päevavalgusega ajal. Kindlasti leidub ka tänavu neid julgeid võistkondi, kes soovivad raskete oludes enda ja teistega mõõtu võtta. Mullu kogu distantsi läbinud Naiskodukaitse Lääne ringkonna Lõuna-Läänemaa jaoskonna esinda- ja Marge Kelder ütles, et Sügistorm oli tema jaoks see võistlus, kus sai kombatud enda piire. „Tahtsin teada saada, milleks ma võimeline olen. Liitusin naiskodukaitsega mullu märtsis ja juba septembris läksin rajale. Teadmisi ja oskusi sain kõvasti juurde. Mulle endale meeldis öine orienteerumine ja eriline lemmik oli takistusrada," ütles Kelder, kes enda sõnul sai rajal teada, millised on ta tugevused ja millised oskused vajavad veel arendamist.

„Luureülesanne ja masinate tuvastamine oli väga põnev. Ma ju ei tea, mis masin on mis. Lihtsalt üks on suuremate ratastega kui teine," naljatles Kelder, kes nüüdseks suudab eristada nii DAF-i, UNIMOG-i kui soomustransportööri. Kelderi sõnul jagus mulluselt patrullvõistluselt saadud adrenaliinisüsti veel pikaks ajaks. „Seda ei saa lihtsalt niisama sõnadesse panna, seda peab ise kogema," ütles Kelder lõpetuseks.

Sügistormile registreerumine algab juba üsna pea. Hiljemalt juulis saavad kõik huvilised tutvuda Lääne maleva veebilehel võistluse juhendiga ning soovi korral oma võistkonna kirja panna. Lisaks osalejatele on üritusele oodatud ka pealtvaatajad, kes saavad võistlejatele kaasa elada takistusraja ääres.

PATRULLVÕISTLUS SÜGISTORM

Patrullvõistlust Sügistorm korraldas Lihula malevkond 1990. aastate teisest poolest alates kokku ligi kümnel korral. 2004. aastal likvideeriti Lihula malevkond seoses struktuurimuudatustega ja isikkoosseis liideti Risti malevkonnaga. Selle tagajärjel soikus lisaks muudele Kaitseliidu tegevustele Lihula kandis ka Sügistormi korraldamine, seda eeskätt eestvedajate tahte raugemise ja ideede lõppemise tõttu.

Kui 2013. aasta jaanuari esimestel päevadel taasloodi Lihulasse Kaitseliidu Lääne maleva allüksus Lihula üksikkompanii, siis oldi kohe veendunud, et ka Sügistorm peab naasma. Pärast üksuse taasloomist, liikmeskonna struktuuride korrastamist ja Lihula üksikkompanii kodu sisse seadmist jõudis üksus niikaugele, et oli aastal 2017 valmis patrullvõistluse taaselustama.

Väikesele üksusele nagu Lihula üksikkompanii on Sügistormi korraldamine suureks proovikiviks, kuid seda suurem on au seda läbi viia. Patrullvõistlus Sügistorm on tulnud tagasi selleks, et jääda.

PLEKKPURGIST PÕLETI PÄÄSTAB PÄEVA

Mida laiem on oskuste spekter, et käepäraste vahenditega hakkama saada, seda suuremad on võimalused elus püsida. Sestap siinkohal õpetus, kuidas valmistada plekkpurgist põleti.

Tekst: **ASSO PUIDET,** *Kaitse Kodu! tegevtoimetaja*

Õpetus on mõeldud puhuks, kui teil on vaja näiteks vett keeta või toitu soojendada, aga priimust pole käepärast ja lõkke valmistamiseks pole materjali, aega või sobivat kohta. Just sellisel puhul ongi abi pisikesest purkpõletist.

Olgu kohe öeldud, et laialt levinud loodusvara – õllepurk – ei ole selleks otstarbeks just parim oma väikese mahutavuse ning eelkõige õhukese kesta tõttu. Seega katsuge hankida mõni toekamast plekist purk. Sobivad näiteks kassitoidukonservi, konservtomatite, -ubade vmt purk, mille kõrgus on suurem kui laius. Leiate sellise kindlasti kodusest külmikust, kaubandusvõrgust või hea õnne korral mõnest prügikastist.

KUIDAS VALMISTADA

Purk moel või teisel soetatud, tuleb sellele kaubandusliku välimuse, vormi ja sisu asemel anda põleti vorm. Võtke purgilt maha kaas, seda teil põleti jaoks vaja pole, aga võite selle siiski tasku pista – mine tea, millal Kaitse Kodus! avaldatakse õpetus sellest, mida peale hakata plekkpurgi kaanega. Seejärel konsumeerige purgi sisu või vabanege sellest muul moel ning eemaldage kõik etiketid.

Järgmiseks tekitage purgi ülemisse serva, näiteks noaga torgates ja keerates, umbes väikese sõrme jämedused augud. Ringikujuliselt, kogu perimeetri ulatuses. Aga nõnda, et purgi ülemine, tavaliselt pööratud plekiga äär jääb terveks. Sellele saate toetada anuma produktiga, mida tahate kuumusega mõjutada.

Viimaseks lõigake purgi allserva, päris põhjani välja, suurem avaus. Võite sellele tekitada ka n-ö ukse, mis volditakse kas põleti ette maha või ava külgedele. Oluline, et alla tehtud avaus oleks piisavalt suur selleks, et sealtkaudu purgi sisu süüdata ning vajadusel põletusmaterjali lisada.

Samast avausest pääseb seadmesse ka põlemiseks vajalik õhk, mis väljub siis purgi ülaserva tekitatud aukudest, tekitades põlemist soodustava tõmbe.

Erinevalt tavapärasest lõkkest, millesse on vaja kokku tassida käsivarrejämedusi puid, töötab selline põleti kõiksugu peenikeste pilbaste ja muu materjaliga.

Efekti suurendamiseks võite soovi korral ka purgi külgedesse naelaga väiksemaid auke toksida.

MILLEGA KÜTTA

Plekkpurgi mitte- ja purkpõleti sihipäraseks kasutamiseks tuleb see nüüd täita põlevmaterjaliga. Erinevalt tavapärasest lõkkest, millesse on vaja kokku tassida käsivarrejämedusi puid, töötab selline põleti kõiksugu peenikeste pilbaste ja muu materjaliga. Sestap nimetatakse agregaati teinekord ka prahipõletiks.

Ehk siis – täitke purk pilbaste, oksakeste, paberitükkide ja muu sellisega. Endiselt pidage silmas loogikat, et kergemini süttiv peenem materjal käib allapoole, jämedam ja kauem põlev selle peale ja ümber. Ning ärge purki nii täis toppige, et õhk liikuma ei mahuks. Samuti tuleb silmas pidada, et purki laotud oksad ei turritaks pealt välja, sest siis ei saa põletile anumat asetada.

Asetage purk mittesüttivale, horisontaalsele pinnale ja nõnda, et tuul puhuks alumisest suuremast avausest sisse – see soodustab paremat tõmmet ja intensiivsemat põlemist.

Siis polegi muud, kui anda seadme alumisest avausest tuld, asetada põleti peale anum soojendatava substantsiga ning oodata. Ja ärge näppe kõrvetage!

KARRI KAAS

HÕRGUTIS KAITSEVÄE TOIDUPAKIST – NÕGESEHAUTIS VEISELIHAGA

Kuigi kaitseliitlastel avaneb õppustel keskmisest rohkem võimalusi sooja katlatoitu nautida, pole harvad ka juhused, mil peab kõhu täis saama kuivtoidupakist. Eksib see, kes arvab, et seal leiduvast kraamist ei saa mõne lisandi ja piisava oskustepagasi abiga hõrgutisi valmistada – saab küll. Kaitse Kodu! toimetus proovis järele. Head isu!

NÕGESEHAUTIS VEISELIHAGA

Nagu kevad, nii pakub ka suvi ohtralt võimalusi oma toidulauda või kuivpajukit rikastada. Kuna metsas müttaval võitlejal on koduse peenramaa või turu külastamine pisut raskendatud, tasub värsket kraami otsida loodusest enda ümber. Sealt leiad piisavalt kraami nii salatiks kui praeks. Aga ka hautiseks – näiteks võib selle valmistada nõgeselehtedest, võililleiuurtest ja põdrakanepivõrsetest koos konservveiselihaga omas mahlas.

Hautise valmistamiseks korja suur peotäis nõgeselehti, mida suure vitamiinisisalduse tõttu nimetatakse kodumaiseks supertoiduks. Juurde võta veel kamaluga võililleiuuri, mis täidavad kõhtu kartulist ja porgandist paremini, ning põdrakanepivõrseid, mis lisavad toidule krõmpsuvat mahlasust.

Kõigepealt pane kindad kätte, vastasel juhul pead nõgesega toimetades taluma käte kipitamist. Ja seda sa ju ei taha. Järgmiseks vala nõgesed kuuma veega üle, lase paar minutit seista ning loputa külma veega – see vähendab lehtede mõrkjat maitset. Pigista lehed kuivemaks ning haki suupärasteks tükkideks.

Nüüd võta ette võililleiuured. Puhasta need mullast, koori ära, lõika parajateks viiludeks ja pane keema. Natukese aja pärast lisa omas mahlas konserveeritud veiseliha, nõgeselehed ning tükeldatud põdrakanepivarred. Sega läbi, hoia veel pisut tulel, timmi vajadusel soola ja pipraga ning lase hea maitsta.

Kui eelnimetatud taimi parasjagu käepärast pole, võid neile lähiümbrusest asendust otsida. Veendu ainult, et need ka päriselt süüa kõlbavad. Samuti võid hautise täiustamiseks kasutada märksa traditsioonilisemaid koostisosi, nagu kartul, porgand või kaalikas. Kõik sõltub loomingulisusest ja parasjagu kasutada olevatest võimalustest.

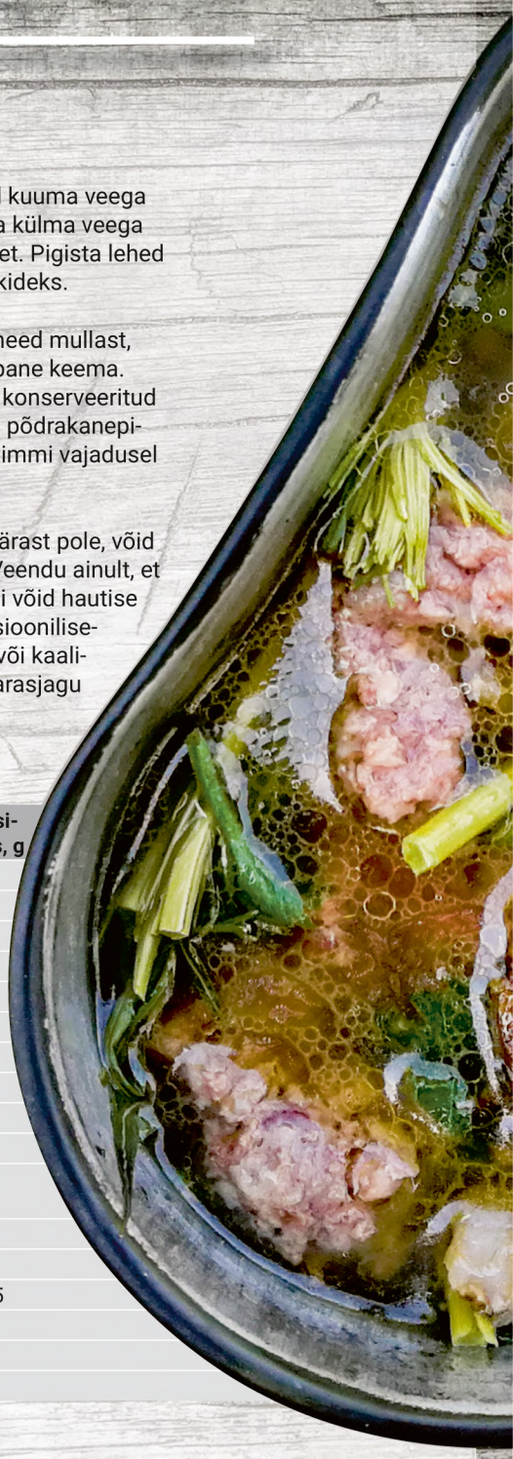

RATSIOON NR 1

	Nimetus	Kogus (pakki, tk)	Kaal kokku, g	Kalorsus, kcal	Süsivesikud, g	Valgud, g	Rasvad, g	Soolasisaldus, g
1	Šokolaadimüsli	1	125	517	70	16	16	0,4
2	Loomaliha-kartuli ühepajatoit	1	125	545	52,5	20	25	4,3
3	Vürtsikas risoto	1	300	468	46,5	19,2	22,2	3,6
4	Täisterarukkileib	1	250	450	80,25	12,5	4,25	2,7
5	Veiseliha omas mahlas	1	240	487	2,88	33,6	38,4	3,36
6	Portsjonsool	1	3	0	0	0	0	3
7	Portsjonpipar	1	2	0,43	0,06	0,02	0,004	
8	Lahustuv kohv (3 in 1)	1	15	66	11,9	0,7	1,6	0,05
9	Kakao	1	20	73	16,4	0,68	0,38	0,13
10	Energiajook, apelsin (pulber)	1	33	130,56	32	0,06	0	
11	Tume šokolaad Swiss Army maisihelveste ja guaranaga	1	50	270,5	25,5	3	16,5	0,07
12	Magusad kreekerid	1	50	231	44	4	4	0,5
13	Rosinasegu	1	100	280	71,3	2,7	0,6	0,05
14	Näts	1	2,9	5,1	1,95		0,033	0,0075
15	Desinfitseerivad salvrätid (3 tk)	3						
16	Minigripi kilekott	1						
17	Tikud	1						

KARRI KAAS

ASSOPUDEL

KUIDAS RIPUTADA VOODIT?

Mis on parem kui voodi? Loomulikult rippvoodi – rahvusvaheliselt tuntud ka kui *hammock*. Aga kuidas seada seda üles nõnda, et päriselt kah oleks hea, mugav ja ohutu?

Tekst: **ASSO PUIDET**, *Kaitse Kodu! tegevtoimetaja*

Rippvoodi paigaldamise eelduseks on puud, mille külge see riputada. Nii et sellega kõrbesse, keset heinamaad või ka näiteks randa ööbima minna pole suuremat mõtet. Rannas muidugi, jah, võivad puude aset täita näiteks võrkpalliplatsi postid, kiiged või muu selline taristu.

Ehk siis esmalt on vaja leida kaks sobiva vahega, teineteisest **umbes nelja kuni viie meetri kaugusel paiknevat puud või posti**. Vahet pole, mis liiki või kui jämedad. Peaasi, et kogu pikkuses nende vahele ära mahute ja et need teie keha raskuse all ei painduks ega murduks. On hulga meeldivamaid ärkamisviise kui puuga pähe või maaga selga saamine.

KUIDAS KINNITADA

Sama oluline, kui sobivate puude leidmine, on rippvoodi puude külge riputamiseks õige sõlme kasutamine.

Kui teie rippvoodi lisavarustusse kuuluvad spetsiaalsed kinnituslindid koos karabiinidega, siis pole sõlmede pärast vaja muretseda. Kui lisavarustus nii rikkalik pole, läheb vaja **kahte umbes kolme meetri pikkust nöörijuppi**. Soovitatavalt mittevenivat, tugevat, ilmastikule vastupidavat *paracord*'i ehk langevarjunööri.

Aga milline on siis see õige sõlm? Teatavasti selline, mis ei jookse lahti, kui seda vaja pole. Ja jookseb, siis kui vaja. Vaat sellise sõlme teetegi. Ühe ümber kummagi puu ning siis veel kaks nendesse kohtadesse nööril, kuhu paigutate rippvoodi kinnitusaasad. Ja need paigutate nõnda, et rippvoodi ei jääks liiga pingule ega ka mitte liiga lõdvalt rippuma. Liiga pingule tõmmatud rippvoodis magate nagu kitsas torus, liiga lõdvalt rippuvas aga jalad ja pea taeva poole.

Sobiva kauguse olete leidnud, kui pärast rippvoodi kinnitamist jäävad kinnitusnöörid umbes kolmekümnekraadise nurga alla. Malli pole vaja metsa kaasa võtta. 30kraadise nurga mõõtmiseks sirutage üles oma põial ja välja nimetissõrm, nõnda et moodustuks külili L-täht. Hoidke rannet otse ja puudutage L-i lühema haara ehk põidlaga nööri ning kui nüüd ka pikema haara ehk nimetissõrme tipp nööri puudutab, ongi soovitud nurk saavutatud.

Nurga muutmiseks tuleb muuta puude külge kinnitatud nööride kõrgust – suurendamiseks viia kõrgemale ja vähendamiseks madalamale. Näiteks mida kaugemal kinnituspuud üksteisest on, seda kõrgemale tuleb 30kraadise nurga saavutamiseks nöörid kinnitada.

KUIDAS LAMADA

Aga isegi kui nurk on õige, siis täpselt rippvoodi keskel lamades võtab keha tahes-tahtmata banaani kuju. Seda **banaaniefekti saab oluliselt vähendada, kui positsioneerida end *hammock*'i suhtes kergelt risti.**

Sel viisil lamades jäävad teie pea ja jalad enam-vähem ühele kõrgusele ja ka rippvoodi küljed ei sulgu banaanikoortena teie ümber. Mida laiem kangas, seda rohkem saate end risti keerata ja seda mugavam on lamada.

Nüüd, kui kõrgele *hammock* paigutada? Paraja kõrguse olete leidnud, kui rippvoodisse istudes ning jalad 90kraadise nurga all rippu lastes puudutavad tallad maad. Teisisõnu, **rippvoodi kõige madalam osa võiks jääda umbes 30–50 sentimeetri kõrgusele maapinnast.**

Kui paigutada rippvoodi liiga madalale, on oht selle põhi või midagi veel hinnalisemat mööda maad puruks kraapida. Kui liiga kõrgele, siis tekib probleeme sisseronimisega. Seda esiteks. Teiseks, mida kõrgemal maapinnast, seda jahedam hakkab.

Külma vastu on abi rippvoodi põhja asetatud lamamismatist. Vihma eest pakub mõnetist kaitset telkmantel, mille saate riputada üle *hammock*'i tõmmatud lisanööri. Seda siis jällegi puhul, kui teie rippvoodi lisavarustusse ei kuulu topeltpõhi ning seinte ja katuse aset täitev lisakookon.

Aga isegi kui ei kuulu, on mõnus äraolemine ja hea uni iga viimase kui rippvoodi põhivarustusse sisse kirjutatud. Head rippumist.

VAJA LÄHEB:
kahte puud või posti
rippkiike
kinnitusnööre

AJAKULU
5 minutit

MATKAKIRVED VÕRDLUSES

EHK ODAV EI PRUUGI ALATI OLLA HALB

Kirves on ilmselt üks esimesi tööriistu, mille meie esivanemad kunagi kauges-kauges minevikus kasutusele võtsid. Kuigi sellest ajast on mõõtmatul hulgal vett merre voolanud, pole kirve tähtsus inimese tahte pealesundimisel loodusele oluliselt muutunud.

Tekst: **KARRI KAAS,** *Kaitse Kodu! peatoimetaja*

Alguses oli kirves kivist ja seda hoiti peos, kuid selles pole midagi imelikku, sest suurem osa tööriistu nendest vähestest, mida sel ajal tunti, olid valmistatud samast materjalist. Kasutati neid samuti valdavalt ühtemoodi.

Vars monteeriti kirvele külge ilmselt millalgi mesoliitikumis, kui erinevate tööde ja tegemiste juures oli vaja rohkem jõudu rakendada. Ja need tööd ja tegemised ei piirdunud puude lõhkumisega, vaid võisid hõlmata ka võimalike vaenlaste gabariitide sobilikumaks tahumist. Tihti just pea võrra.

Tänapäeval ei tea keegi täpselt, millal kirvest esimest korda relvana kasutati, kuid, pidades silmas inimloomust, võib julgesti oletada, et selleni jõudmine ei võtnud ülemäära palju aega.

Erinevate metallisulamite avastamise ja kasutuselevõtmisega laienes ka tööde hulk, mida kirvega oli võimalik ära teha. Kasutusvaldkondade järgi hakati eristama kirvetüüpe – lõhkumiskirves, raiumiskirves, jahikirves, viskekirves, sõjakirves jne. Põhimõtteliselt võis isegi öelda, et iga töö jaoks oli oma kirves.

Loomulikult ei saanud see nii jääda, sest tehnoloogia arenes edasi. Tulirelvade leiutamine tõrjus külmrelvad järk-järgult lahinguväljalt kõrvale ja kodumajapidamisteski tabas kirvest sama saatus seoses uute tööriistade, eelkõige sae kasutuselevõtuga.

Kuigi kirve osatähtsus inimeste elus pole praegu kindlasti võrreldav ammuste aegadega, tarvitatakse seda tööriista laialdaselt tänaseni. Turule on tulnud isegi uued kirvetüübid, mille hulka kuulub ka üldotstarbeline kirves – laiemalt tuntud kui mini-, matka- või skaudikirves.

Üldotstarbeline kirves on pigem hiljutine nähtus, mille kasutuselevõtu on tinginud inimeste suurem liikuvus ja mitmesuguste harrastuste levimine. Kirves on suhteliselt väike, kerge ja lühikese varrega (sageli vööle riputatav) ning sobib hästi autosse, paati või matkale.

Kuna suvi toob endaga kaasa rohkem õuesviibimist, otsustas Kaitse Kodu! toimetus proovile panna just matkakirved.

KIRVED

Ilmselt ei tule kellelegi erilise üllatusena, et matkakirveste valik on lai. Sama võib öelda ka nende hinnaskaala kohta. Seetõttu testisime ainult kirveid, mis on saadaval meie kohalikus kaubandusvõrgus. Oluliseks valikukriteeriumiks oli ka hind, sest raha pole kellelgi kunagi liiga palju, eriti praegusel ajal.

Lähtudes seatud parameetritest, jäid sõelale kolm kirvest. Kindlasti pole need ainsad võimalikud variandid, kuid testimise ajal olid ainsad saadaolevad.

Atom Outdoors

Soome päritolu tootja Atom Outdoors kohta just väga palju infot saadaval ei ole. Välja arvatud see, et tegemist on võrdlemisi odavaid matkatarvikuid pakkuva kaubamärgiga, mis on ka Eestis üsna hästi esindatud.

Kirve tera on roostevabast terasest ja käepide siledast plastist, mis moodustavad tugeva ja monoliitse terviku. Kirve pikkus on 23 cm, kaalub see natuke üle 400 g.

Rolson

Suur-Britannias baseeruv Rolson Tools Ltd. pakub meie poodides kahte erinevat, kuid samasse hinnaklassi jäävat matkakirvest.

Stubby Camping Axe on 450 g kaaluv, suure süsinikusisaldusega terasest pea ja termoplastilisest kummist käepidemega kirves, mille pikkus on tootja andmetel 25 cm.

Multi Function Camping Axe on, nagu nimestki võib järeldada, mitmeotstarbeline. Kirvest saab kasutada kolme eri suurusega mutrite-poltide keeramiseks, lisaks on selle küljes pudeliavaja. Tööriista pikkus on 24 cm, kaal 230 g ning valmistatud on see tervenisti kõrge süsinikusisaldusega terasest. Käepideme osa eristab ülejäänud kirvest varre ümber mässitud nöör.

LIFEFORSTOCK / FREEPIK

TEST

Kirved panime esimese hooga proovile paarikümnesentimeetrise läbimõõduga puupaku lõhkumisel, kuid tuleb kindlasti märkida, et mitmed olulised nüansid on selgunud alles pärast tööriistade pikaaegset kasutamist.

Kõige kehvemaks testitud kirveste seas osutus Rolsoni multifunktsionaalne kirves, mis oma kerge kaalu ja õhukese tera tõttu ei suutnud pakku isegi kinni jääda. Ka hilisem katsetamine on näidanud, et enam kui paari sentimeetri paksuse võsa kallale pole selle tööriistaga mõtet minna. Lisaks jätab kõvasti soovida kirve käepide, mis on küll silmale kena vaadata, kuid praktikas valmistab parajalt peavalu, sest nöör kipub lahti tulema ja varrelt maha jooksma.

Mis puutub võimalustesse kasutada kirvest mutrivõtme ja pudeliavajana, siis peab nentima, et need jäid meil proovimata, sest ei tulnud ette ühtegi sobivat olukorda. Aga tore, et sellele on mõeldud.

Vaieldamatult paremini said nii meie esialgses testis kui ka hiljem hakkama Atom Outdoorsi kirves ja Rolsoni teine kirves. Tänu suuremale kaalule ja laiemale terale saab nendega väiksemaid halge lõhkuda küll. Kui neid kasutada kiiluna, ei pea pelgama ka väheke suuremaid pakke.

Suhteliselt võrdsetest omadustest ja kasutuskogemusest hoolimata jättis toimetusele natuke parema mulje Rolsoni Stubby Camping Axe. Seda eelkõige tänu varrele, mida on mugav kasutada ka niiskemates oludes. Atom Outdoorsi kirve plastkäepideme kohta seda just väita ei saa. Samuti on põhjanaabrite tööriista tera pisut pehmemast terasest, millega käib kaasas oht seda hooletumal ja võib-olla ka mitte kõige sihtotstarbelisemal kasutamisel vigastada.

Kui kogu eelnev jutt lühidalt kokku võtta, siis on kohalikust kaubandusvõrgust täiesti võimalik soetada endale mõistliku hinna eest matkakirves, mis katab teie põhivajadused. Sest, nagu ütleb Reiu vanasõna – mida suurem on kirves, seda raskem on seda kaasas tassida.

LAHINGUVÄLJAL TESTITUD RÄTIK

KÄSIVARRE FIKSEERIMISEKS

Kasutatakse traumajärgselt väiksemate murdude (käelaba- või randmemurd), käsivarre sidemete venituste ja kontusiooni ehk põrutuse puhul.

Fikseeri vigastatud käsi kolmnurkrätikuga ja seo kaela külge rippu. Kõverdatud küünarliiges toetub lingsidemele, mis maandab lihaspinget ja fikseerib vigastatud liigese.

ŽGUTIKS

Improviseeritud žgutina saab kasutada mitmesuguseid mittevenivaid materjale, sealhulgas ka kolmnurkrätikut.

Voldi rätik kokku, moodustades sellest umbes 3–4 cm laiuse riba, ja sul ongi alternatiiv päris žgutile. Aseta see jäsemele verejooksust ülespoole, aga mitte liigese piirkonda. Samuti kontrolli, et žguti alla jäävates taskutes ei oleks telefoni, võtmeid ega muud taolist.

Kahe sõlme vahele aseta puupulk vm tugevamast materjalist ese, pinguta nii palju, et verejooks peatuks, ja fikseeri pulk. Kindlasti märgi ka žguti paigaldamise kellaaeg.

Johann Friedrich August von Esmarchi järgi nime saanud kolmnurkrätik on kasutusel tänapäevani

WIKIPEDIA

Tahtmata pikemalt peatuda teemal, kuidas kasutada kolmnurkrätikut tualettpaberi aseainena, vaadelgem, kuidas seda kasutada meditsiinilistel eesmärkidel – nii, nagu keisriarmee kirurg Johann Friedrich August von Esmarch seda ette nägi.

Tekst: **KAIDO TAMM**, *Lääne maakaitseringkonna meditsiinispetsialist*

HAAVA TAMPONEERIMISEKS

Voltides rätikut paksemaks ristküliku kujuliseks sidemeks, saab sellega katta suuremõõtmelist haava. Haavatampoon imab verd ja seda komprimeerides ehk kokku surudes on võimalik verejooks peatada.

LAHASTAMISEKS

Erakorralises situatsioonis saab vigastatud jäseme fikseerida kolmnurkrätikute abil naaberliigese külge või jäigale alusele. Fikseerides väldi survet vigastatud piirkonnale.

PEATRAUMA KATMISEKS

Peavigastuse korral võimaldab kolmnurkrätik katta haava alates otsmikust kuni kuklani.

Murra kolmnurkrätiku alaserv ääriseks. Aseta rätik kannatanule pähe nii, et pööratud ääris oleks allpool ja rätiku alaserva keskkoht vahetult kulmude kohal. Mähi kolmnurkrätiku otsad kõrvade kohalt ümber kannatanu pea. Rätiku otsad aseta kõrvade kohalt üle pea.

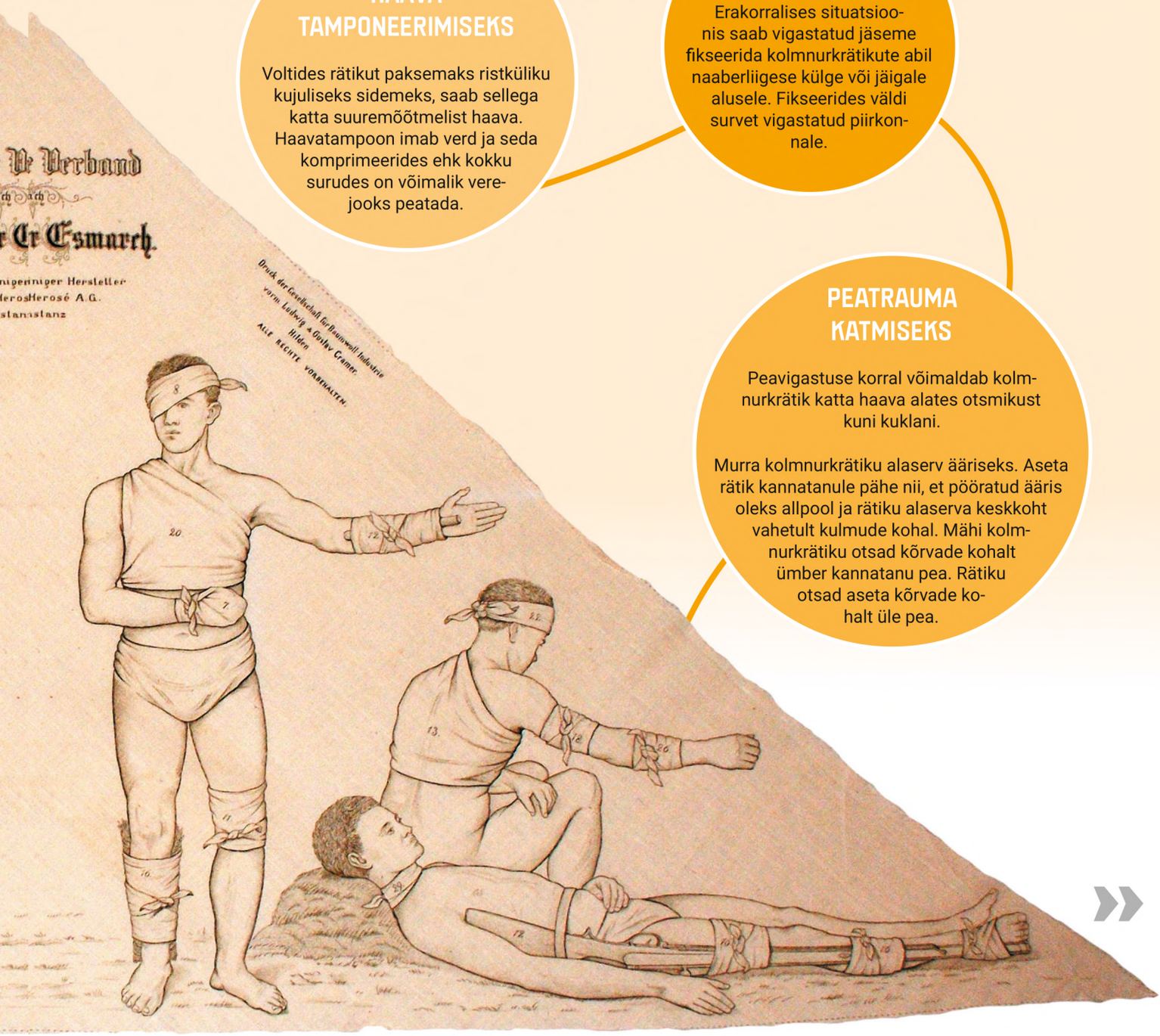

ASSO PUIDET

KOLMNURKRÄTIKU 50 HALLI VARJUNDIT

Kas teadsid, et esmaabikomplektide põhivarustusse kuuluva rätiku ajalugu ulatub peaaegu kahe sajandi tagusesse aega, mil Šveitsi kirurg Mathias Mayor juhtis tähelepanu asjaolule, et kolmnurkseks volditud rätik sobib desmurgia teostamiseks paremini kui ristkülikukujuline.

Ning just nimelt desmurgiast ehk inimkeeli sidumisõpetusest nüüd räägimegi. Enne veel olgu öeldud, et esmaabivarustuses on peamiselt kahte tüüpi sidumisvahendeid.

On rullsidemed, mis mõeldud sidumiseks spiraalsete keerdudena ümber kahjustatud kehaosa. Eristatakse elastiksidemeid painduvatele kehaosadele, hüdrofiilseid vett absorbeerivad sidemeid, võrksidemeid, isefikseeruvaid, marlisidemeid jne.

Ja siis on kolmnurkside, mida peamiselt kasutatakse küünarliigese fikseerimiseks. Aga mitte ainult. Ehkki, jah, geomeetrilisest aspektist vaadates on olemuselt väga lihtsal kolmnurkrätikul kõigest kolm külge, on see kasutusvõimalustelt märksa mitmekülgsem ning võimaldab sooritada hulgaliselt keerukaid ja vähemkeerukaid operatsioone.

Kes otsib, leiab veebist enam kui poolsada kasutusviisi rätikule, mida siiani on võib-olla lihtsalt külma tõrjumiseks ümber kaela kantud.

Näiteks võib kolmnurkrätikut kasutada kui:

- abivahendit riputamiseks või sikutamiseks;
- peakatet;
- labakinnast;
- süütematerjali;
- WC-paberit, kui muud ei ole;
- veefiltrit.

Kas need kõik on parimad lahendused? Kindlasti mitte, aga vähemasti töötavad. Suuremal või vähemal määral.

VALMISTA ISE KOLMNURKRÄTIK

Kui sul nüüd tekkis huvi ja vajadus saada väärika ajaloo ning mitmekülgsete kasutusvõimalustega kolmnurkrätik, siis võid selle endale ka ise valmistada.

VALI SOBIV MATERJAL. Kolmnurkrätiku valmistamiseks sobib igasugune tugev kangas. Näiteks vana voodilina, kui see pole just liiga vana ja hõredaks kulunud. Siiski, parim on selline kangas, mis on küll tugev, ent samas natukene veniv.

LÕIKA RÄTIK RUUDUKS. Sobiv suurus on 100 cm x 100 cm.

LÕIKA RUUT DIAGONAALI PIDI POOLEKS. Nüüd on sul kaks kolmnurkrätikut. Ja nagu enamiku asjadega – kaks on parem kui üks.

STERILISEERI SIDE. Steriliseerimiseks võid kangast näiteks mõned minutid keeta.

TRIIGI RÄTIK JA VOLDI KOKKU. Iga perenaine teab – triiksirget kangast on lihtsam kenasti kokku voltida.

PAKI STERIILSELT. Ära suru esmaabi andmiseks mõeldud rätikut taskusse taskuräti kõrvale ega seo ümber kaela – paki see hoopis näiteks suuremasse soonkinnisega kotti ja paiguta teiste esmaabitarvete juurde.

ÜKS NUMBER, KOLM NAIST, VIIS KÜSIMUST

Koroonaviiruse levikut ja eriolukorda puudutavatele küsimustele vastuse saamiseks alustas 16. märtsil tööd Häirekeskuse infotelefon 1247 – 1 number, 24 tundi ööpäevas, 7 päeva nädalas.

Tekst: **MARET KOMMER**, *Naiskodukaitse Pärnumaa ringkonna meditsiinigrupi juht*

Kriisiinfotelefoni operaatoritena kaasati ka vabatahtlikke naiskodukaitsjaid, kellest osa olid jõudnud läbida ka esmase koolituse Tartus või Tallinnas.

Nüüd oli neid vabatahtlikke vaja kohe, siin ja praegu, sest olukord nõudis. Algas kiirkoolitus, kus praktiline õppimine käis käsikäes tööga. Nii oli see ka Naiskodukaitse Pärnumaa ringkonna liikmete Ave Rallmanni, Siret Tammekännu ja Laura Oisaluga.

HÄIREKESKUS

Miks otsustasid panustada kriisiinfotelefoni töösse?

Ave: „Olen 16 aastat tagasi andnud Naiskodukaitse kaudu oma käe riigikaitsele. Endast märku andmine ja abi pakkumine sellises olukorras tundus mulle elementaarne.“

Siret: „Minuni jõudis info kriisiinfotelefonist 1247 eelmise aasta lõpus. Tuli teade, et on võimalus õppida ja kui on vajadus, siis saab vabatahtlikuna tööd. Panin ennast kirja, sest olin kuulnud koolitustel elulisi näiteid ja töö tundus huvitav. Olin riigikaitseorganisatsiooni astunud ja tahtsin panustada. Kriisiinfotelefonile vastamine on rahuajal võimalus teisi aidata.“

Laura: „Eriolukorra kehtestamisega langes ära tööga seotud koolitusi. Tahtsin uut kogemust. Kuna tekkis vaba aega, siis otsustasin kriisiinfotelefoni töösse panustada, sest töötan vaimse tervise õena. Arvan, et mu nõustamisoskuste baas on selles töös abiks. Naiskodukaitses olen oma suunda alles otsimas. Paar kuud tagasi, kui kriisiinfotelefoni teema kerkis ja sinna naiskodukaitsjaid kutsuti, kandideerisin.“

Millised hirmud olid enne töö algust?

Ave: „Kuigi aidata tundus iseenesestmõistetav, tekkis korraks ikkagi kahtlus. Kas minu teadmistest ja oskustest ikka piisab? Kas olen selleks sobiv inimene? Jätsin selle otsuse pädevamatele, kes tutvusid minu profiiliga.“

Siret: „Hirme ei tekkinud. Hirm on mulle võõras. Pigem oli uudishimu.“

Laura: „Ennekõike kartsin tehnilist poolt. Üldiselt olen esmakordsel tutvumisel tehnikavidinatega suhteliselt pelglik. Õnneks oli individuaalne koolitus väga hea.

Esimesed kõned olid hirmutavad. Süda peksles ja peopesad higistasid, kui vajutasin nuppu kõnele vastamiseks. Juhendaja turvalisi näpunäiteid järgides said need kõned tehtud, vastused vastatud ja hea tunne teadmisest, et sain aidata.“ »

VABATAHTLIKE LÕPUTU ENTUSIASM JA VALMISOLEK RÕÕMUSTAB

Naiskodukaitse kaasus kriisi ohjamisse juba selle algusjärgus. Meie liikmetele sai üheks oluliseks rakenduseks just töö infotelefoni 1247 juures. Nagu teised ülesanded, nii annab ka Häirekeskuse toetamine liikmetele võimaluse panustada ning samal ajal ise areneda.

Suurt huvi Häirekeskuse kriisiinfotelefoni töö vastu ilmutasid naiskodukaitsjad juba aasta alguses, kui esmakordselt hakkasime infoliini vabatahtlikke kaardistama. Kui infotelefon märtsis avati, reageerisid üleskutsele samuti väga paljud naiskodukaitsjad ning tegelikult on algusest peale olnud soovijaid märkimisväärselt rohkem, kui oleme saanud ülesande täitmisesse kaasata.

Kahtlemata on infotelefoni töö vaimselt pingeline, emotsionaalselt kurnav ja väga vastutusrikas. Ka kõige kogenumad esinejad on kirjeldanud, et enne esimest vastuvõetud kõnet oli pinge laes ja ebakindlus hinges, kas ikka suudetakse olla ülesande kõrgusel. Ja samas on nende kõikide kogemus olnud selline, et minnakse heal meelel tegema uusi vahetusi, vastama uutele küsimustele ja lohutama uusi murelikke inimesi.

Mai esimeseks nädalaks oli infotelefoni 1247 operaatorina Naiskodukaitse kaudu panustanud 56 vabatahtlikku kokku 564 vahetuses 3331 töötunniga.

Organisatsiooni juhina rõõmustab mind vabatahtlike lõputu entusiasm ja valmisolek panustada täpselt nii kaua, nagu riigil tarvis. Kaardistasime infotelefoni operaatorite võimalusi jätkata vajadusel 1247 vabatahtlikuna ka pärast eriolukorra lõppu. Valdav enamik kinnitas, et on saadud kogemuse üle väga tänulikud ja jätkavad heal meelel nii praegu kui ka edaspidi, kui 1247 infotelefon peaks avatama.

AIRI TOOMING,
Naiskodukaitse esinaine

Kuidas siiani on läinud?

Ave: „Kui päris ausalt öelda, siis esimest kõnet oodates ja vastu võttes hääl ja käed värisesid. Ammu pole tundnud sellist ootusärevust. Esimesel päeval tulid ikka mõned kõned „koju kaasa“ ka. Oli selline „Kuldvillaku“ tunne, et kodus diivanil oskan kõigile küsimustele vastata paremini ja põhjalikumalt kui siis, kui inimene reaalselt telefoniliinil on.

Enamasti on inimesed olnud toredad. Küsimused on konkreetsed ja tänatakse saadud info eest. Mõni tunnistab ausalt, et soovibki ennast lihtsalt ventileerida ega oota meilt lahendust. Mõnel jälle koorub ühest asjast järgmine ja järgmine ja järgmine ning ükski pakutud lahendus teda ei rahulda. Eks seegi ole üks viis, kuidas inimesed kriisiga toime tulevad, lihtsalt rääkides.“

Siret: „Mind kui vabatahtlikku on vastu võetud hästi. Olen kohanemisvõimeline, probleeme pole tekkinud. Kui midagi ei tea, siis saab küsida.“

Laura: „Ma panustan alles kolmandat vahetust, seega olen üsna roheline ja toores. Aga igale kõnele vastamisega tekib rohkem kindlustunnet. Hirmus on ikka. Just see vastamise hetk, kui tere on öeldud, aga küsimust ei ole veel kuulnud.

Küsimusi on seinast seina ja vahel võtab vastuse leidmine rohkem aega. Sõltuvalt küsimusest võib olla keeruline infot otsida. Pabin on ikka sees, aga pigem selline positiivne stress. Iga kõne õpetab mind ennast ka. Saame vabatahtlikega ja päästekorraldajatega omavahel arutleda, ma ei ole üksi. See on turvaline õlatunne.“

Mis on kõige üllatavam või keerulisem probleem, millega oled kokku puutunud?

Ave: „Vahetuse jooksul üllatun korduvalt ja mitte halvas mõttes. Olen aru saanud, kui lihtne ja värvivaene on minu enda maailm.

Kõige südamlikum kõne tuli ühelt vanahärralt, kes uuris praegusel ajal toimuvate matuste kohta. Tema mureks oli, kas ta saab ikka maetud oma proua kõrvale, mitte ei saadeta tuhastamisele. Väga inimlik ja omamoodi armas mure.“

Siret: „Kõige keerulisem probleem oli see, kui ühe pere liige kuulus kroonilise haiguse tõttu riskigruppi ja ta polnud enam nõus oma täisealist last koju lubama, kus see muidu alaliselt elas. Keerukaks kujunes emotsionaalne seisund, mitte lahendus. Inimene oli paanikas ja ta polnud enda jaoks asju läbi mõelnud. Mõtlesime koos lahendusi läbi.

Üllatusi pakuvad helistajad ise, rääkides, kuidas nad seebiga puuvilju pesevad. Sellest tekkis ka küsimus: „Kuidas kapsast pesta?““

Laura: „Kõige üllatavam on, et paljud inimesed ei ole siiani veel olukorra tõsidusest aru saanud. Meeldib, et on väga asjalikke kõnesid. Mulle on sattunud vaid üks kuri kõne. Ka see on mõistetav – palju on teadmatust, mis teeb helistaja ebakindlaks. Me saame ära kuulata, anda küsimusele vastuse. See võib palju aidata, rahustada.“

Mida olulist ütled lugejale?

Ave: „Jälgige info saamiseks ametlikke meediakanaleid või külastage internetilehekülge kriis.ee. Aidake oma eakaid lähedasi ja pakkuge neile oma abi näiteks poes või apteegis käimisega. Pidage kinni kehtestatud piirangutest!

Siret: „Ma arvan, et mõistlik on elada päev korraga, nautige seda, mis teil on, hoolitsege tervise eest. Püüdke ka aktiivselt elada, spordi poole pealt. Ärge minge ilma põhjuseta poodidesse ja kohtadesse, kuhu te ilmtingimata minema ei pea. Püsige rohkem kodus, võtke asja mõistusega. Kui olete kaitseliitlane või naiskodukaitsja, siis tulge appi, kui tervis kannatab.“

Laura: „Kõige olulisem on praegu ennast hoida. Suhelda telefonitsi või muude tehniliste lahenduste kaudu lähedaste ja sõpradega, püsida kodus. Leidke igas päevas veidi aega, et omapäi õues liikuda. Hoidke end, nii hoiate ka teisi enda ümber.“

AVE RALLMANN

LAURA OISALU

SIRET TAMMEKÄND

HÄIREKESKUSE INFOTELEFON 1247

Numbrilt 1247 saab infot koroonaviirust ja selle levikut puudutavates küsimustes. Telefon töötab ööpäevaringselt ja on helistajatele tasuta.

Tervisenõuanneteks ja perearsti konsultatsiooniks tuleks endiselt valida number 1220, kus kõnele vastavad meditsiinilise väljaõppega inimesed.

WWW.VECTEEZY.COM

JÄRVAMAA KODUTÜTRED – JÄRVAMAA UHKUS!

Iga kodutütar tõotab organisatsiooni astudes, et tahab olla korralik ja aus ning jääda ustavaks kodutütarde põhimõtetele ja seadustele, mis ütlevad muuhulgas, et kodutütar on usaldusväärne, viib alustatud tööd alati lõpule, on elurõõmus ja püüab edu poole.

Tekst: **SIIRI SITSKA**, *Järva ringkonna Paide Paepiigade rühmavanem, Kodutütarde peavanema abi*

Järvamaa noortejuhid kinnitavad, et täpselt niisugused need suuremaks sirgunud kodutütred on. Nad jõuavad tegeleda väga paljude asjadega ja teha seda silmapaistvalt hästi.

Tõestamaks eelpool öeldut, toome teieni läbilõike Järvamaa kodutütardest. Valisime välja viis tüdrukut nõnda, et kaetud sai kogu maakond. Näitame, millega need tüdrukud tegelevad ja mida kõike jõuavad.

Sellised ongi Järvamaa kodutütred. Selliseid tüdrukuid on meil veel ja veel. Nad kasvavad meie endi seas, tegutsedes kodutütarde organisatsioonis ja õppides väärtustama aktiivset eluviisi.

Järvamaal ei ole tõesti üheski vallas sellist suuremat üritust, milles ei osaleks mõni kodutütar. Meid tuntakse ja teatakse. Meid väärtustatakse. Me oleme nähtavad.

TOMI-CLAUS KALLAVUS

EVIITA ÕISMA (15)

Paide Paepiigade rühma 4. järgu kodutütar, staaž 6 aastat, rühmajuhi abi, kannab hoolsuspaela, omab matkaja, sportlase ja fotograafi erialamärki

Kodutütreks sai Eviita juba teises klassis ja paistis kohe aktiivsusega silma. Rühmas on Eviita just väikeste tüdrukute lemmik, sest ta on alati sõbralik ja viitsib nendega tegeleda. Eviita on kohal kõikidel matkamängudel ja matkadel, ta on olnud peojuht ja mitmeid kordi esindanud koduringkonda üle-eestilistel üritustel. Näiteks oli ta lipuvalves Eesti Vabariigi 100. aastapäeva jumalateenistusel Paide kirikus. Ta on pannud end proovile mitmesugustel spordivõistlustel, sealhulgas Kodutütarde Olümpiamängudel. Ka on neiu hea silmaga fotograaf ja esindas Järva ringkonda vabariiklikus meedialaagris.

Alates esimesest klassist on ta tubli rahvatantsija, ta on olnud ka võrkpallimeeskonna tantsutüdruk ja tegelenud balletiga. Seitse aastat on ta laulnud oma kooli kooris. Tal on sportlik loomus – aastaid tegeles ta iluvõimlemisega, kuid mängib ka korvpalli, jalgpalli ja võrkpalli, on teinud tuletõrjesporti, mänginud saalihokit, tegelnud batuudihüpete ja kergejõustikuga. Praegu huvitub ta parkuurimisest, mängib kettagolfi, tantsib rahvatantsurühmas ja kaasaegse tantsu rühmas. Lisaks kõigele jõuab ta suvel olla vabatahtlik Arvamusfestivalil.

Ta on valitud kooli õpilasesinduse asepresidendiks. Ta organiseerib üritustel ja lööb neil ka ise kaasa, aastaid on ta säranud võimlemispeol ning on valitud parimaks tantsijaks. Koos sõbrannadega asutas Eviita kooli loovtööna minifirma La Truffe.

SIIRI SITSKA

HELEN TRUG, Paide Hammerbecki põhikooli huvijuht:
„Eviita on nagu väike tulesäde, kes sisenedes täidab ruumi ideede ja päikesega. Õpilasesinduses on ta alati kõikide ettevõtmiste juures nõu ja jõuga abiks. Tema julgus ja ettevõtlikkus on tähelepanuväärsed. Kuna Eviital on enamasti sada rauda tules, siis tekib tal vahel küll raskusi logistikaga.“

KIRKE-MAARJA KALLAVUS (15)

Türi rühma 4. järgu kodutütar, staaž 3 aastat, omab perenaise erialamärki

Kirke-Maarja on särasilmne ja tegus, aktiivse elustiiliga pisikesest peale. Juba seitse aastat õpib ta muusikakoolis flööti ja mängib pilli ka Türi orkestris. Ta osaleb Kati spordiklubi tantsutrennides ja teda on korduvalt tunnustatud nii pillimängu kui ka laulu ja tantsimise eest.

Veel laulab ta Türi põhikooli kooris, osaleb ansamblitöös ning on ka Järvamaa tütarlastekoori laulja. Kodutütred on näinud teda oma sünnipäevaaktusel õhtujuhina, aga ka lauljana nii Järvamaa kodutütarde kooris kui ka üle-eestilises Kodutütarde kooris. Need koorid on kokku kutsutud selleks, et esineda Kodutütarde aastapäevapidudel.

Kirke-Maarja ei jää kõrvale ka oma koduvalla tegemistest. Ta on Türi valla noortekogu liige ja kuulub Türi Noortekeskuse aktiivi hulka. Samuti tegutseb ta minifirmas Mängime Koos mängujuhina.

ERIKA TERAS, Türi noortekeskuse noortejuht:
„Kirke-Maarja teeb alati kaasa ürituste kõigis etappides – ideest teostuseni ja järeletegevusteni. Noore mängujuhina on Kirke-Maarja kahe aasta jooksul olnud paljude Türi valla laste sünnipäevade hingeks – mängude läbiviijaks. Kui ta võtab endale ülesande, siis võime alati kindlad olla, et kohustus saab kiiresti ja korralikult täidetud. See tore tüdruk on just selline noor inimene, kelle kohta käib ütlus „Kes teeb, see jõuab“. Täpselt nii ongi!“

AIRE PITK

KADI-LIIS PITK (14)

Aravete kodutütarde rühma 4. järgu kodutütar, staaž 6 aastat, rühmajuht, kannab hoolsuspaela, omab aktivist-organisaatori, laulja ja ajakirjaniku erialamärki

Kadi-Liis juhib juba aasta aega Aravete kodutütarde rühma. Ta on olnud rühmavanemale suureks toeks ja abiks nii organiseerimisel kui ka ürituste läbiviimisel. Kadi-Liisi meelistegevuseks on matkamine ja matkamängudel osalemine. Laagrite nimekiri, milles ta on oma kodutütre-aastate jooksul osalenud, on aukartustäratavalt pikk.

Ta osaleb olümpiaadidel ja esindab kooli spordivõistlustel. Samal ajal on ta klassivanem ja kuulub ka Aravete keskkooli õpilasaktiivi, mis tähendab, et tal on oma roll peaaegu igas kooli ettevõtmises.

Oma loovtööna tegi ta Aravete kodutütardele ja noorkotkastele orienteerumismängu, kus said osaleda ka mitteliikmed. Veel jõuab tegus neiu teha ajakirjanikutööd. Ta kirjutab kodutütarde tegemistest vallalehte uudiseid ja kuulub ka Roosna-Alliku üksikkompanii meediagruppi. Kadi-Liisile meeldib veel joonistamine ja kokkamine – eriti küpsetamine.

Ta on laulnud kolmes erinevas kooris ja osalenud paljudel lauluvõistlustel. Ka kodutütarde sünnipäeva projektikooris oli ta osaline. Samuti oli ta laulja kooris, mis esines Saku Suurhalli laval suurel Kaitseliidu 100. sünnipäeva peol.

Ta on mänginud väikesi rolle kohaliku Piibeteatri etendustes ning astub varsti üles uues, Rabassaarel etenduvas tükis.

Kadi-Liis on hea suhtleja ja lahtiste kätega tüdruk, igas töös hakkaja. Just selline, nagu üks õige kodutütar olema peab. Tema sõnavaras pole väljendeid „ei saa“, „ei jõua“, „ei taha“.

DIANA LIIVAT BASDANI, Aravete keskkooli inglise keele õpetaja:

„Kadi-Liis on viisakas, kohusetruu ja arukas tüdruk. Kui me valisime koolis õpilasi rahvusvahelisele kohtumisele Kreekasse, siis oli Kadi-Liis esimene, kes avaldas soovi sellest osa võtta. Mul oli hea meel, et ta otsustas projektis kaasa lüüa, sest sellised kohtumised avardavad silmaringi, arendavad keeleoskust ja iseseisvust. Õpilased, kes võtavad osa õpilasvahetusest rahvusvahelisel tasemel, esindavad seal oma kooli ja riiki ning sellepärast tuleb neid ka hoolikalt valida. Teadsin, et Kadi-Liisi võib usaldada ja et ta saab võõras keskkonnas kenasti hakkama. Kadi-Liis julgeb esineda ja oma arvamust välja öelda.“

ARLI ORLOVSKI (16)

Peetri kodutütarde rühma 2. järgu kodutütar, staaž 6 aastat, rühmajuht, kannab hoolsuspaela, omab hoolsusmärki ning aktivist-organisaatori, matkaja, nobenäpu, mälumänguri, keskkonnasõbra, laskuri ja kunstniku erialamärke. Järva ringkonna aasta kodutütar 2019

Arli on igal üritusel kohal – rõõmsameelne, optimistlik ja valmis panustama, kus tarvis. Näiteks on temast korduvalt olnud arvestatav abi ürituste toitlustamisel. Üha enam panustab ta ka ringkonna tasandil, esindades järvakaid ja aidates noortejuhte. Möödunud aasta sügisel oli just tema noortemeeskonna juht, kes valmistas ette ja viis läbi noorte sügislaagri sajale noorele. Üritus õnnestus suurepäraselt ja pärjati aasta pärli tiitliga.

Juba pisikesest peale oli Arlil eesmärk pääseda suurele maakaitsepäeva paraadile. See unistus on tänaseks teoks saanud. Veel on tal eesmärk saada kodutütreks oldud aja jooksul kokku 10 erikatse märki. Ka selle unistuse täitumine pole enam kaugel. Ta kuulub Peetri kooli õpilasesindusse, on teisest rahvusest õpilase tugiisik kooliga kohanemisel, lööb kaasa TORE liikumises, kirjutab projekte ja osaleb neis, seda ka rahvusvahelisel tasandil. Ta on vapper matkaja, kes on alati kohal Tammsaare matkal ja Pitka matkal. Muljetavaldav oli tema 2019. aasta virtuaalmatkamise lõppskoor: ühtekokku 994 km. Veel tegeleb Arli laskmisega, käib regulaarselt trennis ja arendab end.

Arli on regilauluansambli Rakuke liige. Ta õpib iseseisvalt kitarri, klaverit ja kannelt mängima. Tal on lahtised käed meisterdamises ja teda on tunnustatud koguni noore käsitöömeistri tiitliga. Tema motoks on: kui on kirja pandud, tuleb ära teha!

JAAN ROOS

GRETE ROOS (14)

Albu kodutütarde rühma 3. järgu kodutütar, staaž 6 aastat, rühmajuht, kannab hoolsuspaela, omab aktivist-organisaatori, matkaja ja fotograafi erialamärke

Grete on kodutütar, kes on aktiivseks sirgunud just Albu rühma rüpes ja oma kodukandis tegutsedes. Viimasel aastal on ta tõusnud ka rühmajuhi ametikohale.

Tema meelistegevusteks on matkamine, matkamängud ja võistlused, sekka laskmist ja enese muudmoodi proovilepanemist. Lisaks kodumaakonnas toimuvatele võistlustele on ta jõudnud ka näiteks Ernakesele, Valgele Välgule, ellujäämislaagrisse Kollassaarde. Ta on esindanud kodutütreid ja Järva ringkonda korduvalt ka üle-eestilistel üritustel: paraadil marssides, pealinnalaagris, suvekoolis.

ELEN PENT, Albu põhikooli huvijuht ja noorsootöötaja:
„Grete on koolis ja noortekeskuses väga tubli ja aktiivne noor. Energiline, aus, avameelne ja väga hea meeskonna juht. Lihtsalt supertüdruk. Alati abivalmis ja nõus kaasa lööma igas projektis või tegevuses. Avara silmaringiga aktivist, kooli õpilasesinduse juht. Oleme koostöös temaga kirjutanud ja ellu viinud mitmeid projekte nii maakonna kui ka riigi tasandil. Grete on inimene, kellega on meeldiv koostööd teha, keda saab usaldada. Ta tahab, oskab ja jõuab kõike."

Tihti osaleb ta aineolümpiaadidel, auhinnalisi kohti on ta noppinud matemaatikas, keemias ja kunstis. Õppetöö kõrvalt on Grete Albu põhikooli õpilasesinduse president ja kuulub õpilaste esindajana kooli hoolekogusse. Lisaks on ta Järva valla noortekogu asutajaliige.

Grete laulab Albu põhikooli lastekooris ja õpib juba kaheksandat aastat muusikakoolis klaverit. Tema kirg on ka tantsimine. Rahvatantsuga hakkas ta tegelema juba lasteaias, praegu tantsib ta rühmas Vargamäe Vallatud ja tegeleb moodsama tantsuga klubis JJ-Street Paide. Ta on läbinud tantsukoolitusi ja osalenud võistlustel. Juba esimesest klassist peale on ta osalenud kunstiringi töös ja tema töid on esitletud nii lähematel kui kaugematel näitustel. Talle meeldib lugemine ja kokkamine, meelsasti sõidab ta rattaga ja tegeleb fotograafiaga.

URMAS GLASE

IREEN LEHTMETS, Peetri kooli hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordinaator:
„Arli peale võib kindel olla, ta peab lubadustest kinni ega unusta naljalt endale võetud kohustusi. Ta suudab märkamatult ja tasahilju suuri asju korda saata. Ta on osalenud mitmel aastal maakondlikul kunstiolümpiaadil ning on pääsenud ka vabariiklikule kunstiolümpiaadile. Arli paistab silma tasakaalukuse ja täiskasvanuliku käitumise poolest. Tal on väga huvitavad mõtted ja alati oma arvamus olukordade ning nähtuste kohta. Arli julgeb oma arvamuse välja öelda, ta julgeb teistest erineda ja käia vapralt mööda enda valitud rada."

KAITSELIITLASEKS KASVATAKSE JA KASVATATAKSE

Mida teha selleks, et noorkotkad ja kodutütred ei läheks täiskasvanuks sirgudes organisatsiooni jaoks kaduma, vaid neist saaksid neile sobival ajal täisväärtuslikud kaitseliitlased ja naiskodukaitsjad – meie riigi parimad kodanikud? Selleks tuleb teha tööd ja leida võimalused.

Tekst: **KARIN ALLIK**, *Noorte Kotkaste Järva maleva pealik*

KAASA

Noored tuleb kaasata Naiskodukaitse ja Kaitseliidu tegevustesse. Järva malevas oleme mõningaste läbirääkimiste tulemusel saanud noorkotkaid osalema Kaitseliidu jaosanitari ja sidemehe erialakursustele. Noortele oli kursuste iseloomu eelnevalt tutvustatud ja kõik ootasid õhinaga võimalust osaleda. Kõik kursustel osalenud noored ka lõpetasid. Hiljem sai nii mõnigi noormees õpitut rakendada – näiteks Utria patrullvõistlusel koos täiskasvanud sidemeestega radisti rollis olla.

Samuti said noorkotkad ja kodutütred õppusel Kilp instruktorite juhendamisel etendada ärritunud linnakodanikke, kes õppuse stsenaariumi järgi Kaitseliidu Järva maleva staapi piirasid ja lärmasid.

Kõik sellised ühistegevused tekitavad noortes huvi Kaitseliidu ja Naiskodukaitse tegevuste vastu. Samuti tekivad ühisürituste käigus uued tutvused. Nii pole täiskasvanute organisatsiooniga liitudes enam tunne, et lähed võõraste inimeste sekka.

INNUSTA

Noorkotkaste ja kodutütarde rühma sisekliima peaks olema nii hea, et tekib n-ö kambavaim. Nii on suurem võimalus, et kui üks noortest otsustab Kaitseliidu või Naiskodukaitsega

KRISTJAN PRII

liituda, siis pärast väikest arupidamist tulevad ka kaaslased kaasa.

Näite oskan tuua Türi Hundi rühma põhjal, mida üheskoos abikaasa Margusega veame. Esialgu, kui rühmajuhtidena tegutsema asusime, olid toonased noorkotkad meile veel võõrad ja, mis seal salata, ka nemad suhtusid meisse esialgu teatava ettevaatlikkusega. Ei tea ju, kuidas edaspidi „kord“ olema hakkab.

Aja möödudes said noormehed aru, et neile antakse palju tegutsemisvabadust ja jagatakse ka vastutust. Nad said rühma metsalaagrites harjutada salgapealikeks olemist. Kui Margus rühmapealikuna andis neile näiteks ülesande varjualused rajada või lõkkevalve graafik koostada, siis pidid nad seda tegema enda parima äranägemise järgi.

Hiljem oleme saanud samadelt noormeestelt tagasisidet, et just seda usaldust, vastutust ja vabadust ise otsustada hindasid nad kõrgelt.

Kujundasime rühmaliikmete ühtekuuluvustunde suurendamiseks rühma T-särgid. Esmapilgul lihtsast T-särgist on noormeeste seas saanud peaaegu „kultusese“, mida ka kõik värsked rühmaliikmed endale ihkavad.

Hundi rühma noorkotkaste kamraadlusest räägib ka fakt, et vanemad noorkotkaste põlvkonnad õpetavad järjest välja nooremaid, nii nagu kunagi õpetasid vanemad rühmaliikmed neid endid.

Sellise ühtekuuluvustunde toel on ka täiskasvanuks saades lihtsam sobiva Kaitseliidu rühma või kompaniiga liituda, sest suure tõenäosusega on seal juba sõbrad-tuttavad ees.

RÄÄGI

Noortega tuleks rääkida, anda soovitusi, millise Kaitseliidu või Naiskodukaitse üksusega liituda. Rääkijaks võiks olla juba tuttav noortejuht, kes on ise tegev Naiskodukaitse või Kaitseliidu ridades. Suure tõenäosusega julgeb noor tuttavalt inimeselt rohkem infot küsida kui võõralt naiskodukaitsjalt-kaitseliitlaselt kuskil infotelgis. Noortejuht on see, kes ürituste käigus noortega tegeledes kaardistab igaühe huvid ja potentsiaali.

TUNNUSTA

Aktiivsemaid ja tublimaid noori ning nende tegevust tuleks tunnustada ja märgata ka Naiskodukaitse ringkondade ja Kaitseliidu malevate tasandil. Olgu selleks tunnustuseks kasvõi tänukiri. Noorele on see päris uhke tunne, kui teda tunnustab Kaitseliidu malevapealik või Naiskodukaitse ringkonna esinaine. Vanemas vanuseastmes mõeldakse endast pigem juba kui täiskasvanust, mitte kui noorest. Seetõttu on selline käepigistus nende jaoks äärmiselt oluline.

TEE

Ära küsi, kui palju noorkotkaid või kodutütreid on Kaitseliidu või Naiskodukaitsega liitunud, vaid mõtle, mida sina oled selleks teinud, et noored Kaitseliidu või Naiskodukaitsega liituksid.

Tihtipeale kuulen Noorte Kotkaste malevapealiku, noortejuhi ja kaitseliitlasena küsimust: kui palju noorkotkaid on Kaitseliiduga liitunud? Justkui see oleks mingi noortejuhi töö kvaliteedi indikaator. Ei tohiks eeldada, et Kaitseliidu noorteorganisatsioonid tegutsevad justkui mingid võluvabrikud ja muudkui toodavad täiskasvanute organisatsioonidele uusi liikmeid.

Ääretult sümpaatne on kuulata Kaitseliidu ülema ja kaitseväe juhataja kõnesid, millest läbivalt kõlab arusaamine, et noored, kes saavad täisealiseks, ei peagi kohe Kaitseliiduga liituma. Las nad käivad ära ajateenistuses, loovad pere ning siis, kui nad on oma eluga joonele saanud ja tekib tahtmine aktiivsemalt riigikaitsele pühenduda, on nad alati teretulnud Kaitseliidu ja Naiskodukaitse ridadesse.

Leian, et meie asi on jätta oma organisatsioonist igale noorele kustumatu mulje ja mälestused, et ta tahaks ikka ja jälle tagasi tulla.

Lauamängude uus tulemine. Ka tavaliselt mängitakse laagrites lauamänge, kuid pigem valjuhäälselt ja mitte kõik ei lähe kampa. Seekord oli maja peaaegu hiirvaikne, kui kõik tüdrukud telgilaternate valgel laudadel, toolidel ja põrandal lauamänge mängisid

NELLE PERNITS

NOORED (ELEKTRI)VÕRGUST VÄLJA!

Millega täita noorte aega siis, kui elektri puudumise tõttu on tavapärased ajaviiteseadmed kasutud? Märjamaa kodutütred proovisid selle omal nahal järele laagris „24 tundi elektrita".

Tekst: **NELE PERNITS**, *Kaitseliidu kooli haridustehnoloog*

Lisaks sellele, et Märjamaa noortekeskuses, kus laager korraldati, polnud elektrit, ei olnud seal soositud ka telefonid. See võis küll kaasas olla juhuks, kui õhtul peaks tulema suur tahtmine koju helistada, aga muul juhul need kotti või, veel parem, koju jäidki.

AHHAA! Tüdrukuid, kes on vanemad kui 12, tuleb laagrisse, kus peab 24 tundi ilma telefonita olema, väga vähe. Ja seda mitte sellepärast, et nad ei saa olla ilma helistamata, vaid sellepärast, et osal neist on telefonis siduvad kohustused. Näiteks mingid loomad, kes vajavad iga päev hoolitsemist. Keegi ei taha ju laagrist naastes leida eest ebameeldivat üllatust, et telefoni-elukas on vahepeal hinge heitnud.

Vahetult enne laagri algust, kui juhtidel olid kõik vajalikud ettevalmistused tehtud, hingasin sügavalt sisse ja keerasin noortekeskuses korgid välja. Mis edasi saama hakkab, pidi näitama aeg.

Tüdrukutel olid kaasas tasku- või pealambid, lisaks olid laagris telgilaternad, seega pime tegelikult ei olnud. Oli hoopis põnev ja õpetlik. Sest tänu elektri puudumisele sai keskenduda alljärgnevatele tegevustele.

SITUATSIOONIÕPE. Vaadati lähemalt, kuidas valmistuda elektrikatkestuseks ja mis hakkab juhtuma, kui terve alev pikemat ja veel pikemat aega pime on. Arutleti, millised varud peaks kodus olema, et elektrikatkestus kenasti üle elada, ja palju muud.

LAUAMÄNGUD. Mängude õhtul võeti ette suur hulk nii noortekeskuses leiduvaid kui ka kodust kaasa võetud lauamänge. Kui tavaliselt on Märjamaa rühmal kombeks, et laagri esimesel õhtul on enne magamaminekut filmiõhtu, siis sel korral oli kavas hoopis unejutt.

AHHAA! Unejutt uinutab veidi üleväsinud ning esimesel õhtul tavaliselt veel tunde kihistavad ja sosistavad laagrilised hoobilt. Unejuttu hakkame edaspidi lugema kõigis laagrites.

RAAMATUTE LUGEMINE. Enne uinumist sai kuulda Dagmar Normeti vahvatest Unemati seiklustest. See oli sootuks uinutavam kui tavapärane „natuke võib telefonis olla, kes väga tahab" une-eelne rutiin.

FÜÜSILINE TEGEVUS. Hommik algas võimlemise ja hommikusöögiga. Silmad olid siis alles poolkinni ja valguse puudumine ei seganud kedagi. Tõe huvides olgu öeldud, et külmkapile ja pliidile jätsime elektri sisse, et laagris ikka korralikult süüa saaks ja jaksaks tegevustest osa võtta.

LOENGUD. Laagrit külastas ka Harju ringkonna naiskodukaitsja Liina, kellega koos uuriti miniatuurseid, ent väga tõetruid majakesi ja otsiti sealt ohumärke. Näiteks oli kellelgi leekides grill räästale liiga lähedal ja teistel võti mati all. Ühel majal oli katuseaken lahti ja redel sobivalt hoovile jäetud, teises majas polnud kedagi kodus, kardinad olid eest ära ja postkast varastele hea märgina reklaamlehtedest punnis.

ÕPITOAD. Liina juhtimisel mängiti ohtlikke olukordi ka läbi. Näiteks mida teha, kui eksid metsa või satud suurel kontserdil massirahustuste keskele. Samuti tutvustas Liina ohtlike ainete tähiseid (nt keskkonnaohtlik, ärritav ja sissehingamisel mürgine, tuleohtlik, eluohtlik) ning rääkis, kust selliseid aineid leida võib ja mida nendega kindlasti teha ei tohi.

KÄELINE TEGEVUS. Laagris õpiti sõlmi ja tuletegemist, meisterdati ja tehti süüa. Ühisel pingutusel valmisid küpsisetordid ja tikuvõileivad. Need on täpselt need toidud, mida saab teha kapist ja külmikust leitud asjadest ka elektrikatkestuse korral.

AHHAA! Laager, mille kohta juhid kartsid, et sellest võib kergesti tulla üks pimeduses kobamine ja suur tohuvabohu, oli kõige vaiksem ja toimekam laager Märjamaa rühma viieaastase ajaloo jooksul üldse. Julgen vaid oletada, et see oli muuhulgas tingitud järgmisest asjaoludest:

- **pimedus on juba ise rahustav ja vaigistav;**
- **pimedas on hulga põnevam teha tavalisi tegevusi, nagu mängimine ja söögitegemine;**
- **kui telefon ei ole kogu aeg taskus, on aega keskenduda muudele tegevustele.**

VIIS VIRTUAALSET VÕIMALUST

Eriolukord õpetas, et kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab. Nii mõnedki noorte isamaaliseks harimiseks kasutusele võetud lahendused on tegelikult kasutatavad eriolukorra lõppedeski. Sellised on näiteks virtuaalsed platvormid, mida Viru maleva noorkotkad oma tegevuse tööshoidmiseks kasutasid. Nii uute teadmiste omandamiseks, varemõpitu kordamiseks ja kontrollimiseks kui, jah, ka liikuma innustamiseks.

Tekst: **LIIS AMBOS**, *Viru maleva noorte kotkaste noortejuht*

1 ZOOM

E-koonduste läbiviimiseks kasutati Zoomi keskkonda, mis oma lihtsa kasutajarakenduse tõttu sobib ideaalselt virtuaalkogunemisteks. See on keskkond, kus kõigil osalejatel on võimalik kaasa rääkida ja endast ka videot näidata. Ning teiste nägemine, kasvõi video vahendusel, tekitab suurema ühtsustunde.

Kunda rühmajuht Sander koostas selles keskkonnas Viru maleva noorkotkastele ka topograafilise viktoriini. Algul said huvilised harjutada ja meeldetuletada topograafia alustõdesid ning nädal hiljem oli juba võimalik osaleda võistlusel.

Võistlusest osavõtmiseks tuli noortel välja printida kaart ja seejärel sai hakata küsimustele vastama. Lisaks kaardile olid vajalikud kompass ja mall. Nagu võistlustel ikka, selgitati ka topograafilises viktoriinis välja parimad.

2 KAHOOT

Kahoot on keskkond, mis ühendab õppimise ja mängimise. Pole siis ime, et see on paljudes maailma koolides ja teistes haridusasutustes kasutusele võetud noorte teadmiste avardamiseks ja kinnistamiseks.

Nii kasutasid ka Viru maleva noorkotkad sellesse keskkonda loodud viktoriinipõhist mängu Eesti sõjaväeliste auastmete õppimiseks ja meeldetuletamiseks.

Kahooti eeliseks on seegi, et seda on võimalik nutiseadme olemasolul kasutada kasvõi metsas olles.

PIXABAY

3 GOOGLE DOCS

Hea lihtne keskkond, kuhu rühmajuhil on võimalik noortele koostada mitmesuguseid teste või kordamisülesandeid.

Tegemist ei ole nii mängulise keskkonnaga kui Kahoot, kuid see on mugav platvorm, kus teha teadmiste teste või küsimustikke. Viru maleva noorkotkastega viidi näiteks läbi test, mis peegeldas, kui palju on neile lõppeva hooaja koondustel õpitust meelde jäänud.

4 SOTSIAALMEEDIA

Juba enne eriolukorra väljakuulutamist jagasid Viru maleva noorkotkad infot sotsiaalmeedias. Seda praktikat polnud põhjust kõrvale heita ka eriolukorra ajal. Vastupidi. Selline suhtlus käis veelgi tihedamalt kui enne.

See on kanal, kus ühendust hoida – rääkida, kuidas endal on vahepeal läinud ja uurida sama teiste kohta. Samuti jagada tagasisidet sündmuste või koosolekute kohta ning anda ideid uute ürituste korraldamiseks.

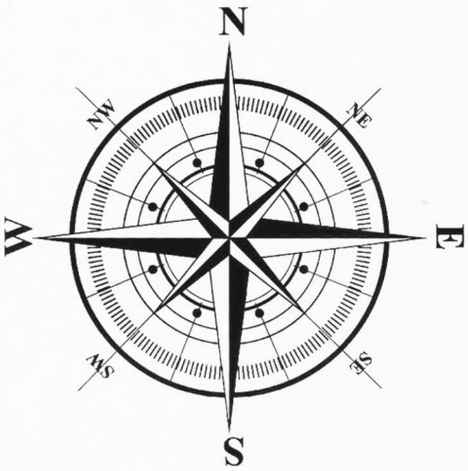

5 ORIENTEERUMISVÕISTLUSED

Eriolukord seadis paljud asutused olukorda, kus tuli välja mõelda virtuaalseid tegevusi, et suunata noori rohkem väljas liikuma. Oli ju vaja pakkuda vaheldust arvuti taga istumisele ja õppimisele.

Kadrina pakkus välja võimaluse osa võtta orienteerumismängust „Orienteerumine Kadrinas“, kus sai liikuda mööda Kadrinat ja vastata küsimustele Google.docs keskkonnas.

Orienteeruda võis nii kõndides, joostes kui ka rattaga sõites.

Huviklubi Nelson lõi samal ajal omalt poolt võimaluse osa võtta virtuaaljooksust ja virtuaalrattasõidust. Kadrinas oli selleks maha märgitud aja peale läbitav rada. Oma aeg tuli hiljem internetinimekirja lisada. Auhinnaks mõlemalt ürituselt said kõik osalejad naudingu värskes õhus viibimisest ja eesmärgipäraselt tegutsemisest.

Viru malev koostas samuti liikumisürituse, orienteerumisvõistlus 2020 „Otsi ja leia!“ oli selline võistlus, millest sai osa võtta just endale sobival ajal.

SIIM ÕISMAA

EESTI SÕJAAJALOOPÄRANDI RASKUSKESE VIIMSIS

Eesti suurim sõjamuuseum asub Viimsis – asjaolu, mis siiani teinekord üllatab. Kui tänapäeval seostub Viimsi poolsaar eelkõige rohke elamuarendusega, siis ajalooliselt on tegu tähtsa sõjalise tugipunktiga. Nii on kindral Johan Laidonerile kuulunud Viimsi mõis sõjamuuseumile vägagi sümboolne asukoht.

Tekst: **SANDRA NIINEPUU**, *Eesti Sõjamuuseum*

Tallinna poolt tulles kulgeb tee Viimsisse mööda mereranniku t ja tekib tunne, nagu sõidaksid suvitama. On ju Pirita kuurortpiirkonnana tuntud 20. sajandi algusest, mil sellest sai tallinlaste armastatuim suvituskoht. Kuid mitte ainult – ajaloo jooksul on territooriumi kaitsmiseks ikka tulnud tähelepanu pöörata ranniku kindlustamisele.

RAADIOLUURE MÕISAS

Vene tsaririik rajas Viimsisse kindlustatud positsioone mitme sajandi vältel ja Eesti Vabariik jätkas nende kasutamist. Tõeliseks militariseeritud tsooniks muudeti poolsaar Nõukogude okupatsiooni ajal, mil sinna sisenemiseks oli vaja eriluba. Neist aegadest maastikule jäänud objektid tasub Viimsisse tulles kindlasti üle vaadata (vt infokasti).

Viimsi mõisasse asus Punaarmee juba 1944. aasta sügisel ja ala ümbritseti kolme meetri kõrguse taraga. Nõukogude okupatsiooni viimastel aastatel asus seal NSV Liidu raadioluure väeosa nr 31181. Killukesi sellest ajalooetapist võib sõjamuuseumis näha ka täna.

Nõukogude armee lahkus mõisast 1992. aasta oktoobris ja selle võttis üle Viimsi vald koostöös Viimsi kaitseliitlastega. Kuni 1940. aastani oli Viimsi mõis kuulunud kindral Johan Laidonerile, kellele see kingiti 1923. aastal riigikogu otsusega teenete eest Vabadussõjas. Sellest tulenevalt asutas Viimsi vald 15. septembril 1992 vallamuuseumi osana kindral Laidoneri muuseumi. Eesti Sõjamuuseum – kindral Laidoneri muuseum sai sellest 2001. aastal.

AJARÄNNAK LÄBI SÕDADE

Sõjamuuseumi eelkäija, 1919. aastal asutatud Eesti Vabastamise Sõja Muuseumi küllaltki rikkalik kogu kanti Nõukogude okupatsiooni alates paraku laiali, nii et kogudega tuli alustada nullist.

Sellele vaatamata on sõjamuuseumil praeguseks suurim Eesti sõjaajalooga seotud materjalide kollektsioon. Eks ole ju kogu ajalugu tegelikult suuresti sõdade ajalugu ning sõjamuuseumis

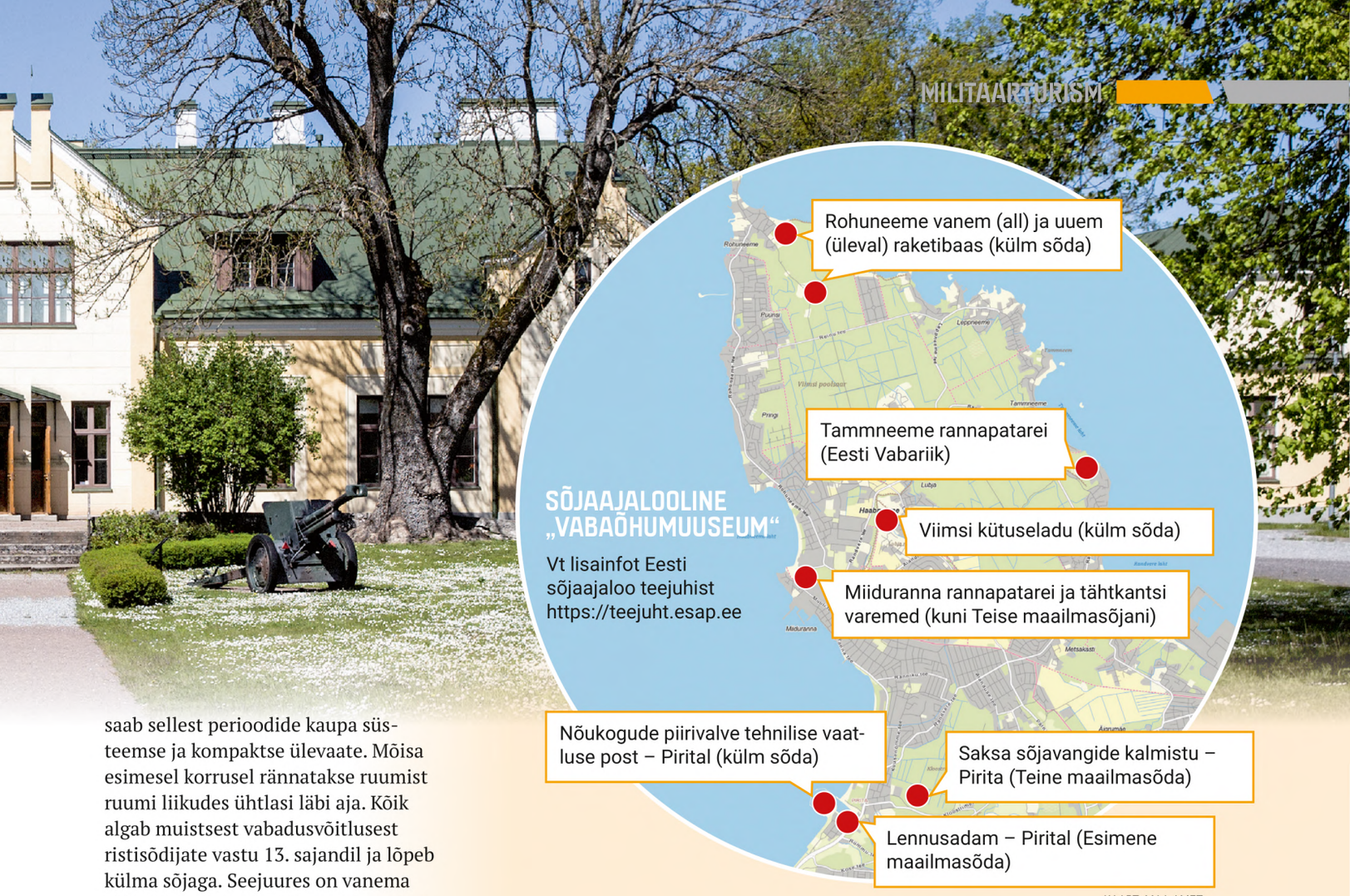

KAART: MAA-AMET

saab sellest perioodide kaupa süsteemse ja kompaktse ülevaate. Mõisa esimesel korrusel rännatakse ruumist ruumi liikudes ühtlasi läbi aja. Kõik algab muistsest vabadusvõitlusest ristisõdijate vastu 13. sajandil ja lõpeb külma sõjaga. Seejuures on vanema sõjaajaloo ekspositsioon, muinasajast 20. sajandi alguseni, värskelt uuendatud ja avati koos muuseumi taasavamisega pärast eriolukorra reeglite leevenemist.

Väljapanek uuenebki pidevalt – sügisel valmib veel näitus „Oma vägi“, mis räägib Eesti kaitseväest enne Teist maailmasõda ja pärast taasiseseisvumist.

Teisel korrusel jätkub väljapanek relvanäituse ja vorminäitusega. Eraldi tuba on pühendatud Kaitseliidule ning mõistagi saab näha kindral Laidoneriga seotud väljapanekut.

Karmimaks läheb asi muuseumi peamajast 400 meetri kaugusel asuvas rasketehnika angaaris, kus on välja pandud valik 20. sajandil eri riikide relvastusse kuulunud suurtükke ja sõidukeid. Angaari teine näitus esitleb Eesti kaitseväelaste tehnikat, relvastust, varustust ja vorme Afganistani missioonil 2006–2014.

Veel selle aasta jooksul peaks sõjamuuseumis taas näha saama ka eelmisel aastal mööda Eesti raudteed sõitnud soomusrongi nr 7 Wabadus ja praegu renoveerimisel olevat tanki T-34.

AINULT SÕJAMUUSEUMIS

METSAVENDADE TALVEPUNKER

Külma sõja näituse osaks on metsavendade maa-aluse talvepunkri koopia, kuhu võib ise sisse ronida ja saada aimu, millistes tingimustes elasid metsades mehed ja naised, kes keeldusid Nõukogude okupatsioonivõimuga koostööd tegemast. Muuseumis asuva punkri hämaruses on muide peetud isegi nõupidamisi.

EESTI AJALOOLISED VORMID

Sõjamuuseumis on väljas 14 Eesti kaitseväe ajaloolist vormi perioodist 1917 kuni 1940, millest ainult kaks on koopiad. Lisaks vormidele on näitusel esitletud vormielemendid, sõjaväeüksuste tunnusmärgid ja väeosade lippude kavandid.

LAIDONERI ORDENID

Sõjamuuseumi kogu üheks pärliks on kindral Johan Laidonerile annetatud teenetemärgid. Laidoner koos abikaasaga küüditati 1940. aastal Venemaale ja hiljem vangistati, kuid sugulastel õnnestus ordenid ja mõned teised esemed Teise maailmasõja ajal päästa. Eestisse tagasi jõudsid need USA presidendi George W. Bushi vahendusel 2004. aastal. Näeb ka sõjavägede ülemjuhataja omaaegse kabineti mööblit Tallinnas Pagari tänaval asunud sõjaministeeriumist.

RELVAD

Koostöös Eesti Ajaloomuuseumiga kokku pandud relvanäitusel on eksponeeritud 130 tuli- ja külmrelva alates 18. sajandi keskpaigast kuni 20. sajandi keskpaigani. Seega saab ülevaate relvastuse arengust alates Napoleoni sõdadest kuni Teise maailmasõjani.

RASKETEHNIKA

Rasketehnika ekspositsiooni suurim „toru“ on NSV Liidu 152 mm haubits M1909/30, aga näha saab näiteks ka kuulsaimat Teises maailmasõjas kasutusel olnud Saksa suurtükki, 88 mm õhutõrjesuurtükki Flak 37, mis sai kuulsaks hoopis tankitõrjekahurina, sest selle mürsk läbistas kuni sõja lõpuni kõigi vastase tankide soomuse. Ka Saksa liikursuurtükk Sturmgeschütz III pälvib sageli külastajate huvi.

VELESANN JA SÕJAMEHE SPAA

Afganistani missiooni näituse keskmes on kaks sauna: Camp Bastioni Eesti väekontingendi alale Camp Kratt Eesti kaitseväelaste kätega ehitatud saun „Velesann“, mis muide on siiani täiesti töökorras, ning sõjamehe spaa – mobiilne saun, mis liikus aastatel 2013–2014 Eesti väekontingendi lahingukompaniiga baaslaagrites kaasas.

TEEKOND LÕPEB SIIN

Sõdadest kõnelevad filmid langevad tihtilugu klišeedesse ja stampidesse. I ilmasõda – psühholoogilise surve kujutamine; II – patriotism ja muud põnevad suured ideed; sõjad pärast suuri sõdu – mida rohkem *action*'it, seda ägedam.

Tekst ja illustratsioon: **GUNNAR VASEMÄGI**, *vabatahtlik autor*

Tegelikult mängivad II maailmasõda kujutavad filmid veel ka mõttega sõja ja lõputu tapmise totrusest, kuid paljudesse neist hakkab sisse imbuma hilisematest konfliktidest pajatavate teoste küllalt lihtsakoeline mäkerdamine paleti punasema osaga. I maailmasõja filmid reeglina nii verekarva pole. Kuigi just sel ajajärgul sai selgeks, et paljudest inimestest korraga lahtisaamiseks on kuulipilduja üle keskmise tootlik riistapuu. Sellest hoolimata keskenduvad nimetatud ajastut kujutavad filmid siiski rohkem sõjameeste peast segimine-kule. Klaustrofoobilised kaevikud, kus teinekord passiti nädalate ja kuude kaupa, on selleks hea pinnas. Erand ei ole ka brittide 2017. aasta film „Journey's End".

On aasta 1918. Läänerinne, Aisne. Noor leitnant Raleigh saabub rindele, et otsida üles kapten Stanhope. Kodumaal on Stanhope mehkeldanud Raleigh' õega ning jätnud endast igati asjaliku ja ontliku mulje. Saadud muljete ajel otsib Raleigh Stanhope'i üles, et jätkata teenistust tema juhitavas üksuses. Laheda tüübi asemel leiab ta aga eest krussis närvidega tegelase, kes kulistab pudelist, nagu oleks kaevul. Stanhope'il on närvid põhjalikult läbi, rahutu kapten käib närviliselt ringi, iriseb, sõimab. Siis jälle muutub sentimentaalseks, üritab meeleheitlikult soiguda lõputust ootamisest ja sellest, mis siis saab, kui viimaks tulebki rünnak. Igati ebastabiilse ohvitseriga jagavad punkrit äsja saabunud Raleigh, leitnant Osborne, leitnant Trotter ja leitnant Hibbert. See punt peab omavahel eesliinil kuidagiviisi läbi saama, ja ei teagi, kas hullem on ettearvamatult tegutsev kapten või vaenlase sõdurid.

Säärase loo räägib režissööritoolis platseeruv Saul Dibb, aluseks R.C. Sherriffi romaan. Dibb keskendub oma loos kapten Stanhope'ile, kes oma sassis närvikavaga on kahtlemata huvitav tüüp, kuid enam-vähem sama palju „eetriaega" saab noor Raleigh, äsja koolist rindele saabunud noor leitnant. Film püüabki kajastada ühe väikese ohvitseridest koosneva inimgrupi niinimetatud teekonda, mille lõppjaamaks on kaevikud eesliinil. Dibb tegeleb väga huvitava materjaliga ega tee seda sugugi igavalt. Loomulikult ei pääse sõjafilmis ilma sõjata mitte kuhugi. Ronitakse kaevikust välja, tulistatakse, saadakse surma ja haavata, kuid see pole peamine. Film näitab rohkem mitte sõda, vaid saatuse ootamist. Passid kaevikus, tead, et „nad" tulevad – ainus, mida sa ei tea, on see, millal nad sunnikud tulevad. Terve nahaga pääsemine on enam kui kahtlane. See on olukord, mis toob välja inimeste varjatud poole. Kes keerab peast segi, kes upub pudelisse, kes sunnib end vähemalt väliselt rahulikuks, kes ei oska teha ei üht, teist, ega tükikest kolmandamast, sest ei tea, mis teha, kuhu astuda või istuda.

Kirjeldatu on Dibb suutnud korralikult välja tuua ning tulemus pole sugugi igav. Psühholoogilisi sasipuntraid lahkav film võib teinekord olla kohutavalt nüri vaatamine, aga mitte seekord. Samuti, tegemist on ju ometigi Briti filmiga, ei saa filmi vaadates kuidagi üle tundest, et kohekohe ronib keegi kaevikuservale, ühes käes relv ja teises teetass. Õhustik on Dibbil kuidagi väga inglisepärane. Hea vaheldus Hollywoodi filmitööstuse maneeridele.

Näitlejate seltskond on Dibbil saanud suisa suurepärane. Sam Claflin (kapten Stanhope), Paul Bettany (leitnant Osborne), Stephen Graham (leitnant Trotter) ja Asa Butterfield (leitnant Raleigh) moodustavad hästi kokku mängiva pundi. Pisut varju jääb Tom Sturridge (leitnant Hibbert), kuigi halba tööd ei tee temagi.

Kandev osa on siiski Claflinil, kelle mängitud Stanhope kipub pidevalt peast pahempidi minema ning tekitab seetõttu huvitavaid olukordi. Ega sõgedat inimest kehastada niiväga lihtne olegi, tola teha oskab igaüks, aga olla tola usutavalt on juba törts kangem kraam. Claflin tola ei mängi, kapten Stanhope mõjub igati usutavalt. Kui nüüd pisut lavastaja töö kallal ohkida, siis Stanhope'i nägemuste nägemise stseenid oleksid võinud olla pööre või kaks käredamaks keeratud. Isiklikult ootasin viimaks põnevusega, kas Stanhope laseb filmi käigus lõpuks maha iseenda või kellegi teise.

Ka ülejäänud pundile etteheiteid pole, hea rolli teevad kõik peamised tegelased. Kambast noorim, Butterfield, jäi mulle silma esimest korda Enderi mängus (2013). Mõneti lähevad tema senised osatäitmised üsna ühte väravasse, aga küllap jõutakse noorele näitlejale tulevikus pakkuda mitmekesisemat rollivalikut. Ka „Journey's End'is" tuleb tal mängida alles kujunevat noorukit, aga ta ei tee seda üldse mitte halvasti.

Kuigi otsest peategelast esile tuua ei saa ja Claflin teeb võimsa rolli, räägitakse lugu rohkem noore Raleigh' silmade läbi. Kaamera nii-öelda käib rohkem tema kannul. Meile näidatakse Raleigh' kujunemise teekonda, mis algab Inglismaalt ja lõpeb kusagil läänerinde kaevikus. Mehistumise teekond on võib-olla palju öeldud, aga sinnapoole see kisub. Ning Raleigh' teekonna käigus saavad selgeks ka ohvitseripunkri teiste elanike teed. Kõige värvikam sell, kapten Stanhope on mõnes mõttes algusest peale teekonna lõpus, sest viibib suurema osa ajast peadpidi pudelis. Ning filmi lõpus jõuavad kõik teekonnad lõpule. Siin filmis polegi niivõrd üks peategelane, kuivõrd peategelased. Oluline on meeskonnatöö, mitte särav täht. Vaatajale pakutavad karakterid täiendavad kogupilti, rahutu Stanhope'i vastandiks on inglaslik üdini rahulik Osborne, talle lisandub asjaliku ja toimekana mõjuv Trotter. Pisut jääb mulle arusaamatuks leitnant Hibberti funktsioon, kes saab sõnaõigust vaid paaris misanstseenis ja kelle karakter nii hästi välja ei tule. Isiklikult oleksin leitnant Hibberti üldse „ära koondanud", aga lavastaja on tegelase ikkagi sisse jätnud. Pealegi pole minu rida lavastajale tema tööd õpetada.

Teostuse poole pealt on kõik ilusti vinks-vonks. Kostüümid on ajastutruud, kujundus paigas. Kaevikud mõjuvad autentsetena ja tagaplaanil pole pildile jäänud tossudes, nätsu mäluvat statisti ega tehnilist töötajat, nägu nutifonis. Noh, vähemasti silma ei jäänud, aga polnud ka mahti spetsiaalselt möödalaskmisi otsida. Tõenäoliselt ei leia möödapanekuid ka hoolega otsides, sest film on saanud auhindu mitte üksnes heade näitlejatööde eest, vaid ka hea kunstnikutöö eest. Värvigamma on läbivalt porikarva, kuid tegevus toimub ju kaevikuis ja punkreis, raske oleks mingit muud värvi tahta.

Üldiselt igati asjalik vaatamine. 107 minuti jooksul, mis film kestab, ei tule peale tunnet, nagu oleksid passinud kuu aega kaevikus, ekraan nina ees. On mõtlemisainet ja neile, kes ilma tulistamise ja plahvatusteta kohe kuidagi ei saa – ka neid tuleb ette. Aga mitte suures koguses.

„JOURNEY'S END"

Osades: Sam Claflin, Paul Bettany, Stephen Graham, Asa Butterfield
Lavastanud: Saul Dibb
1 tund ja 43 minutit

Hinnang kümnepallisüsteemis
Idee: 8 – igati hea, sest sajand vana romaani kallal on linastusi varemgi katsetatud.
Teostus: 9 – suurepärane, muud ei oska öelda.
Näitlejatööd kokku: 9 – väga tugevad sooritused ja hea ansamblimäng.
Lavastajale: 8 – igati üle keskmise tulemus.

WWW.COMMONSENSEMEDIA.ORG

RAHUTAGAMISE ARGIPÄEV

Eesti tänavune panus kriisidiplomaatiasse ÜRO Julgeolekunõukogu liikmena annab põhjust selle maailmaorganisatsiooni tegevuse üle põhjalikumalt mõtiskleda. See õnnestub paremini, kui otsida mäluvärskenduseks raamaturiiulist välja sisukas ja mahukas kogumik „Eesti sinikiivrid“.

Tekst: **ANU JÕESAAR**

Kolonelleitnant Rein Vaabeli koostatuna ÜRO 70. aastapäevaks 2015. aastal kaante vahele saanud teos annab meie enda inimeste kaudu ettekujutuse rahutagamisteenistuse iseloomust ja eripärast, meie sinikiivrite tegudest ja tunnetest, aga ka ÜRO kui julgeolekutagaja rollist, olemusest, mõistetest ja Eestile olulistest dokumentidest.

Raamatu ilmumise ajal teenis Liibanonis ESTPLA-19. Seetõttu on neil au olla raamatu kaanepoisteks ja nende jutustused lõpetavad ka mälestuslugude rea. Sellega on raamat kokku võtnud Eesti rahuvalvajate 20 tegevusaastat.

Raamatu üheks väärtuseks võib kindlasti pidada seda, et siin on asjaosaliste meenutuste kaudu lahti kirjutatud Eesti kaitseväe algusaeg, kui alles alustati rahvusvahelist koostööd teiste Euroopa riikide kaitsestruktuuridega. See oli lääneliku kaitseväe kujundamise periood, millesse jäi BALTBAT-i loomine, esimesed koolitused Läänes, ESTPLA-1 ja ESTPLA-2 lähetamine DANBAT-i koosseisus Horvaatiasse ja esimeste sõjaliste vaatlejate läkitamine missioonile UNTSO. Kui praegu peame NATO-sse kuulumist enesestmõistetavaks, siis just esimestel rahuvalvemissioonidel 1990. aastate teisel poolel suutsid Eesti kaitseväelased oma tegude ja suhtumisega tõestada oma sobivust ühise laua äärde.

Ajaloost tänapäeva poole liikudes avaneb lugejale aga infotihe ning samal ajal mitmetahuline ja põnev pilt rahuvalveteenistuse argipäevast ja erijoontest.

Iga missiooni kirjeldus algab lihtsa ja selge, kaartidega illustreeritud ülevaatega kriisipiirkondadest, kus meie rahutagajatel on tulnud tegutseda. Lahti on kirjutatud kriis endises Jugoslaavias ja missioon UNPROFOR, Iisraeli-Liibanoni konflikt ja missioon UNIFIL, Araabia-Iisraeli konflikt ja Süüria kodusõda koos missioonidega UNTSO ja UNSMIS ning Mali kodusõda ja MINUSMA.

EESTI SINIKIIVRID

EESTI KAITSEVÄGI ÜRO RAHUVALVES 1995–2015

Koostaja Rein Vaabel
436 lk, kõvad kaaned

KIRJASTUS OTTO WILHELM

Infole lisavad seejärel elu ja värve mitmes auastmes sinikiivrite meenutused. Mehi, kes on koostajale kasutada andnud oma kirjavahetust, märkmeid, fotosid ja artikleid või spetsiaalselt raamatu jaoks mälestused kirja pannud, on paarkümmend. Nende seas Raul Öpik, Tõnis Asson, Paul Vaha, Toomas Boltowsky, Janari Jaanso, Inno Miller, Alar Laneman, Andres Soome, Madis Morel, Indrek Sarap.

Kirjeldatud on lausa uskumatuid seiklusi, aga ka värvikaid näiteid selle kohta, kuidas eestlaste talupojatarkus aitab kohalikus „kriisidiplomaatias“ hullema ära hoida. Mitmed meenutajad on kriitilised maailmaorganisatsiooni bürokraatia suhtes ning väga paljud nendivad, et kodust kaasa võetud mustvalge ettekujutusega ei ole kohapeal midagi peale hakata. Kokkuvõttes tulevad rahuvalveteenistusest unikaalse elu- ja teenistuskogemusega tagasi nii staabiohvitser, rühmaülem kui ka reavõitleja.

Teabe- ja pildirikkal raamatul on Eesti aja- ja missiooniteenijate mälestusraamatute seas kindel koht ja seda tasub kindlasti soovitada ka noortele, kes on huvitatud tulevikust rahvusvahelises teenistuses.

AASTATELLIMUS

ALLA KOLME EURO!

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI

VAATA LISAINFOT: WWW.FACEBOOK.COM/KAITSEKODU

POES SAADAVAL
HK
HK SFP 9
9 mm x 19
HK SFP 9 SK
USALDUSVÄÄRNE JA TÖÖKINDEL
MODIFITSEERITAVA KÄEPIDEMEGA
VASAKU- JA PAREMAKÄELISTELE
BALTIC ARMAMENTS CO.LTD
Tel: 646 0113
Siduri 7, Tallinn
armament.ee
rifle.ee